

**STAN BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
MIASTA ZABRZE
W 2022 ROKU**

Spis treści

1	Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych	2
2	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych	15
3	Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia	35
4	Ocena w zakresie szczepień ochronnych	40
5	Ocena stanu sanitarno – higienicznego w zakładach pracy	45
6	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	64
7	Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania	94
8	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	103
9	Ocena stanu oświaty zdrowotnej w mieście Zabrze	106

Zdrowie – zdefiniowane przez Światową Organizację Zdrowia jako stan pełnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego niewątpliwie jest dla człowieka najwyższą wartością. Dlatego też nasza przyszłość zależy od troski, jaką będziemy otaczać człowieka i jego prawo do bezpieczeństwa i zachowania zdrowia zarówno w życiu prywatnym jak i zawodowym.

**Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego obiektów
żywnościowo – żywnościowych na terenie miasta Zabrze w 2022 r.**

Państwowa Inspekcja Sanitarna (dalej: PIS) w Gliwicach realizowała zadania w ramach nadzoru bieżącego mając na względzie bezpieczeństwo żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

W ramach urzędowej kontroli żywności sekcja Higieny Żywnienia, Żywności i Przedmiotów Użytku (dalej: HŻŻiPU) w 2022 roku sprawowała nadzór nad **4944** obiektami żywnościowo-żywnościowymi, zakładami prowadzącymi produkcję i obrót materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym **1518** usytuowanymi na terenie miasta Zabrze.

Lp.	Grupa obiektów	Ilość zakładów wg/ewidencji	Ilość kontroli	Decyzje terminowe	Mandaty	
					Ilość	Suma
1	Zakłady wytwórcze	66	69	7	8	1 200
2	Zakłady żywienia zbiorowego	479	299	25	59	11 400
3	Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (w tym środki transportu)	973	436	42	53	13 150
RAZEM		1518	806	74	120	25 750

Tab. 1. Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Gliwice w 2022 r.

W 2022 r. na terenie miasta Zabrze przeprowadzono **805** kontroli sanitarnych, w wyniku których wydano **74** decyzji administracyjnych, w tym **55** nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych, **3** o nieprzydatności środków spożywczych dla żywienia ludzi, **10** przedłużających termin wykonania nakazów oraz **5** umorzenia i **1** wygaśnięcia. Osoby odpowiedzialne za nieprawidłowy stan sanitarny ukarano **120** mandatami na łączną kwotę **25750 zł**.

Natomiast w zakładach nowo otwartych lub po zmianie zakresu działania zgłaszającym się podmiotom wydano **102** decyzje zatwierdzające zakłady do prowadzenia działalności w ustalonym zakresie.

Nadzorowane w 2022 roku zakłady poddawane były ocenie stanu sanitarnego na podstawie ujednoczonych obowiązujących w całym kraju arkuszy oceny zakładu produkcji/ obrotu żywnością/ żywienia zbiorowego/ materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniających min. prawidłowość procedur Dobrej Praktyki Higienicznej (dalej: GHP), Dobrej

Praktyki Produkcyjnej (dalej: GMP), Systemu zapewniania bezpieczeństwa żywności (dalej: HACCP) i ich realizację.

W 2022 roku ocenie poddano 347 zakładów na terenie miasta Zabrze z czego:

- 64 zakładów uzyskało ryzyko niskie,
- 269 zakładów uzyskało ryzyko średnie,
- 14 zakładów uzyskało ryzyko wysokie.

Ustalone ryzyko w zakładzie wpływa na częstotliwość kontroli.

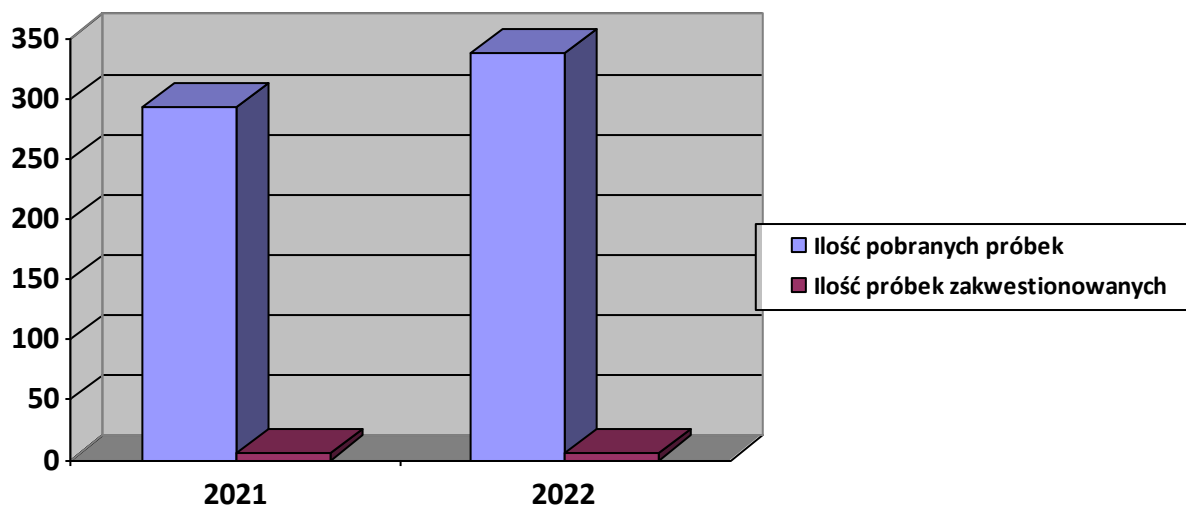
W 2022 r. zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2022 rok” Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna (dalej: PSSE) w Gliwicach miała zaplanowanych do pobrania **566** próbek środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ogółem pobrano **623** próbki, z czego na terenie miasta Zabrze pobrano **338** (w 2021 roku pobrano 293 próbki, kwestionowanych 6), w tym **332** próbki żywności, **4** próbki materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz **2** próbki sanitarne.

Próbki zostały pobrane i zbadane w ramach urzędowej kontroli w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 180 próbek,
- 3 MCPD – 2 próbki,
- alkaloidy pirolizydynowe – 3 próbki,
- ocena organoleptyczna – 28 próbek,
- azotany – 3 próbki,
- pH, kwasowość – 7 próbek,
- karbaminian etylu – 2 próbki,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 22 próbki,
- mikotoksyny – 4 próbki,
- WWA – 7 próbek,
- wybrane parametry w suplementach diety i żywności przeznaczonej dla niemowląt i małych dzieci – 5 próbek,
- zawartość substancji dodatkowych – 9 próbek,
- antybiotykooporność – 8 próbek,
- napromienianie promieniowaniem jonizującym – 1 próbka,
- gluten – 3 próbki,
- GMO – 1 próbka,
- histamina – 18 próbek,
- pozostałości pestycydów – 1 próbka,
- zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne – 24 próbki,
- obecność szkodników zbożowo-mącznych – 2 próbki,
- migracja specyficzna, globalna, ocena organoleptyczna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 4 próbki,
- znakowanie suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia medycznego oraz żywności dla niemowląt i małych dzieci – 4 próbki.

Spośród ww. próbek w 2022 r. w zakresie oceny znakowania oceniono 137 próbek środków spożywczych oraz 4 próbki materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. W żadnej spośród wszystkich pobranych próbek nie stwierdzono niezgodności w zakresie znakowania.

W 2022 r. zdyskwalifikowaniu uległo 5 próbek spośród 338 pobranych na terenie Zabrze. Przyczynami dyskwalifikacji były zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

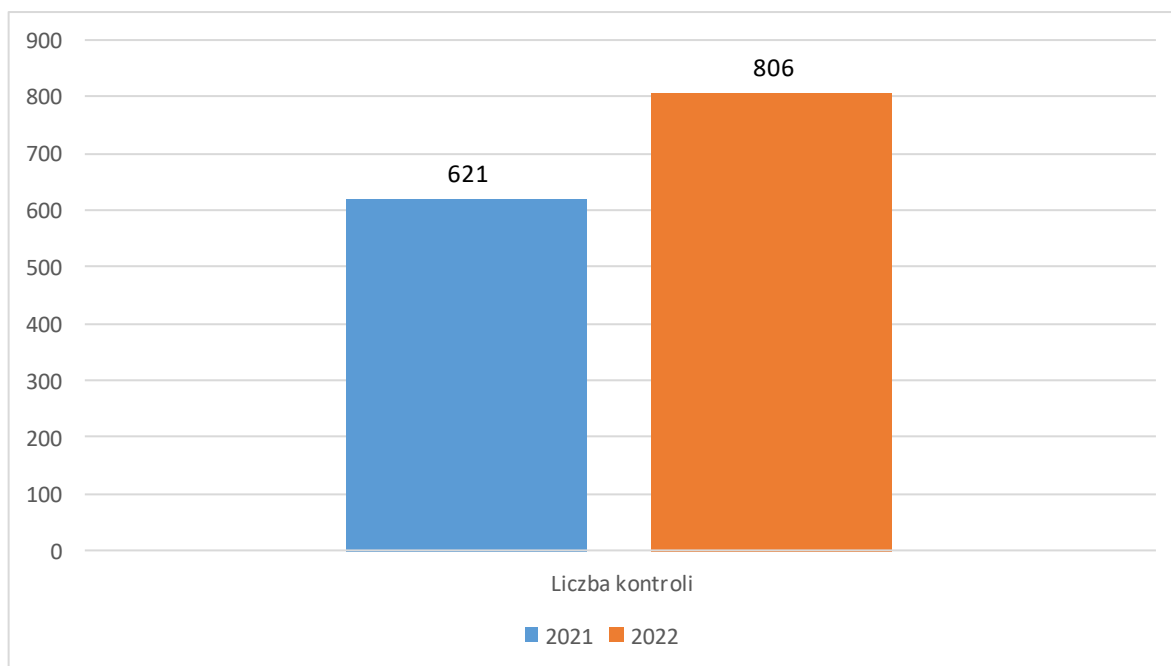

Ryc. 1. Porównanie ilości pobranych próbek i kwestionowanych.

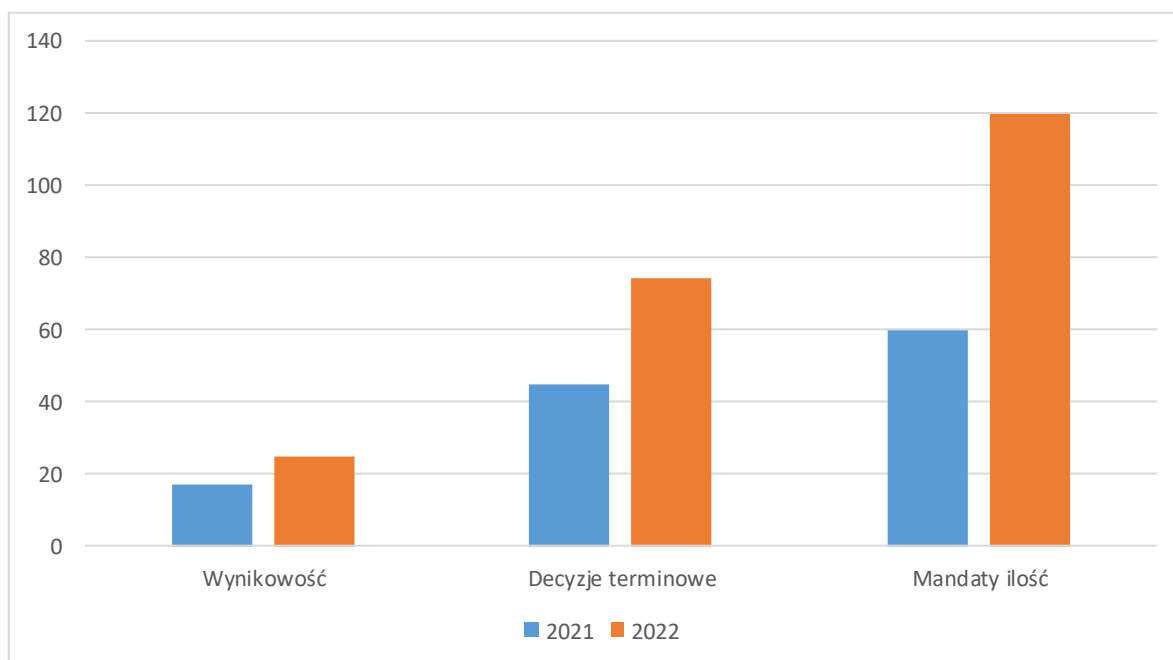
Procent kwestionowanych próbek w stosunku do pobranych w 2021 roku wyniósł prawie 2,4%, natomiast w 2022 r. prawie 1,5 %, tak więc zaobserwowano nieznaczny spadek udziału kwestionowanych próbek w stosunku ubiegłego roku.

Grupa obiektów	Ilość zakładów		Ilość kontroli		Decyzje terminowe		Mandaty			
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	Ilość		Suma	
							2021	2022	2021	2022
Zakłady wytwórcze	68	66	56	69	12	7	5	8	900	1200
Zakłady żywienia zbiorowego	431	479	245	299	15	25	24	59	5850	11400
Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (sklepy, kioski, hurtownie, środki transportu)	1039	973	320	436	18	42	31	53	6350	13150
RAZEM	1538	1518	621	80	45	7	60	12	13100	2575

Tab. 2. Zestawienie działań kontrolnych w latach 2021 -2022

Ryc. 2. Ilość przeprowadzonych kontroli – porównanie 2021 i 2022 roku.

Ryc. 3. Porównanie wyników działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Gliwice w latach 2021 i 2022

Porównując wyniki działania PSSE w Gliwicach należy stwierdzić, że wynikowość kontroli na terenie miasta Zabrze uległa zwiększeniu, w 2021 roku wynosiła 17% natomiast w 2022 r. 25 %, co świadczy pogorszeniu stanu sanitarno- technicznego.

Statystycznie w roku 2021 co 10 kontrola skutkowała nałożeniem mandatu karnego natomiast w 2022 roku co 7 kontrola była zakończona mandatem.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie stanu techniczno – sanitarnego należy:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

Do głównych uchybień i nieprawidłowości w zakresie higieny produkcji i dystrybucji należy:

- niezachowanie czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu,
- brak prawidłowej odzieży roboczej personelu,
- sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych,
- nieprawidłowa segregacja w urządzeniach chłodniczych i mroźniczych.

Do głównych uchybień w zakresie zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności należą:

- brak bieżących zapisów prowadzonych czynności oraz monitoringu
- nieprawidłowo opracowane procedury GHP i GMP oraz HACCP, lub ich realizacja a także brak weryfikacji i aktualizacji w powyższym zakresie.

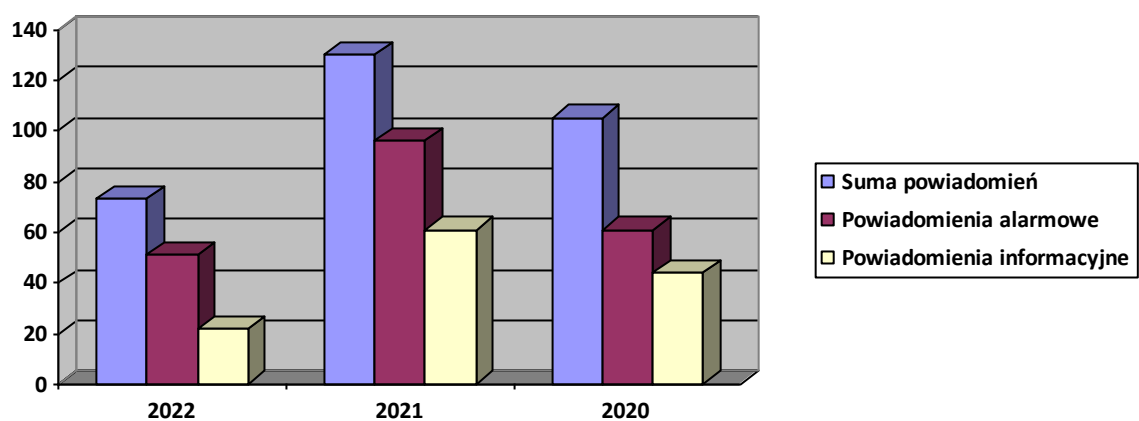
System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (dalej: RASFF)

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje System RASFF, który został opracowany i wdrożony, aby zapobiegać przedostawaniu się niebezpiecznej żywności i przedmiotów do kontaktu z żywnością do konsumenta. Produkcja i obrót środków spożywczych składają się często z wielu procesów odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów począwszy **od produkcji pierwotnej (rolnej)**, a skończywszy na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. System RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „**od pola do stołu**” i zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń oraz niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych.

W ramach systemu RASFF w 2022 r. ogółem otrzymano **73** powiadomień (**w 2021 r. było 130, a w 2020 r. było 105**), w tym **51** alarmowych i **22** informacyjnych. Dotyczyły one w **62** przypadkach niebezpiecznych produktów żywnościowych oraz **11** materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Spośród otrzymanych powiadomień **31** dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, **17** z Unii Europejskiej i **25** z „krajów trzecich”. W związku z otrzymaniem ww. powiadomień systemu RASFF w 2022 r. przeprowadzono łącznie **296** działań kontrolnych i wyjaśniających. Ponadto obecność w obrocie niebezpiecznych produktów wymienionych w powiadomieniach RASFF sprawdzana była również podczas pełnienia bieżącego nadzoru.

rok	Suma powiadomień	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
2022	73	51	22
2021	130	96	34
2020	105	61	44

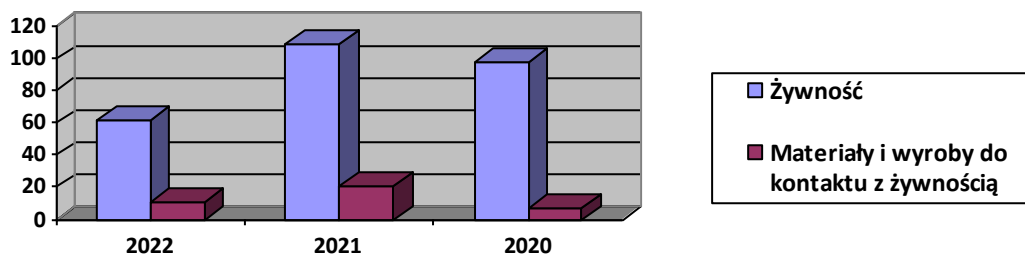
Tab. 3. Ilość otrzymanych powiadomień systemu RASFF w ostatnich 3 latach z podziałem na kategorie powiadomień.

Ryc. 4. Ilość powiadomień systemu RASFF w latach 2020-2022

rok	Suma powiadomień	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
2022	73	62	11
2021	130	109	21
2020	105	98	7

Tab. 4. Ilość otrzymanych powiadomień systemu RASFF z podziałem na kategorie zgłaszanych artykułów.

Ryc. 5. Powiadomienia systemu RASFF z podziałem na kategorie zgłaszanych artykułów.

W roku 2022 z **62** otrzymanych powiadomień RASFF dotyczących żywności, **6** dotyczyło suplementów diety i żywności specjalnego przeznaczenia żywieniowego, a **56** pozostałej żywności. Najczęściej powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły wykrycia obecności nieautoryzowanych substancji czynnych w suplementach diety będących w obrocie między innymi w obiektach zlokalizowanych na obszarze działania PSSE Gliwice. Kontrole sanitarne interwencyjne przeprowadzono zgodnie z załączanymi do powiadomień listami dystrybucji oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.

Zakłady Wytwórcze

W omawianym okresie na terenie miasta Zabrze zlokalizowanych było **66** zakładów wytwórczych, w których przeprowadzono **69** kontroli sanitarnych nałożono **8** mandatów karnych na kwotę **1200 zł** oraz wydano 7 decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

W zakładach wytwórczych w 2022 r. pobrano ogółem **32 próbki**, w tym 25 próbek w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, 1 próbkę w kierunku zawartości glutenu, 2 próbki sanitarne w kierunku obecności szkodników zbożowo-mącznych, 1 próbkę w kierunku mikotoksyn, 1 próbkę w kierunku GMO oraz 2 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w kierunku migracji bisfenolu A.

Żadnej próbki spośród ww. nie zakwestionowano.

Największą grupę zakładów wytwórczych stanowią głównie piekarnie i ciastkarnie. W 2022 roku w rejestrze Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gliwicach na terenie miasta Zabrze figurowało **17** zakładów piekarniczych, **10** ciastkarni.

W zakładach piekarniczych od 2008 r. prowadzona jest Akcja „Mklik Próchniczek”, która ma na celu weryfikowanie stopnia wdrożenia i prawidłowości funkcjonowania systemu opracowanego na zasadach HACCP, w tym w szczególności prawidłowości zabezpieczenia obiektu przed szkodnikami. Akcja jest kontynuowana z uwagi na bezpieczeństwo żywności i szczególne zagrożenie szkodnikami zbożowo-mącznymi oraz ich pozostałościami w przemyśle piekarniczym.

Najczęstsze stwierdzone nieprawidłowości techniczno – sanitarne:

- obecność żywych szkodników zbożowo mącznych w wytrzepekach, zmiotkach oraz widoczne oprzędy na ścianach,
- niedokładnie przeprowadzane zabiegi dezynsekcyjne koszyczków,
- brak bieżących zapisów z kontrolowania zabezpieczenia zakładu przed szkodnikami,
- brak bieżącego porządku i czystości w zakładzie, brudne urządzenia i sprzęt produkcyjny,
- nieprawidłowa odzież ochronna personelu,
- niedokładnie sprzątane pomieszczenia produkcyjne i magazynowe,
- brudny, niedokładnie myty sprzęt produkcyjny,
- brudne ściany i sufity w pomieszczeniach produkcyjnych,
- uszkodzony drobny sprzęt pomocniczy,
- większość właścicieli rozpoczęła wdrażanie systemu HACCP, jednakże ich dokumentacja nadal jest niekompletna i wymaga poprawy,

Ww. związku z powyższym skontrolowano 16 piekarni, w których przeprowadzono ogółem **33** kontrole, nałożono **7** mandatów karnych na kwotę 1100 zł, wydano **5** decyzji administracyjnych represyjnych (w tym **1** decyzje na przeprowadzenie skutecznych zabiegów DDD sprzętów i pomieszczeń w zakładzie) oraz na poprawę stanu technicznego. W 1 zakładzie piekarniczym w 2022 r. pobrano do badań laboratoryjnych 2 próbki sanitarne, tj. zmiotki i wytrzepekki w kierunku obecności szkodników zbożowo-mącznych. Żadnej spośród pobranych próbek nie zdyskwalifikowano. Akcja nadal będzie kontynuowana w 2023 roku.

Miejsca obrotu żywnością, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Na terenie Zabrza zlokalizowane są **973** zakłady obrotu żywnością w których, przeprowadzono **436** kontroli, nałożono **53** mandaty karne na kwotę **13 150 zł** oraz wydano **42** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli, **3** decyzje o nieprzydatności środka spożywczego do żywienia ludzi.

Do danej grupy zakładów należą centra handlowe „**PLATAN**” oraz **M1**, magazyny hurtowe m.in. **MAKRO**, supermarkety sieci typu: **LIDL, CARREFOUR, AUCHAN, KAUFLAND, BIEDRONKA, POLOMARKET, NETTO, ALDI, DINO, Stokrotka**.

W obiektach obrotu żywnością pobrano ogółem **306 próbek**, które zbadano w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 155 próbek,
- ocena organoleptyczna – 28 próbek,
- 3-MCPD – 2 próbki,
- alkaloidy pirolizydynowe – 3 próbki,
- azotany – 3 próbki,
- pH, kwasowość – 7 próbek,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 22 próbki,
- mikotoksyny – 3 próbki,
- WWA – 7 próbek,
- karbaminian etylu – 2 próbki,

- wybrane parametry w suplementach diety i żywności przeznaczonej dla niemowląt i małych dzieci – 5 próbek,
- zawartość substancji dodatkowych – 9 próbek,
- antybiotykooporność – 8 próbek,
- napromienianie promieniowaniem jonizującym – 1 próbka,
- gluten – 2 próbki,
- histamina – 18 próbek,
- pozostałości pestycydów – 1 próbka,
- zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne – 24 próbki,
- znakowanie żywności dla niemowląt i małych dzieci – 4 próbki.

Ponadto pobrano **2** próbki materiału i wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością w kierunku oceny organoleptycznej.

W 2022 r. zdyskwalifikowaniu uległo **5** próbek spośród **306** pobranych w miejscach obrotu żywnością na terenie Zabrza. Przyczyną dyskwalifikacji były zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

W danej grupie obiektów stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak higieny personelu przy sprzedaży żywności nieopakowanej,
- sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych,
- brak bieżącej czystości i porządku,
- brak zapisów dotyczących dokumentacji systemu HACCP,
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych,
- żywność nieopakowana niezabezpieczona od strony klienta,
- przechowywanie żywności bezpośrednio na podłodze,
- częściowo zniszczony sprzęt, wyposażenie,
- brudne ściany, sufity w pomieszczeniach zakładu,
- ubytki w podłodze, powierzchnia trudna do utrzymania w czystości,
- napoje przechowywane bezpośrednio na posadzce,

W dzielnicach miasta tj. Zaborze, Rokitnica, Zabrze Centrum oraz Helenka zlokalizowane są **4** place targowe, na których usytuowanych jest 37 kiosków spożywczych, w tym **10** kiosków sprzedaży mięsa i jego przetworów - wszystkie podłączone są do sieci wodociągowej i energetycznej. Zakłady obrotu podlegają bieżącemu nadzorowi w ramach urzędowej kontroli żywności.

W 2022 roku przeprowadzono **13** kontroli sanitarnych w kioskach w tym 2 tematyczne w związku z zatwierdzeniem działalności. Nieprawidłowości stwierdzono w **4** zakładach, w tym w **1** zakładzie sprzedającym mięso.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego

Na terenie Zabrza zlokalizowanych jest **479** zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego.

W 2022 r. w zakładach żywienia zbiorowego przeprowadzono **299** kontroli sanitarnych w trakcie których nałożono **59** mandatów karnych na kwotę **11 400 zł** oraz wydano **25** decyzji

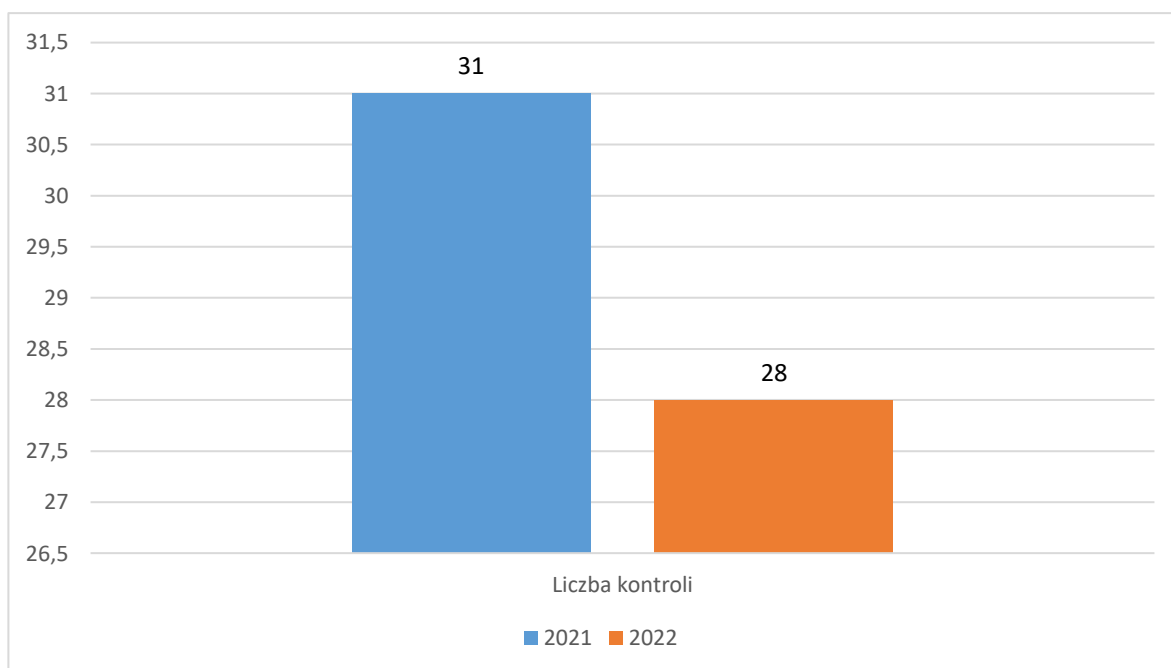
administracyjnych represyjnych nakazujących wykonanie zarządzeń. Ponadto wydano **2** decyzje przedłużające termin wykonania zrzędzeń dotyczących poprawy stanu technicznego stołówek w przedszkolach i szkole.

W danej grupie obiektów stwierdzono następujące nieprawidłowości:

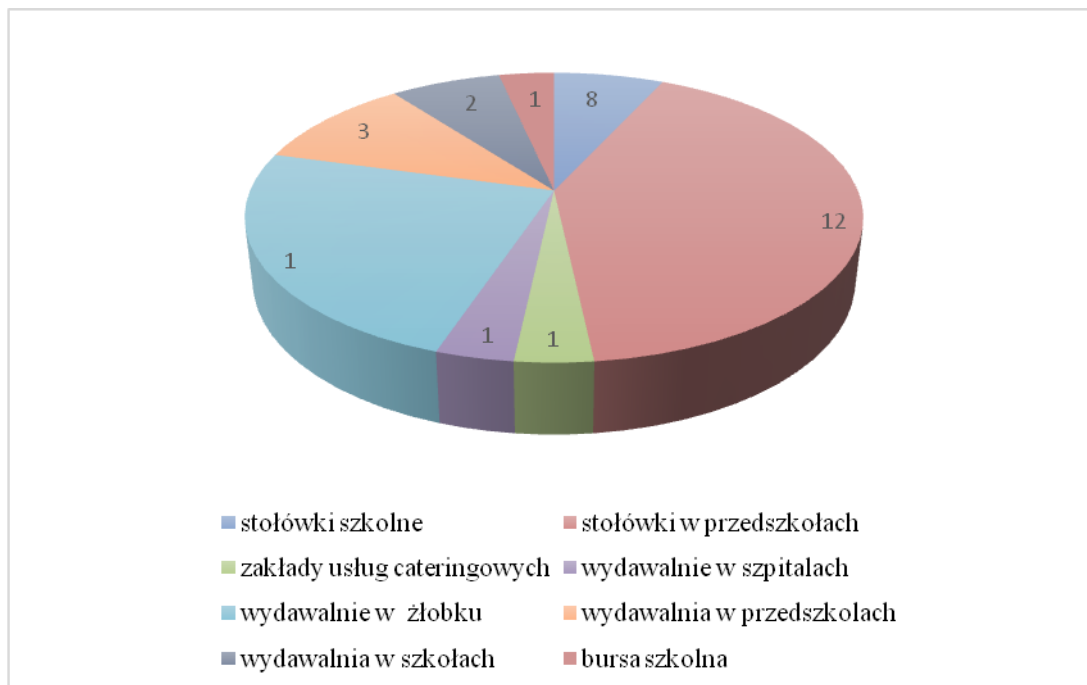
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych, zamrażalniczych,
- rozszerzenie zakresu prowadzenia działalności niezgodnie z wydaną decyzją zatwierdzenia,
- brak higieny personelu przy przygotowaniu posiłków,
- brak bieżącej czystości w zakładach,
- brak bieżących zapisów wynikających z opracowanej dokumentacji HACCP,
- gotowe potrawy niezabezpieczone przed zanieczyszczeniem,
- przeterminowane środki spożywcze,
- częściowo zniszczony sprzęt, wyposażenie,
- brudne ściany i sufity,
- zdemontowane umywalki, zlewy.

Ocena sposobu żywienia

W 2022 roku na terenie miasta Zabrze przeprowadzono łącznie **28** ocen jadłospisów w **20** placówkach oświatowych, **5** żłobkach, **1** szpitalu, **1** zakładzie usług cateringowych, spośród których **15** jadłospisów oceniono negatywnie.

Ryc. 6. Ilość przeprowadzonych ocen jadłospisów – porównanie 2021 i 2022

Ryc. 7. Ilość przeprowadzonych ocen jadłospisów na terenie miasta Gliwice z podziałem na grupy.

W 2022 r. w ramach kontynuowanej akcji „Żywienie dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych” dokonano oceny ilościowej i jakościowej jadłospisów.

W ramach bieżących kontroli przeprowadzono 7 oceny jadłospisów dekadowych w 5 wydawalniach w żłobkach. W 5 ocenach jadłospisów stwierdzono nieprawidłowości:

- zbyt dużą podaż energii,
- zbyt dużą ilość soli,
- zbyt małą ilość wapnia z powodu za małych porcji mleka i jego produktów.

W placówkach oświatowych na terenie miasta Zabrze posiłki sprawdzono pod kątem wytycznych Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154) w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Posiłki powinny zapewniać przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej wynikające z publikacji M. Jarosz - Normy żywienia dla populacji polskiej. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, Warszawa, 2020.

Analizy przeprowadzono przy użyciu zaktualizowanego programu dietetycznego WIKT.

Spośród 20 przeprowadzonych analiz jadłospisów w placówkach oświatowych w 15 stwierdzono nieprawidłowości. Uchybienia najczęściej dotyczyły:

- nieprawidłowej ilości energii,
- braku 2 porcji mleka lub produktów mlecznych,

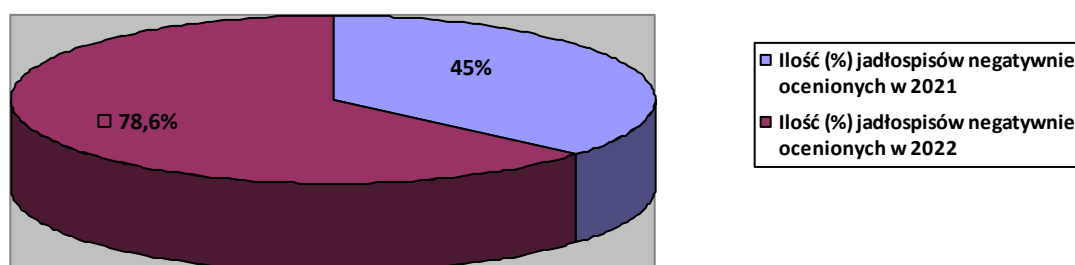
- zbyt dużą ilość soli,
- brak porcji ryby raz w tygodniu
- niewystarczającej ilości warzyw i owoców

Ponadto w 2022 roku dokonano oceny 1 jadłospisu dekadowego pobranego z 1 wydawalni w szpitalu, jadłospis wykazał nieprawidłowości:

- zbyt małą ilość wapnia z powodu za małych porcji mleka i jego przetworów,
- nieprawidłowa ilość energii,
- niewystarczającej ilości warzyw i owoców,

Porównując przeprowadzone analizy w 2021 r. na 31 pobranych jadłospisów w 14 wykazano błędy (45%), natomiast w 2022 r. na 28 ocenionych jadłospisów w 22 stwierdzono nieprawidłowości (78,6%).

W jadłospisach z 2022 r. stwierdza się większy odsetek błędów. Analiza jadłospisów nadal będzie kontynuowana w 2023 r.

Ryc. 8. Ilość (%) jadłospisów negatywnie ocenionych w latach 2021-2022

Interwencje

W Sekcji HŻŻiPU w 2022 r. ogółem zgłoszono **200 interwencji**, w tym dotyczących zakładów zlokalizowanych na terenie miasta Zabrze –86 interwencje (w 2021 było 92). W związku z powyższym przeprowadzono **203 kontrole interwencyjne**, w 2 przypadkach spraw nie rozpatrzono z uwagi na brak możliwości tj. nie stwierdzono prowadzenia działalności we wskazanym miejscu, w 1 przypadku sprawę przekazano innej powiatowej stacji. Ponadto 3 sprawy z uwagi na termin zgłoszenia zostały rozpatrzone w 2023 r.

W 2022 r. na 195 rozpatrywanych interwencji:

- 77 uznano za uzasadnione,
- 118 za nieuzasadnione.

Interwencje zgłaszane w 2022 r. dotyczyły głównie:

- wprowadzania do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,

- niehigienicznej sprzedaży środków spożywczych,
- niewłaściwego stanu higieniczno - sanitarnego pomieszczeń zakładu,
- sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości w tym mięsa i wędlin o nieprawidłowych cechach organoleptycznych tj. nieświeży zapach oraz nietypowa konsystencja,
- nieprawidłowej gospodarki odpadami,
- obecności owadów i gryzoni w obiekcie,
- zatrudniania osób bez aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- produkcji soków owocowo – warzywnych w mieszkaniu prywatnym.

W wyniku przeprowadzonych kontroli za potwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego nałożono **79 mandatów karnych na kwotę 17000 zł** – w tym w Zabrze nałożono 41 mandatów na 9400 zł. W ramach kontroli interwencyjnych wydano **12 decyzji administracyjnych** – w tym 4 decyzji administracyjnych w Zabrze nakazujących poprawę stanu technicznego.

Wnioski

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów żywnościowych, jak wykazuje wynikowość (ilość nałożonych mandatów i decyzji w stosunku do ilości kontroli) uległ pogorszeniu w stosunku do 2021r.

W zakresie bezpieczeństwa żywności w 2022 r. stwierdzono nieznaczny spadek próbek kwestionowanych w stosunku do roku ubiegłego. Procent kwestionowanych próbek w stosunku do pobranych w 2021 roku wyniósł 2,4%, natomiast w 2022 r. 1,5%.

Stwierdzono również większy odsetek tj. 78,6 % jadalospisów ocenionych negatywnie w porównaniu do 2021 r. (było 45%). W związku z powyższym ocena jadalospisów nadal będzie kontynuowana w 2023 r.

Analiza chorób zakaźnych dla miasta Zabrze za rok 2022

Analizę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych i pasożytniczych w mieście Zabrze za rok 2022 przeprowadzono w oparciu o roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia Mz-56. Państwowa Inspekcja Sanitarna w roku 2022 kontynuowała działalność w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych.

W związku z wprowadzeniem od 20.03.2020r stanu epidemii oraz ogłoszeniem od 16.05.2022 r. stanu zagrożenia epidemicznego PPIS poza działaniami statutowymi otrzymał nowe zadania, uprawnienia i obowiązki ukierunkowane na zapobieganie, przeciwdziałanie i zwalczanie wirusa SARS-CoV-2. Systematyczna analiza zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne umożliwia wdrożenie działań przeciwepidemicznych i zwiększenie zdrowotnego bezpieczeństwa mieszkańców.

Tak jak w poprzednich latach w 2022 r pracownicy byli głównie zaangażowani w działania epidemiczne związane z walką z wirusem SARS-CoV-2. Podejmowano działania edukacyjne, promocyjne, przeciwepidemiczne prowadzące do zmniejszenia zakażeń na nadzorowanym terenie. Priorytetem działań było dbanie o dobro społeczeństwa, by zapewnić szeroko rozumiane bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców. Przy zwalczaniu epidemii aktywnie współpracowano z wieloma instytucjami m.in. Urzędami Miasta i Starostwem Powiatowym, Państwową Inspekcją Weterynaryjną, Komendami Policji, Ośrodkami Pomocy Społecznej i Samorządami Terytorialnymi. Podejmowane działania polegały głównie na przeprowadzeniu wywiadu i objęciu nadzorem epidemiologicznym chorego na COVID-19, osób ze styczności oraz współzamieszkujących, zleceniach wykonania wymazów, prowadzeniu rejestrów osób zakażonych, chorych i poddanych obowiązkowi kwarantanny. Pracownicy zajmowali się także wszelakimi działaniami administracyjnymi związanymi z nakładanymi kwarantannami zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Od dnia 28.03.2022 r. zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi został zniesiony obowiązek odbywania izolacji przez osoby chore na SARS-CoV-2 oraz kwarantanny osób ze styczności z chorymi. Opiekę nad pacjentami, u których stwierdzono zakażenie SARS-CoV-2 lub chore na COVID-19 sprawowali lekarze podstawowej opieki zdrowotnej.

Działania w zakresie przeciwdziałania zakażeniom SARS-CoV-2 realizowane były za pomocą systemów teleinformatycznych EWP (wcześniej: Ewidencja Wjazdu do Polski) oraz System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (dalej: SEPIS).

System EWP umożliwia:

- ewidencję osób objętych kwarantanną w związku z wjazdem do Polski oraz osób skierowanych do izolacji i hospitalizacji;

- wystawianie zleceń na testy w kierunku wirusa SARS-CoV-2;
- udostępnianie zleceń organom pis celem wysłania do pacjenta tzw. karetki wymazowej oraz Mobilnym Punktem Pobrań;
- udostępnianie wykazu medycznych laboratoriów diagnostycznych wykonujących testy i przekazywanie im zleceń do realizacji testu i wpisania wyniku;
- udostępnianie wyników testów podmiotom zlecającym, w tym organom PIS i lekarzom;
- prezentowanie pacjentom na IKP wyników testów oraz objęcia izolacją, w tym jej długości, z możliwością wygenerowania dokumentu potwierdzającego ww. status;
- udostępnianie danych podmiotom uprawnionym do dostępu do informacji gromadzonych w EWP;

SEPIS służy do przeprowadzania wywiadów epidemiologicznych, prowadzenia dochodzenia epidemiologicznego, w tym nakładania kwarantann, rejestrowania ognisk epidemicznych, niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz obsługi zgłoszeń osób zgłaszających się telefonicznie poprzez infolinię lub drogą elektroniczną. Dzięki temu możliwe stało się szybsze i sprawniejsze załatwianie spraw związanych z COVID-19 oraz przeprowadzanie wywiadów epidemiologicznych. System SEPIS jest połączony z ogólnopolskim systemem teleinformatycznym EWP, co pozwala na weryfikację osób zakażonych, będących w kwarantannie oraz weryfikację statusu zaszczepienia. Dane wprowadzane i aktualizowane w systemie EWP stanowią wsparcie działań nie tylko dla organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ale także innych podmiotów publicznych pełniących nadzór nad chorobami zakaźnymi, w zakresie zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania epidemii COVID-19.

Jednym ze skutków epidemii była zmniejszona liczba zachorowań na wszystkie inne choroby zakaźne podlegające zgłoszeniu do nadzoru epidemiologicznego. Działania zarówno inspekcji sanitarnej jak i służby zdrowia głównie związane były ze zwalczaniem epidemii COVID-19. Ponadto wprowadzenie zakazów, nakazów, ograniczeń zmniejszyło możliwość kontaktów społecznych, co również mogło przełożyć się na zmniejszenie rozprzestrzeniania się innych chorób zakaźnych w populacji. W związku z powyższym nie można dokonać rzetelnej i realnej oceny sytuacji epidemiologicznej.

W 2022 r. odnotowano **10094** potwierdzonych przypadków zakażeń SARS-CoV-2 w mieście Zabrze. W 2021 r. odnotowano **12965** potwierdzonych przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2. U wszystkich osób zakażenie zostało potwierdzone badaniem genetycznym real-time PCR lub testami antygenowymi. W 2022 r. hospitalizacji wymagało **185** osób w oddziałach zakaźnych lub jednoimiennych, w 2021 r. hospitalizowano **248** osób.

PPIS w Gliwicach przeprowadzał postępowanie epidemiologiczne w związku z wystąpieniem ognisk epidemicznych. Na terenie miasta Zabrze w 2022 r. odnotowano 21 ognisk epidemicznych wywołanych przez koronawirusa SARS-CoV-2, w 2021 r. odnotowano 37 ognisk epidemicznych. W związku z powyższym PPIS w Gliwicach przeprowadzał dochodzenie epidemiologiczne mające na celu ustalenie liczby osób narażonych na zakażenie oraz trybu postępowania celem przecięcia dróg szerzenia się zakażenia.

Odnotowano:

- 14 ognisk epidemicznych wywołanych wirusem SARS-CoV-2 na terenie szpitali. Ogniska wystąpiły w 10 oddziałach szpitalnych mieszczących się na terenie 4 szpitali. Ogółem w wyniku zakażenia szpitalnego wyniki dodatnie w kierunku SARS-CoV-2 uzyskano od 98 osób, w tym 82 od pacjentów hospitalizowanych w związku z innymi jednostkami chorobowymi oraz 16 od osób z personelu medycznego. Ponadto, odnotowano 3 zgony z powodu zakażenia SARS-CoV-2 oraz 1 zgon z innych przyczyn.
- 2 ogniska epidemiczne wywołane wirusem SARS-CoV-2 w placówkach oświatowych. Osoby dodatkowo poddane były izolacji w warunkach domowych. Ogółem na terenie miasta Zabrze w ogniskach epidemicznych w placówkach oświatowych badaniami wirusologicznymi potwierdzono 8 zakażeń/zachorowań na COVID-19, 15 osób poddano kwarantannie, 2 osoby objęte zostały nadzorem epidemiologicznym.
- 5 ognisk w placówkach tj. DPS, ZPO, zakład karny, schronisko dla samotnych matek z dziećmi, w których ogółem zakażonych było 118 osób, w tym 22 pracowników.

W toku prowadzonych postępowań epidemiologicznych ustalono, że ogółem zakażonych wirusem SARS-CoV-2 były 224 osoby. Nadzorem epidemiologicznym objęto 1219 osób, 66 osób poddano obowiązkowej kwarantannie.

Ponadto w 2022 roku odnotowano 18 ognisk szpitalnych, w tym 8 ognisk wywołanych przez *Clostridium difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B oraz 2 ogniska wywołane przez *Klebsiella pneumoniae* NDM, 1 ognisko epidemiczne wywołane przez *Klebsiella pneumoniae* OXA-48 oraz 6 ognisk wywołanych przez *Klebsiella pneumoniae* KPC oraz 1 wywołane przez *Klebsiella pneumoniae* MBL. Obecność biologicznych czynników chorobotwórczych potwierdzono u 84 osób.

We wszystkich przypadkach podjęto decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, wstrzymaniu przyjęć pacjentów, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

W ramach współpracy pomiędzy Inspekcją Sanitarną a Inspekcją Weterynaryjną w przypadku wystąpienia lub podejrzenia COVID-19 u ludzi zawodowo opiekujących się zwierzętami takimi jak

pracownicy gospodarstw rolnych, gospodarstw handlowych, pracowników ogrodów zoologicznych zobowiązano PPIS do przekazywania właściwemu Powiatowemu Inspektorowi Weterynaryjnemu wymaganych informacji dotyczących transmisji zakażenia z człowieka na zwierzęta. W zakresie relacji człowiek-zwierzę istotne jest zachowanie szczególnych środków ostrożności celem zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego.

W porównaniu z rokiem ubiegłym ogólna liczba przeprowadzonych wywiadów uległa spadkowi o ok. 26%. W 2022 r. przeprowadzono 67063 wywiadów epidemiologicznych.

W 2021 r. ogółem przeprowadzono 91132 wywiadów epidemiologicznych.

Na terenie działalności PPIS w Gliwicach odnotowano 297 zgonów z czego 93% stanowiły zgony z powodu zakażenia wirusem SARS –CoV-2. Ponadto odnotowano zgony z powodu zakażenia *Clostridium difficile*, zachorowania na gruźlicę oraz posocznicę wywołaną pałeczkami *Salmonella*. Większość zgonów odnotowano u osób po 60 r.ż., większość osób cierpiała na przewlekłe choroby współistniejące, w tym choroby układu krążenia, choroby metaboliczne, choroby nowotworowe.

W 2021 r. odnotowano 692 zgony.

Na terenie miasta Zabrze stale prowadzony jest aktywny nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, które są poddawane diagnostyce wirusologicznej dla celów nadzoru epidemiologicznego oraz w celu wykluczenia wirusa polio. Nadzór polega na telefonicznym, cotygodniowym kontakcie z oddziałami neurologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów neurologii dziecięcej a w przypadku podejrzenia zachorowania pobierania i przesyłania do badań laboratoryjnych do NIZP-PZH próbek kału. Od lat nie odnotowano przypadku zachorowania na OPW.

Na poprawę zgłaszalności chorób zakaźnych niewątpliwie ma wpływ porozumienie ramowe zawarte pomiędzy Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (dalej: ŚPWIS) i Narodowym Funduszem Zdrowia (dalej: NFZ).

PPIS w Gliwicach co kwartał otrzymuje informacje, dotyczące liczby chorób zakaźnych zgłaszanych przez zakłady opieki zdrowotnej do NFZ. Powyższe dane są wnikliwie analizowane i porównywane z liczbą chorób zakaźnych zgłaszanych przez poszczególne zakłady opieki zdrowotnej do PSSE w Gliwicach.

W związku z powyższym do kierowników poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej, w których stwierdzono niezgodności w liczbie chorób zakaźnych zgłoszonych do NFZ i PSSE w Gliwicach, wysyła się pisma wnoszące o sprostowanie powstałych nieścisłości.

W związku z zagrożeniem dla zdrowia publicznego związanym ze stosowaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy PPIS w Gliwicach sprawuje bieżący nadzór nad zatruciami środkami zastępczymi. Na podstawie informacji przekazywanych z placówek służby zdrowia sporządzane są dwutygodniowe raporty o zatruciach, hospitalizacjach oraz zgonach spowodowanych środkami zastępczymi co pozwala na monitorowanie i możliwość szybkiego reagowania na wzrost liczby

przypadków zatruc ̄rodkami zastępczymi. Przedmiotowe informacje s̄a r̄ownieŹ wprowadzane do oḡólnopolskiego Sytemu Monitorowania Informacji o Dopalcaczach.

Na terenie miasta Zabrze w 2022 r. odnotowano 5 przypadków zatruc ̄rodkami zastępczymi. Wszystkie osoby wymagały hospitalizacji, 1 osoba zmarła. Zmarł 36-letni męŹczyzna, pacjent został przywieziony do szpitala w stanie pobudzenia. W trakcie hospitalizacji doszło do nagłego pogorszenia stanu zdrowia i zatrzymania kr̄ąŹenia. Pomimo podjętej przez lekarzy reanimacji pacjent zmarł. W 2021 r. odnotowano 4 przypadki zatruc dopalcaczami.

Podsumowuj̄ac

Z grupy chor̄b zakaŹnych objętych w Polsce zgłaszaniem naleŹy przede wszystkim zwr̄oacić uwagę na sytuację epidemiologiczn̄a chor̄b podlegaj̄acych szczepieniom ochronnym, w tym przeciwko COVID-19, a takŹe chor̄b przenoszonych poprzez naruszenie cīagł̄oaci tkanek.

Ustabilizowanie sytuacji epidemiologicznej moŹe byc̄ osīgnięte w przyszł̄oaci pod warunkiem:

- kontynuowania szczepieŹ ochronnych, w tym przeciwko COVID-19
- realizacji programu eradykacji poliomyelitis i eliminacji odry
- zwr̄oacenia uwagi na wczesne wykrywanie chorych i zakaŹonych, ich zgłaszanie i rejestracje umoŹliwiaj̄ace szybkie podjęcie postępowania leczniczego i przeciw epidemicznego – zwłascza dotyczy to chor̄b rzadko występuj̄acych lub tych, które moḡa byc̄ zawleczone do Polski
- zwiększenie dostępu do badaŹ diagnostycznych – określenie czynnika etiologicznego choroby, która ma wpł̄yw nie tylko na postępowanie terapeutyczne, ale takŹe na profilaktykę przeciwepidemiczn̄a.

Ze względu na brak moŹliw̄oaci przedstawienia rzetelnej analizy i realnej liczby zachorowaŹ na choroby zakaŹne i zakaŹenia w tabeli przedstawiono liczby zachorowaŹ na poszczególne choroby zakaŹne.

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowaŹ w 2022r	Zapadalnośc̄ na 100 000 ludności	Liczba zachorowaŹ w 2021r	Zapadalnośc̄ na 100 000 ludności	Wzrost/spadek zapadalności
Grypa	31286	21209,12	18126	12061,49	+9147,64
Ospa wietrzna	719	487,42	204	135,75	+351,67
Wirusowe zakaŹenia jelitowe	94	63,72	42	27,95	+35,78
Plonica	71	48,13	22	14,64	+33,49
Borelioza	64	43,39	21	13,97	+29,41

Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	85	57,62	43	28,61	+29,01
Bakteryjne zakażenia jelitowe	106	71,86	74	49,24	+22,62
WZW C	19	12,88	1	0,67	+12,21
WZW B	14	9,49	4	2,66	+6,83
ICH wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	21	14,24	17	11,31	+2,93
ICH wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	5	3,39	1	0,67	+2,72
Różyczka	2	1,36	0	0,00	+1,36
Neuroinfekcje	3	2,03	2	1,33	+0,70
Świnka	2	1,36	2	1,33	+0,03
WZW A	0	0,00	0	0,00	0,00
Gruźlica	38	25,76	55	36,60	-10,84
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	14	9,49	22	14,64	-5,15
Krzusiec	0	0,00	1	0,67	-0,67
ICH wywołana przez <i>Neisseria meningitidis</i>	0	0,00	1	0,67	-0,67
ICH wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i>	0	0,00	1	0,67	-0,67

Tab. 6. Liczba zachorowań oraz zapadalność na choroby zakaźne podlegających zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w 2021 r. i 2020r w Zabrzu

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2022r	Liczba zachorowań w 2021r	Liczba zachorowań w 2020r	Liczba zachorowań w 2019r	Liczba zachorowań w 2018r
Grypa	31286	18126	19302	34503	37334
Ospa wietrzna	719	204	443	723	978
Wirusowe zakażenia jelitowe	94	42	40	107	115
Płonica	71	22	60	172	143
Borelioza	64	21	7	40	90
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	85	43	83	162	167
Bakteryjne zakażenia jelitowe	106	74	41	71	62
WZW C	19	1	3	17	19
WZW B	14	4	3	13	10
ICH wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	21	17	22	61	68
ICH wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	5	1	1	2	4
Różyczka	2	0	2	3	1
Neuroinfekcje	3	2	1	8	10
Świnka	2	2	0	4	7

WZWA	0	0	0	5	4
Gruźlica	38	55	19	63	52
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	14	22	5	87	12
Krztusiec	0	1	1	3	2
<i>Ich wywołana przez Neisseria meningitidis</i>	0	1	0	1	3
<i>Ich wywołana przez Haemophilus influenzae</i>	0	1	0	0	0

Tab. 7. Liczba zachorowań na choroby zakaźne podlegające zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w latach 2018 - 2022 w powiecie gliwickim

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie poszczególnych chorób zakaźnych

ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE

Zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią ważny wskaźnik stanu higieny żywności, zarówno jeśli chodzi o jej przygotowanie, transport i składowanie, jak i higienę przyrządzania i spożywania potraw. Mimo obserwowanej w tym zakresie poprawy w ostatnich latach nadal zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią poważny problem zdrowia publicznego. Biegunki i zatrucia pokarmowe stanowią nadal istotną przyczynę chorobowości u dzieci do lat dwóch. Dominują tutaj zatrucia pokarmowe i zakażenia żołądkowo – jelitowe w tym wirusowe, bakteryjne i nieokreślone oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu.

Głównym problemem w zakresie bakteryjnych i wirusowych zatruc i zakażeń pokarmowych jest niedodiagnozowanie. Laboratoryjne badania diagnostyczne są przeprowadzane głównie w sytuacji, gdy osoba chora jest hospitalizowana bądź leczona ambulatoryjnie a objawy pomimo wdrożonego leczenia utrzymują się nadal. Natomiast osoby z nieżytym żołądkowo-jelitowym leczone ambulatoryjnie o łagodnym przebiegu nie są kierowane na badania laboratoryjne kału.

W związku z powyższym ok. 28% wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych stanowią biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, w których nie przeprowadzono odpowiednich badań diagnostycznych celem ustalenia etiologii zachorowania.

BIEGUNKI I ZAPALENIE ŻOŁĄDKOWO-JELITOWE O PRAWDOPODOBNIEM ZAKAŻNYM POCHODZENIU

Biegunka w szczególności u dzieci może powodować poważne konsekwencje zdrowotne - odwodnienie organizmu i zaburzenia metaboliczne. Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu zwykle nie są potwierdzane badaniami

ryc. 10 Liczba zachorowań na zatrucia i zakażenia pokarmowe w 2022 r.

bakteriologicznymi i stanowią one poważną słabość nadzoru epidemiologicznego. Na ogół zachorowania mają łagodny przebieg o czym świadczy niewielki odsetek hospitalizacji, w związku z tym chorzy leczeni są ambulatoryjnie, a badania diagnostyczne nie są wykonywane.

W **2022 r.** odnotowano **85** zachorowań, w tym 15 u dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 14 osób, w tym 7 dzieci do 2 lat.

W **2021 r.** zarejestrowano **43** przypadki, w tym u 12 dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 14 osób, w tym 4 dzieci do 2 lat.

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu nie były potwierdzone badaniami bakteriologicznymi i stanowią one nadal poważną słabość nadzoru epidemiologicznego.

ryc. 11 Liczba zachorowań na biegunkę i zapalenie żołądkowo jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu w latach 2018-2022

Obserwuje się tendencję spadkową zachorowań, co może być wynikiem zwiększenia częstotliwości wykonywania badań diagnostycznych i poszukiwania etiologii zachorowania oraz zwiększenia świadomości społeczeństwa w tym zakresie.

WIRUSOWE I INNE OKREŚLONE ZAKAŻENIA JELITOWE

Poważny problem epidemiologiczny i terapeutyczny stanowią wirusowe zakażenia jelitowe w okresie niemowlęcym i wczesnodziecięcym objawiające się najczęściej w postaci ostrej biegunki. Głównym czynnikiem etiologicznym wirusowych infekcji jelitowych są zakażenia rotawirusowe. Rotawirusy są najczęstszą przyczyną ostrego nieżytu żołądkowo – jelitowego u dzieci. Zakażenie przenosi się drogą fekalno-pokarmową oraz przez brudne ręce, przez zanieczyszczone przedmioty. Po przedostaniu się do organizmu, rotawirusy uszkadzają nabłonek kosmków jelitowych, wywołując stan zapalny żołądka i jelit.

Rotawirusy zakażają głównie dzieci przed 5 rokiem życia, nawet w krajach rozwiniętych, gdzie poziom higieny jest relatywnie wysoki. Infekcje rotawirusowe stanowią nie tylko poważny problem zdrowotny, ale również społeczno-ekonomiczny. Ze względu na wysoką zapadalność koszty leczenia są wysokie, a choroba dziecka to nie tylko koszty medyczne, ale również absencja rodzica w pracy. Do rozwiązania problemu infekcji rotawirusowych może przyczynić się wprowadzenie od 2021 r. obowiązkowych szczepień przeciwko rotawirusom.

W 2022 r. przeciwko rotawirusom zaszczepiono 1572 dzieci.

W **2022 r.** zarejestrowano **94** przypadków, w tym **44** dzieci do lat dwóch. Wszystkie osoby chore wymagały leczenia szpitalnego. W **2021 r.** odnotowano **42** zachorowań na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym **23** dzieci do lat dwóch.

W **2022 r.** odnotowano **70** zachorowań wywołanych przez rotawirusy, **11** zachorowań wywołanych przez norowirusy, **12** zachorowań wywołanych przez adenowirusy oraz **1** zachorowanie sklasyfikowano jako wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone.

Na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy zachorowały dzieci, które nie były szczepione przeciwko rotawirusom. Nie odnotowano zachorowań u osób dorosłych.

SALMONELLOZY

Najczęstszym źródłem zakażeń pałeczkami *Salmonella* są skażone, jaja i produkty je zawierające, mięso drobiowe, wołowe. Głównym powodem występowania chorobotwórczych drobnoustrojów w spożywanej żywności jest nieodpowiednia obróbka termiczna, brak dbałości o higienę przygotowania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia. Zakażona żywność zwykle wygląda i pachnie normalnie dlatego ważne jest, aby wiedzieć, jak zapobiegać infekcji. Metody zapobiegawcze obejmują środki ostrożności, takie jak: higiena żywności, unikanie żywności i napojów o wysokim ryzyku zanieczyszczenia oraz częste mycie rąk, szczególnie po kontakcie ze zwierzętami lub ich odchodami oraz z osobami chorymi.

W **2022 r.** odnotowano **14** zachorowań na salmonellozę. Hospitalizacji wymagało 9 osób.

W **2021 r.** odnotowano **22** zachorowań, w tym 20 przypadki zatruc pokarmowych oraz 2 zakażenia pozajelitowe. Hospitalizacji wymagało 14 osób.

Zapadalność na salmonellozę jelitową jest dwukrotnie wyższa u mężczyzn niż u kobiet.

Ponad 72% wszystkich zachorowań było wywołanych pałeczkami *Salmonella* z gr. *D enteritidis*. Zachorowania wystąpiły w środowiskach rodzinno – domowych. Przypuszczać można, że przyczynami tego stanu są zaniedbania higieny i błędy związane z niewłaściwym przechowywaniem gotowych potraw, błędy technologiczne w przygotowywaniu posiłków i nie poddawaniu żywności odpowiedniej obróbce termicznej, a także nieprzestrzeganie wymogów sanitarno- higienicznych.

Wszystkie osoby zostały objęte nadzorem epidemiologicznym oraz wykonano badania kontrolne kału. Ogółem nadzorem epidemiologicznym objęto 33 osób ze styczności z chorymi oraz przeprowadzono badania kału na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*. U 1 osoby wykryto bezobjawowe nosicielstwo pałeczek *Salmonella* w kale.

BAKTERYJNE ZAKAŻENIA JELITOWE

Czynnikiem chorobotwórczym wywołującym najliczniejsze zachorowania było *Clostridium difficile*.

W **2022 r.** zarejestrowano **106** przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, w tym 103 zakażenia spowodowane *Clostridium difficile* oraz 3 przypadki bakteryjnych zakażeń o nieokreślonej etiologii. Hospitalizacji wymagały 104 osoby.

W **2021 r.** odnotowano **74** przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, wszystkie zachorowania były wywołane przez *Clostridium difficile*, z czego 72 osoby wymagały leczenia szpitalnego.

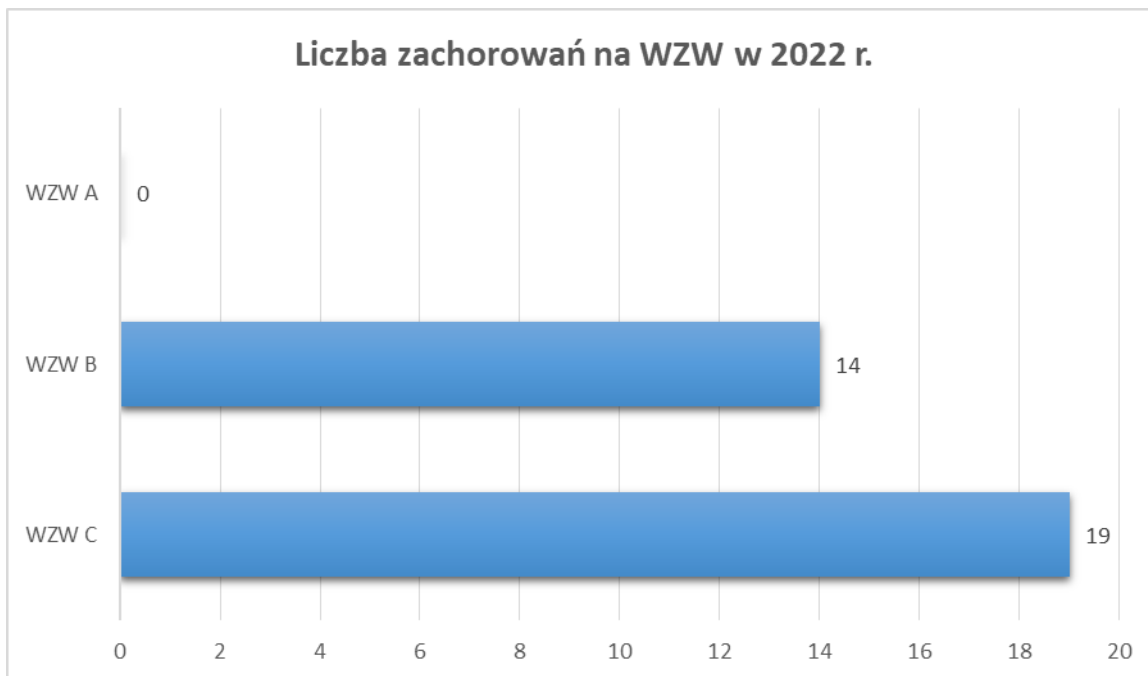
Zakażenia najczęściej występują u chorych, leczonych przeciwbakteryjnie lub przeciwnowotworowo w ciągu 8 tygodni poprzedzających wystąpienie objawów.

Podeszły wiek chorego jest najważniejszym czynnikiem rozwoju objawowego zakażenia, a także ciężkiego i powikłanego przebiegu choroby. Ponadto istotnymi czynnikami są: czas trwania leczenia szpitalnego oraz kontakt z innymi osobami zakażonymi *Clostridium difficile* w przebiegu hospitalizacji. Zachorowania wystąpiły wśród osób dorosłych najczęściej po 60 roku życia.

W **2022** roku wystąpiło 8 ognisk epidemicznych wywołanych przez *Clostridium difficile* – antygen *GDH* oraz toksyny *A* i *B* u pacjentów hospitalizowanych na terenie 3 szpitali. Ogółem u 41 osób potwierdzono zakażenie *Clostridium difficile* – antygen *GDH* oraz toksyny *A* i *B*. We wszystkich przypadkach podjęto decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, wstrzymaniu przyjęć pacjentów, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni. Odnotowano 5 zgonów, z czego u 3 osób przyczyną zgonu były choroby podstawowe.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY

Ważny problem zdrowia publicznego stanowią wirusowe zapalenia wątroby. Ze względu na przewlekły charakter tych zakażeń liczba osób zakażonych wirusami zapalenia wątroby stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz narastający problem związany z leczeniem ciężkich powikłań. Jednakże spośród wirusowych zapaleń wątroby najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi WZW typu C, przeciw któremu nie ma skutecznej szczepionki.

ryc. 12 Liczba zachorowań na WZW w 2022 r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W **2022 r.** zarejestrowano **19** przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu C, 1 osoba wymagała hospitalizacji. W **2021 r.** odnotowano **1** zachorowanie. Zachorowania odnotowano u 9 kobiet i 10 mężczyzn. 19 osób z kontaktu zakażonymi osobami objęto nadzorem epidemiologicznym.

Przebieg WZW typu C jest bardziej skryty niż innych typów WZW. Najczęściej zachorowania mają charakter przewlekły. Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

Dominującą drogą zakażenia są procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek. Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrożeniu i utrzymaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W **2022 r.** odnotowano **14** przypadków zachorowań na przewlekłe WZW typu B.

W **2021 r.** zarejestrowano **4** zachorowania na przewlekłe WZW typu B.

Zachorowało 8 mężczyzn i 6 kobiety. Wszystkie zakażenia WZW B przebiegały bezobjawowo. Wszystkie zarejestrowane zachorowania miały charakter przewlekły.

Nadzorem epidemiologicznym objęto 21 osób ze styczości, osoby zostały skierowane do lekarza celem wykonania badań lekarskich oraz zaszczepienia p/WZW typu B osób nieszczepionych.

Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika iż, dominującą drogą zakażenia były procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek.

Odnotowano również zachorowania u 3 osób korzystających z usług niemedycznych poprzez wykonywanie tatuaży, korzystanie z zabiegów kosmetycznych związanych z naruszeniem ciągłości skóry. Odnotowano 2 przypadki zachorowań u osób wykonujących zawód medyczny (pielęgniarka, lekarz). Zachorowania wystąpiły tylko u osób dorosłych w przedziale wiekowym 25-70 lat.

Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci, co jest efektem wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W latach 2022-2021 nie odnotowano przypadków WZW typu A.

NEUROINFEKCJE I CHOROBY INWAZYJNE

Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią istotny problem współczesnej medycyny. Zapalenia opon i mózgu, szczególnie bakteryjne, są chorobami często zagrażającymi życiu i wiążą się z licznymi powikłaniami i następstwami pochorobowymi. Wczesna diagnostyka i tym samym prawidłowe leczenie farmakologiczne ma kluczowe znaczenie dla dalszych losów chorego.

W **2022 r.** zarejestrowano **3** przypadki neuroinfekcji, w tym 1 zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowych i mózgu, 1 wirusowe zapalenie opon mózgowych oraz 1 inne i nieokreślone zapalenie opon i mózgu.

Ponadto odnotowano 5 przypadków zachorowań na inwazyjną chorobę pneumokokową.

W **2021 r.** zarejestrowano **2** przypadki neuroinfekcji, w tym 1 zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowych i mózgu i 1 inne nieokreślone zapalenie opon i mózgu.

Ponadto odnotowano 1 przypadek zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową oraz 1 zachorowanie na inwazyjną chorobę pneumokokową oraz 1 zachorowanie wywołane przez *Haemophilus influenzae*.

Infekcje bakteryjne

Bakteryjne zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią nadal istotny problem współczesnej medycyny. Pomimo postępów farmakoterapii i intensywnej opieki medycznej, bakteryjne, ropne zapalenia opon i mózgu pozostają chorobami o niepewnym rokowaniu. W wielu przypadkach dochodzi do wystąpienia trwałych, neurologicznych następstw pochorobowych.

Podstawowym badaniem w diagnostyce zakażeń bakteryjnych OUN jest posiew płynu mózgowo-rdzeniowego na podstawie, którego można określić rodzaj bakterii i wdrożyć odpowiednie, celowane leczenie.

Na bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych o etiologii gronkowcowej zachorowało 1-miesięczne dziecko z licznymi chorobami współistniejącymi. Po 22-dniach hospitalizacji dziecko w stanie ogólnym dobrym wypisano do domu.

Na wirusowe zapalenie opon mózgowych zachorował 40-letni mężczyzna. Chory z objawami tj. gorączka, bóle głowy, zapalenie górnych dróg oddechowych został hospitalizowany w oddziale neurologicznym. Badanie ogólne płynu mózgowo – rdzeniowego wykazało limfocytarne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowego. Po 10 dniach hospitalizacji chory został wypisany w stanie ogólnym dobrym do domu.

Na nieokreślone zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych zachorował 13-letni chłopiec, który z objawami oponowymi, bólami mięśniowymi został hospitalizowany w oddziale Ogólnopediatryczny. Po kilkunastodniowej hospitalizacji chłopiec został wypisany do domu.

INWAZYJNA CHOROBA WYWOŁANA PRZEZ *STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE*

Do najczęstszych chorób inwazyjnych wywoływanych przez *Streptococcus pneumoniae* należą: zapalenie płuc, sepsa i zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

Odnotowano 4 zachorowania na posocnicę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae* oraz 1 przypadek zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych.

Na posocnicę pneumokokową zachorowały 4 osoby dorosłe w wieku 47-93 lat, 3 mężczyzn i 1 kobieta. Chorzy z objawami górnych i dolnych dróg oddechowych, gorączką, kaszlem zostali hospitalizowani. 47-letni chory z licznymi chorobami współistniejącymi zmarł w pierwszej dobie hospitalizacji. Pozostali chorzy zostali wypisani do domu w stanie dobrym.

Na pneumokokowe zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych zachorował 63-letni mężczyzna. Chory w stanie ciężkim z objawami w postaci gorączki, bólu głowy, zaburzeń świadomości i objawami oponowymi został hospitalizowany w oddziale intensywnej terapii. Po ok. miesięcznej

hospitalizacji chory z następstwami pochorobowymi został przekazany do oddziału neurologii celem dalszego leczenia.

CHOROBY WYWOŁANE PRZEZ STREPTOCOCCUS PYOGENES

W **2022 r.** odnotowano **21** przypadków choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes*, z czego 3 osoby wymagały hospitalizacji. Były to zachorowania na różę.

W **2021 r.** zarejestrowano **17** zachorowań na różę z czego 7 osób wymagało hospitalizacji.

Wszystkie zachorowania na różę miały przebieg łagodny i zostały rozpoznane jedynie na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia laboratoryjnego.

CHOROBA Z LYME

Borelioza stała się chorobą ogólnopolską i jest najczęstszą chorobą odkleszczową, wywoływaną przez krętki z rodzaju *Borrelia burgdorferi*. Choroba ta jest przenoszona przez kleszcze. Obszar całej Polski uznawany jest za terytorium endemiczne dla tej choroby, co oznacza, że kleszcze są obecne na terenie całego kraju.

Symptomatologia boreliozy jest zróżnicowana dlatego istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozpoznawalność boreliozy jest diagnostyka laboratoryjna. Przeciwno boreliozie nie ma szczepionki, co potęguje problem i skutecznie uniemożliwia szybkie jego opanowanie.

W **2022 r.** odnotowano **64** zachorowań na boreliozę, 4 osoby wymagały hospitalizacji. Zachorowało 40 kobiet i 24 mężczyzn.

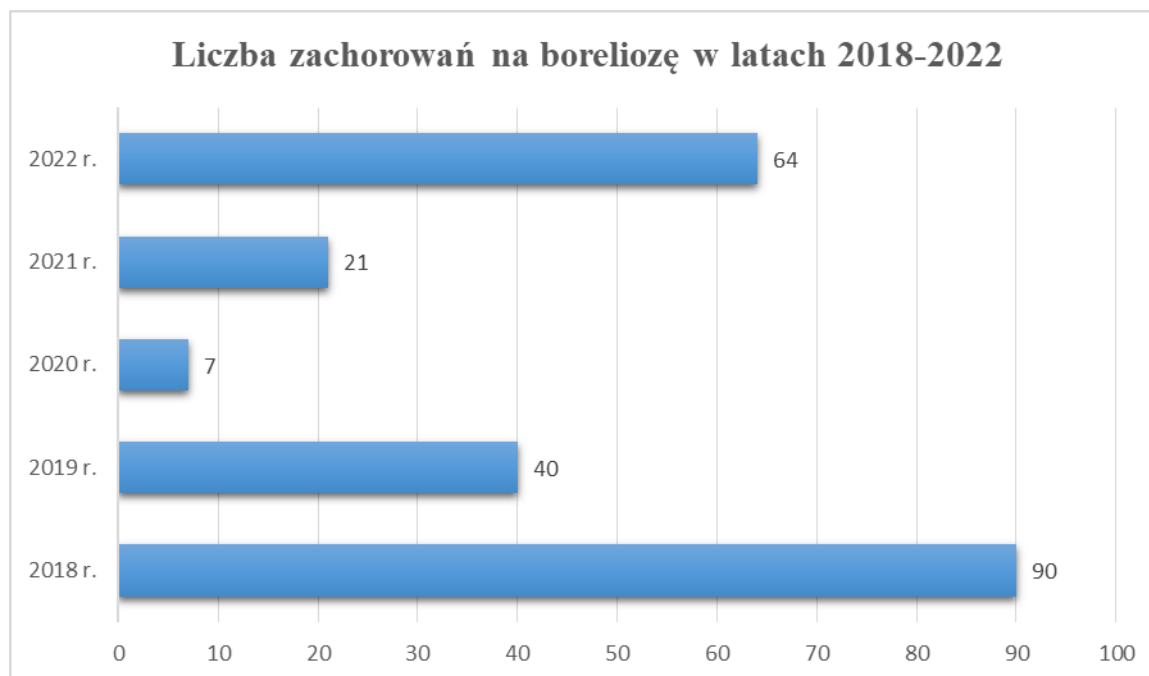
Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż częstym terenem ekspozycji są ogródki przydomowe, parki miejskie i alejki spacerowe.

W **2021 r.** odnotowano **21** przypadków zachorowań na boreliozę, 1 osoba wymagała leczenia szpitalnego.

Do ukąszeń przez kleszcze dochodzi najczęściej w miesiącach wiosennych i letnich. Wszystkie osoby chore poddane były antybiotykoterapii. Przyczyny zachorowań należy upatrywać m.in. w stale zmieniającym się zasięgu geograficznym bytowania kleszczy, wydłużaniu okresu ich żerowania, zmianach klimatu, zmianach ekonomicznych i społecznych w otoczeniu ludzi. Istotną rolę odgrywają także migrujące zwierzęta przenoszące zakażone kleszcze.

Duża wilgotność występująca w miesiącach wiosennych i wysokie temperatury zimą niedostatecznie przetrzebiamą populację zakażonych kleszczy, co również może przyczynić się do wzrostu liczby zachorowań na boreliozę. Groźnymi dla ludzi są również nimfy, które również przenoszą krętki wywołujące boreliozę, a które nie są zauważalne gołym okiem.

Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia kleszcza.

ryc. 13 Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2018-2022

GRUŻLICA

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wielonarządową, atakującą wszystkie narządy i tkanki ze szczególną predyspozycją do układu oddechowego.

Pomimo obowiązywania przepisów prawnych nakładających na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę prątkującą, istnieje poważny problem, jakim jest przerwanie przez chorego kontynuacji leczenia ambulatoryjnego po leczeniu szpitalnym.

Osoby, które przerwały leczenie stanowią poważne zagrożenie dla otoczenia. Prowadzi to do lekooporności, utrudnia leczenie i może być przyczyną przedwczesnego zgonu.

W latach 2018-2022 zarejestrowano następującą liczbę chorych:

w roku 2018 – 52 osoby

w roku 2019 – 63 osoby

w roku 2020 – 19 osoby

w roku 2021- 55 osób

w roku 2022– 38 osób

Odnotowano 5 przypadków wznowy zachorowań. Odnotowano 1 przypadek gruźlicy poza płucnej (gruźlica opłucnej), pozostałe zachorowania to gruźlica płuc. Zachorowało 8 kobiet i 30 mężczyzn. Mężczyźni chorują niemal 4-krotnie częściej niż kobiety. Większa zapadalność na gruźlicę mężczyzn może wynikać z częstszego występowania u mężczyzn czynników ryzyka reaktywacji gruźlicy. Takim czynnikiem jest m.in. palenie papierosów, alkohol, niehigieniczny tryb życia. Największą zapadalność odnotowano u osób w wieku

40-49 oraz 60-69 lat. Odnotowano 1 zachorowanie u osoby bezdomnej. Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci. Wszyscy chorzy byli hospitalizowani w oddziałach chorób płuc. Osoby z kontaktu z chorymi obejmowane są nadzorem epidemiologicznym i kierowane pod nadzór lekarski celem wykonania profilaktycznych badań. W 2022 r. 45 osób objęto nadzorem epidemiologicznym. Z powodu gruźlicy 2022 r. odnotowano 1 zgon. Zmarł 44-letni mężczyzna. Zgon jest najczęstszą konsekwencją zbyt późnego wykrycia choroby lub przerwania leczenia przez chorego, nie przyjmowanie środków farmakologicznych oraz braku współpracy chorego z lekarzem.

CHOROBY WENERYCZNE

W 2022 r. odnotowano 9 przypadków zachorowań na kiłę, z czego 3 osoby wymagały leczenia szpitalnego.

Na kiłę zachorowało 8 mężczyzn i 1 kobieta.

W 2021 r. odnotowano 6 przypadków zachorowania na kiłę, z czego 3 osoby wymagały leczenia szpitalnego oraz 2 zachorowania na rzeżączkę.

Zachorowania wystąpiły głównie u młodych osób w przedziale wiekowym 20-50 lat. Liczba zachorowań może nie być adekwatna do rzeczywistej liczby osób chorych. Problemem nadzoru nad chorobami przenoszonymi drogą płciową jest fakt niedopełniania przez lekarzy ustawowego obowiązku zgłaszania tych zachorowań, co powoduje że dane epidemiologiczne są niepełne. Problemem w prowadzeniu skutecznych działań profilaktycznych chorób wenerycznych jest również fakt, iż chorzy nie ujawniają partnerów swoich partnerów seksualnych i często nie informują ich o konieczności zgłoszenia się do lekarza. Ze względu na wstydlivy charakter tych chorób chorzy często korzystają z prywatnych porad lekarskich. Niekorzystny wpływ na sytuację epidemiologiczną jest brak środków na prowadzenie badań profilaktycznych i działań edukacyjnych, niski poziom świadomości zdrowotnej oraz łatwy dostęp do usług seksualnych.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Do najczęściej rejestrowanych na terenie tut. stacji chorób wieku dziecięcego jest: ospa wietrzna, płonica, świnka, różyczka i krztusiec. Najwięcej zachorowań odnotowano na ospę wietrzną, która stanowiła największy odsetek wśród wszystkich zarejestrowanych chorób wieku dziecięcego.

Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną o bardzo wysokiej zaraźliwości. Z tego względu najbardziej podatną na zachorowanie populacją są dzieci zwłaszcza przebywające w zbiorowiskach np. przedszkolach i szkołach.

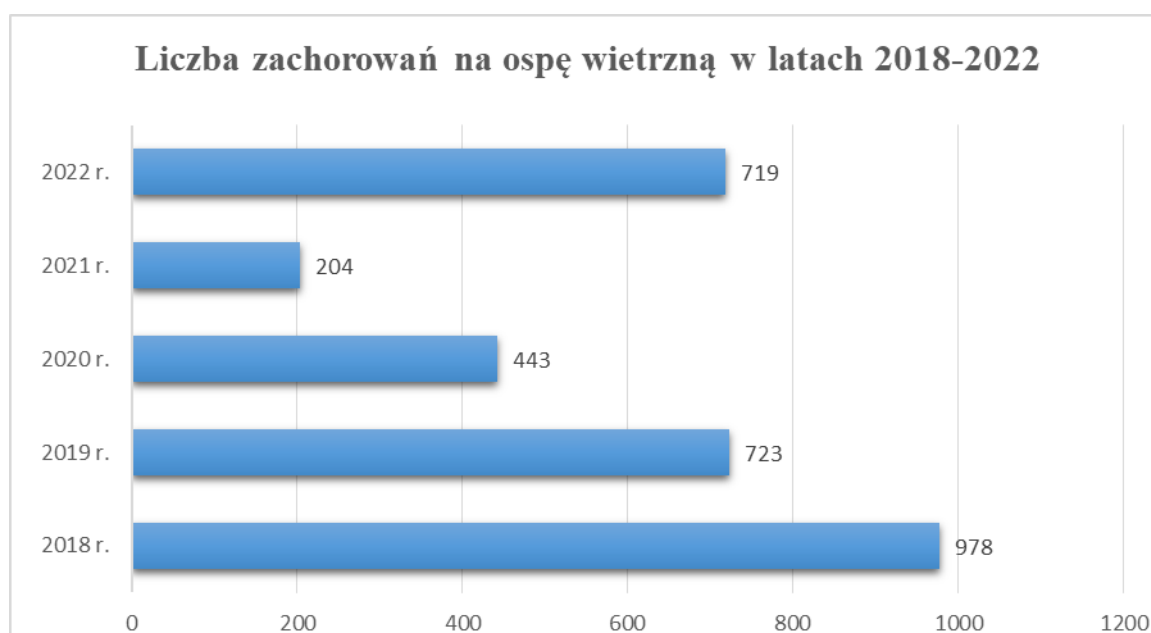
Na terenie miasta Zabrze zaszczepiono 414 dzieci. Niski odsetek dzieci zaszczepionych przemawia za potrzebą większego rozpropagowania szczepień.

Szczepienia te nie są finansowane z budżetu państwa a dość wysoki koszt szczepionki powoduje, że rodzice nie decydują się na szczepienie z wyjątkiem dzieci z grup ryzyka oraz dzieci uczęszczających do żłobków.

W **2022 r.** zachorowało **719** osób, 1 osoba wymagała hospitalizacji.

W **2021 r.** odnotowano **204** zachorowania, nikt nie wymagał leczenia szpitalnego.

Zachorowania przebiegały łagodnie nie odnotowano powikłań pochorobowych. Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci od 1 do 9 lat. Zapadalność jest porównywalna u kobiet jak i u mężczyzn. Zachorowania wystąpiły u dzieci niezaszczepionych przeciwko ospie.

ryc. 14 Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2018-2022

Płonica

Płonica jest chorobą bakteryjną przeciwko, której nie ma szczepionki.

W **2022 r.** odnotowano **71** przypadków zachorowań. W **2021 r.** zarejestrowano **22** przypadki.

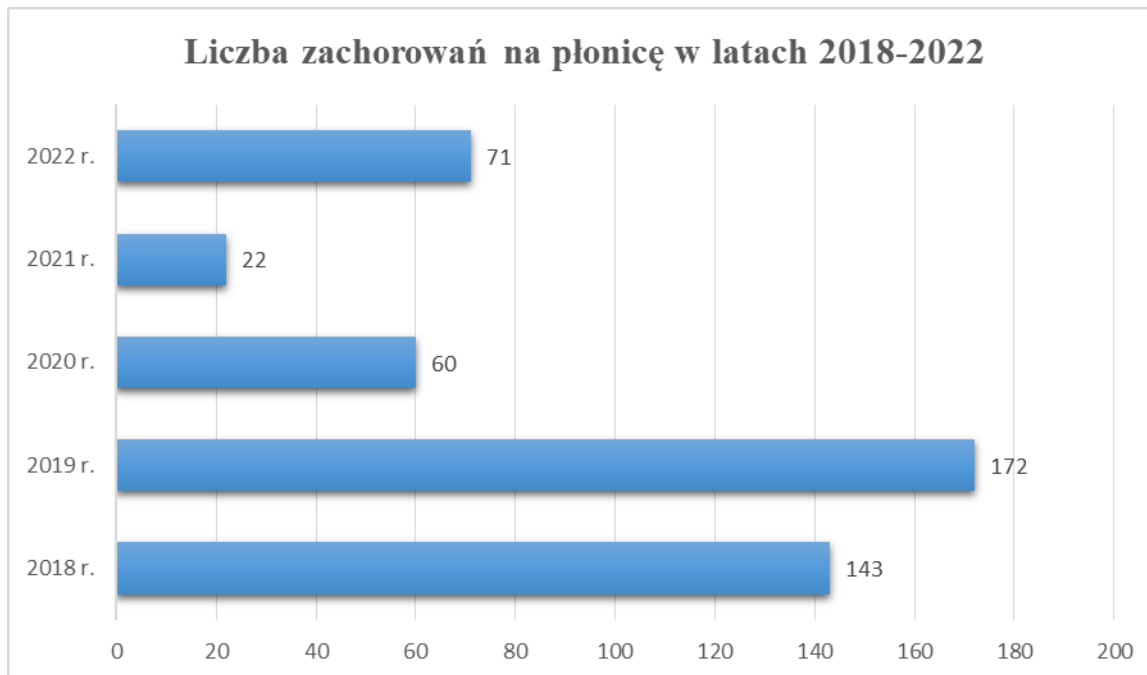
Zachorowania na płonicę charakteryzują się występowaniem cyklicznych epidemii wyrównawczych.

Wszystkie zachorowania miały przebieg łagodny, nikt nie wymagał hospitalizacji.

Zapadalność jest porównywalna u chłopców jak i dziewczynek.

Zachorowały głównie dzieci i młodzież w przedziale wiekowym 1-8 lat.

Najwięcej zachorowań wystąpiło u osób przebywających w zbiorowiskach społecznych tj. przedszkola, szkoły. Najwięcej zachorowań odnotowano w miesiącach wiosennych i zimowych.

ryc. 15 Liczba zachorowań na płonicę w latach 2018-2022

W odniesieniu do chorób zakaźnych, które nie mają rezerwuaru zwierzęcego i dla których dostępne są szczepionki o wysokim stopniu skuteczności, możliwa jest eliminacja choroby na danym obszarze. Programem eliminacyjnym koordynowanym przez WHO jest uczestniczenie Polski w Programie Eliminacji odrzy i różyczki.

Sytuacja epidemiologiczna odrzy, świnki i różyczki jest uwarunkowana poprzez prowadzone obowiązkowe szczepienia ochronne przeciwko w/w chorobom.

Wprowadzenie od 1975r szczepienia przeciw odrze, od 1988r szczepienia dziewczynek w 13 roku życia przeciw różyczce, od 2004r szczepienia szczepionką skojarzoną MMRII przeciw odrze, śwince i różyczce oraz od 2006r dawki przypominającej wraz z wysokim odsetkiem zaszczepienia dzieci spowodowały znaczny spadek zapadalności dzieci na w/w choroby.

Odra

W **2022 r. i 2021 r** nie odnotowano zachorowań na odrę.

Świnka

W **2022 r.** odnotowano **2** zachorowania, **2021 r.** również odnotowano **2** zachorowania na świnkę. Zachorowała 9-letnia dziewczynka zaszczepiona I dawką szczepionki p/odrze, śwince i różyczce oraz 13-letni chłopiec zaszczepiony pełnym cyklem szczepień.

Różyczka

W **2022 r.** odnotowano **2** zachorowania. Zachorował 11-letni chłopiec zaszczepiony pełnym cyklem szczepień przeciwko różyczce oraz 27-letnia kobieta o nieznanym historii szczepień.

W **2021 r.** nie odnotowano zachorowań na różyczkę.

Błonica, krztusiec, tężec

Sytuację epidemiologiczną błonicy, tężca i krztuśca określają systematycznie od lat prowadzone szczepienia ochronne, których wykonawstwo na terenie miasta Zabrze ocenia się jako dobre.

Podanie wszystkich dawek szczepionki przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepienia przyczynia się do skutecznego zwalczania tych chorób.

W ostatnich 5 latach nie odnotowano zachorowań na błonicę.

W **2022 r** oraz **2021 r.** nie odnotowano zachorowań na tężec.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa w szczególności dla osób nieuodpornionych. W przypadku krztuśca niezwykle istotnym zjawiskiem jest stopniowa utrata odporności u osób, które wcześniej ją już nabyły.

Sytuacja epidemiologiczna krztuśca na przestrzeni ostatnich lat uległa istotnym zmianom. Najskuteczniejszą strategią zapobiegania zachorowaniom pozostaje realizacja szczepień zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień. Stosunkowo krótki okres ochrony immunologicznej zapewnianej przez szczepienia sprawia, iż zachorowania mogą wystąpić u osób dorosłych, u których krztusiec może mieć słabiej zaznaczone objawy.

Dorośli ci mogą stanowić poważne źródło zakażenia dla dzieci, które nie zostały zaszczepione.

Zapadalność pozostaje na niskim poziomie.

Zapadalność pozostaje na niskim poziomie.

Lata	Liczba zachorowań
2018	2
2019	3
2020	1
2021	1
2022	0

Grypa

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania powoduje duże straty ekonomiczne związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa.

Upowszechnienie szczepień przeciwko grypie umożliwia zmniejszenie szerzenia się zakażeń wirusem grypy, wpływając na obniżenie poziomu kosztów, jakie państwo ponosi w związku z leczeniem grypy, jej powikłań oraz na wynik absencji chorobowej pracowników w sezonie zwiększonej liczby zachorowań. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

W 2022 r. zaszczepiono 3546 osób. W 2021 r. przeciwko grypie zaszczepiono 4555 osób.

W **2022 r.** zarejestrowano **31286** przypadki grypy, w tym **13591** u dzieci do lat 14.

W **2021 r.** odnotowano **18126** zachorowań, w tym **7963** u dzieci do lat 14.

Nie zanotowano zgonu, którego przyczyną była grypa.

Wszystkie zachorowania były rozpoznane jako zachorowania grypopodobne na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia wirusologicznego.

Szczyt zachorowań na grypę przypada w miesiącach od września do marca.

Ospa małpia

Na ospę małpią zachorowało 2 mężczyzn w wieku 34 i 35 lat. Mężczyźni zamieszkiwali we wspólnym gospodarstwie domowym. U chorych wystąpiła wysypka, powiększone węzły chłonne, zmiany zapalne w obrębie gardła i odbytu.

Ustalono, iż w/w nie wyjeżdżali poza granice kraju. Materiału do badań diagnostycznych nie pobrano. Mężczyźni nie zostali poddani hospitalizacji, lekarz prowadzący rozpoznał zachorowanie na podstawie objawów klinicznych i przesłanek epidemiologicznych. Chorzy pozostawali 21 dni w izolacji domowej.

Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia

W roku 2022 na terenie miasta Zabrze sprawowano nadzór sanitarny nad (ryc.16):

- 8 zakładami leczenia zamkniętego tj. 4 szpitalami z 2 obiektami, 3 szpitalami jednego dnia, 1 zakładem opiekuńczo- leczniczym oraz filią zakładu opiekuńczo - leczniczego, którego dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice,

- 100 zakładami leczenia ambulatoryjnego z 15 obiektami i 30 filiami, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice, w tym 3 zakłady oraz 4 filie posiadają status publicznego zakładu opieki zdrowotnej (ryc.17),

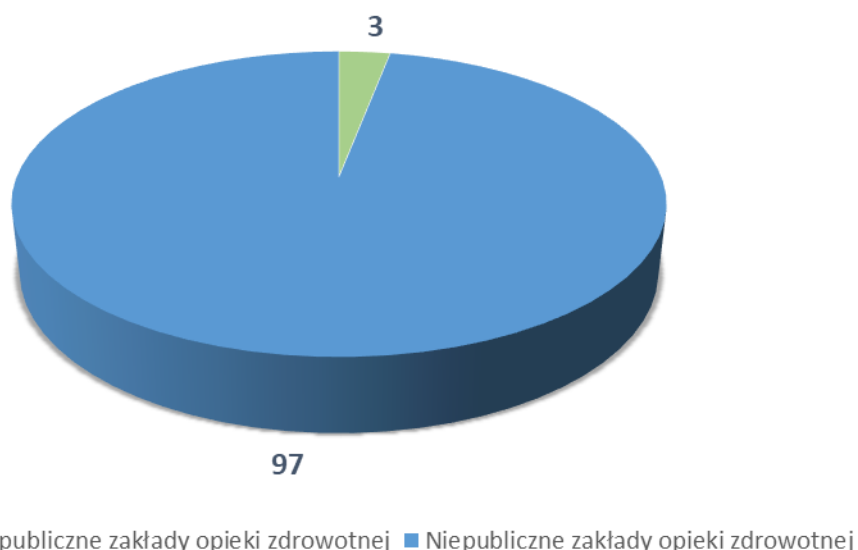
ryc. 16 Placówki ochrony zdrowia działające na terenie miasta Zabrze

- 225 praktykami lekarskimi, w tym 42 indywidualnymi praktykami lekarskimi, 174 indywidualnymi specjalistycznymi praktykami lekarskimi, 9 grupowymi praktykami lekarskimi,
- 12 indywidualnymi praktykami pielęgniarek, 1 grupową praktyką pielęgniarską,
- 33 innymi placówkami świadczącymi usługi medyczne.

Lecznictwo zamknięte

- W placówkach leczenia zamkniętego przeprowadzono 24 kontrole, w tym skontrolowano 4 szpitale wraz obiektem, 3 szpitale jednodniowe, 1 zakład opiekuńczo-leczniczy oraz filię zakładu opiekuńczo-leczniczego.
- W ramach prowadzonego nadzoru stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wymagań higieniczno – sanitarnych i technicznych. W 1 szpitalu i jego obiekcie wydano 2 decyzje administracyjne, które nakazywały między innymi:

Zakłady lecznictwa ambulatoryjnego miasta Zabrze

ryc. 17 Zakłady lecznictwa ambulatoryjnego miasta Zabrze

- odmalowanie oraz uzupełnienie ubytków w powierzchniach ściennych i sufitowych pomieszczeń szpitala
- naprawienie uszkodzonej powierzchni podłóg,
- naprawienie uszkodzonej powierzchni mebli,
- zlikwidowanie śladów po zalaniu na powierzchniach ściennych i sufitowych,
- doposażenie punktów wodnych zgodnie w wymogami,
- wyposażenie w natrysk i wózek wannę pomieszczenie higieniczno-sanitarne dla osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich,
- zapewnienie dostępu do łóżek w salach chorych z trzech stron, w tym z dwóch dłuższych.
- zabezpieczenie lampy sufitowych w pomieszczeniach zakładu
- zapewnienie wentylację mechaniczno - wyciągową w pomieszczeniu brudownika,
- przystosowanie pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Nie wpłynęła żadna interwencja na zamknięty zakład opieki zdrowotnej.

W 4 szpitalach i w jednym zakładzie opiekuńczo-leczniczym wystąpiło 27 ognisk epidemicznych:

14 ognisk epidemicznych wywołanych przez wirusa *SARS CoV - 2*, 8 ognisk epidemicznych związanych z wystąpieniem *Clostridioides difficile*, 2 ogniska związane z *Klebsiella pneumoniae* KPC (+), 1 ognisko epidemiczne wywołane przez *Klebsiella pneumoniae* OXA -48 a także 1 przez *Klebsiella pneumoniae* MBL oraz 1 przez *Klebsiella pneumoniae* NDM.

W szpitalach wdrożono obowiązujące procedury dotyczące postępowania w ognisku epidemicznym, wprowadzono reżim sanitarny oraz kohortację i izolację pacjentów, dokonano zabiegów dezynfekcji sal chorych, w tym metodą zamglawiania. Wzmocniono nadzór nad prawidłowym stosowaniem środków ochrony indywidualnej i dezynfekcją rąk oraz przeprowadzono szkolenia personelu w zakresie zapobiegania zakażeniom wewnątrzszpitalnym. W zasadnych przypadkach wstrzymano przyjęcia nowych pacjentów do oddziałów objętych ogniskiem. Decyzją Zespołu ds. Zakażeń Szpitalnych wygaszono poszczególne ogniska.

W ramach przeprowadzonych kontroli działalności zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń szpitalnych oraz drobnoustrojów alarmowych.

Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń szpitalnych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

W dwóch szpitalach funkcjonują centralne sterylizatornie posiadające certyfikat stwierdzający, iż ich system zarządzania jakością jest zgodny z wymogami ISO w zakresie świadczenia usług sterylizacji wyrobów medycznych. Dwa szpitale posiadają podpisaną umowę na usługę sterylizacji z zakładem posiadającym system zarządzania jakością ISO. Natomiast jeden szpital jednodniowy prowadzi sterylizację we własnym zakresie, dwa zlecają sterylizację jako usługę zewnętrzną, jeden prowadzi sterylizację w systemie mieszanym.

W placówkach szpitalnych prowadzone są prace remontowo-modernizacyjne związane z poprawą stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń podmiotu.

Lecznictwo otwarte

W 2022r. objęte nadzorem były 92 przychodnie wraz z 15 obiektami, medyczne laboratorium diagnostyczne wraz z 1 obiektem, 5 zakładów rehabilitacji leczniczej wraz z 2 obiektami oraz 2 inne podmioty lecznicze, a także 30 filii, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice. Ponadto nadzorem objętych było 42 indywidualne praktyki lekarskie, 174 indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie, 9 grupowych praktyk lekarskich, 12 indywidualnych praktyk pielęgniarskich, 1 grupowa praktyka pielęgniarek oraz 33 innych placówek świadczących usługi medyczne.

W podmiotach leczniczych ambulatoryjnych przeprowadzono 125 kontrole, w tym 17 kontroli w praktykach lekarskich.

W ramach prowadzonego nadzoru w 7 podmiotach stwierdzono naruszenie wymagań higieniczno – sanitarnych i technicznych, wszczęto postępowania administracyjne.

Wydano 7 decyzji administracyjnych, nakazujących głównie poprawę stanu technicznego pomieszczeń. Nieprawidłowości ujęte w pięciu decyzjach zostały wykonane, decyzje zakończono. Pozostałe decyzje w toku realizacji. Na negatywną ocenę placówek miały wpływ nieprawidłowości m.in.

- brudne powierzchnie ścienne i sufitowe,
- uszkodzone powierzchnie mebli,
- uszkodzone powierzchnie podłóg,
- nieprawidłowa gospodarka odpadami medycznymi,
- brak wdrożonych procedur zapobiegania zakażeniom wewnątrzszkolowym.

Nadzór sprawowany w zakresie procesu sterylizacji wykazał, że w 100 podmiotach leczniczych, w tym 48 praktykach lekarskich prowadzone są procesy sterylizacji we własnym zakresie. 23 zakłady, w tym 31 praktyk lekarskich posiada podpisaną umowę z jednostką zewnętrzną świadczącą usługi w zakresie sterylizacji, natomiast w pozostałych zakładach i praktykach używany jest sprzęt jednorazowego użycia. W 2022 r. w zakładach lecznictwa ambulatoryjnego przeprowadzono kontrole nad prawidłowym dokumentowaniem wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji. Dokumentacja prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zakłady dysponowały wystarczającą ilością i rodzajem środków dezynfekcyjnych stosowanych zgodnie z zaleceniami producenta, sprzętu jednorazowego użycia oraz środków ochrony osobistej.

Przyjęto i rozpatrzono trzy interwencje.

Jedna z wniesionych interwencji dotyczyła nieprzestrzegania zasad higienicznych w ambulatoryjnej placówce medycznej. Została przeprowadzona kontrola, która wykazała niezasadność wniesionej interwencji.

Druga interwencja dotyczyła niewłaściwych warunków podczas transportu sanitarnemu. Interwencja została przekazana do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami właściwemu PPIS.

Kolejna interwencja dotyczyła nieprzestrzegania dystansu społecznego oraz nieprzestrzegania przepisów sanitarno-epidemiologicznych w stanie epidemii w placówce pocztowej.

Zostało wystosowane pismo do kierownictwa poczty.

Pracownicy Sekcji brali udział w prowadzeniu dochodzeń epidemiologicznych, postępowaniach administracyjnych - prowadzili wywiady epidemiologiczne, rejestry izolacji i kwarantann, pełnili dyżury popołudniowe i weekendowe, wystawiali zaświadczenia o odbywanej izolacji i kwarantannie, podejmowali i edytowali zgłoszenia w systemie EWP i SEPIS, prowadzili stałą

sprawozdawczość i analizę danych związaną z narastającą liczbą przypadków potwierdzających zakażenie wirusem SARS-CoV-2, współpracowali z podmiotami leczniczymi, którym przekazywano wskazówki i wytyczne do postępowania w zakresie podejmowania działań przeciwdziałających rozprzestrzenianiu się wirusa, odpowiadali na zapytania i realizowali zadania dotyczące COVID-19.

Podczas przeprowadzania w podmiotach leczniczych kontroli sanitarnych ujętych w planie pracy w opisie stanu faktycznego również uwzględniano sposób przestrzegania przez przedsiębiorców obostrzeń związanych ze stanem epidemii. W ramach bieżącego nadzoru w obszarze zabezpieczenia przeciwepidemicznego zakładów i ich pracowników nieprawidłowości nie stwierdzano.

Na bieżąco rozpatrywano wnioski wpływające od przedsiębiorców oraz wnioski o interwencję w przypadku zagrożenia zdrowia mieszkańców miasta Zabrze.

Nadzór sanitarny wymaga nadal wzmożonych działań w obrębie obowiązujących przepisów prawa, celem zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców Miasta Zabrze ze względu na trwający stan epidemii.

Ocena w zakresie szczepień ochronnych

W 2022 roku PPIS w Gliwicach na terenie miasta Zabrze prowadził nadzór nad 57 punktami szczepień.

Przeprowadzono 17 kontroli w zakresie realizacji szczepień ochronnych oraz 19 kontroli w ramach ogólnopolskiej kontroli punktów szczepień realizujących Program Szczepień Ochronnych. W 4 zakładach opieki zdrowotnej kontrole sanitarne wykazały nieprawidłowości w przedmiocie kontroli. W 1 zakładzie nieprawidłowości dotyczyły niewykonania obowiązkowych szczepień ochronnych zgodnie z terminami zawartymi w Programie Szczepień Ochronnych, wydano 1 decyzję administracyjną terminową. W 3 zakładach nieprawidłowości dotyczyły braku opracowania procedur przyjmowania i przechowywania preparatów szczepionkowych, wydano 3 zalecenia doraźne, po których przeprowadzono 3 kontrole sprawdzające. Kontrole wykazały wykonanie wydanych zaleceń.

W pozostałych placówkach kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości.

Szczepienia wykonywane są przez pielęgniarki posiadające kurs kwalifikacyjny w zakresie szczepień ochronnych. Przed szczepieniem badanie przeprowadza lekarz w punkcie szczepień i odnotowuje ten fakt w stosownej dokumentacji pacjenta. Dokumentacja medyczna prowadzona prawidłowo (karta uodpornienia, książeczka szczepień, historia choroby). Szczepienia wykonywane są wyłącznie sprzętem jednorazowego użytku, który przechowywany jest w sposób prawidłowy

i pokrywa bieżące zapotrzebowanie zakładu opieki zdrowotnej. Wyposażenie punktu szczepień jest zgodne z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Po zużyciu sprzęt jest zabezpieczony i przekazywany do utylizacji firmie, z którą zakład opieki zdrowotnej zawarł stosowną umowę.

Nadzorowane placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywa się w termotorbach z wkładami chłodzącymi. Każdy punkt szczepień wyposażony jest w urządzenie chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych z termometrem do pomiaru temperatury. Część punktów szczepień posiada całodobowy elektroniczny monitoring temperatury w urządzeniach chłodniczych, co poprawia bezpieczeństwo przechowywania preparatów szczepionkowych. W punktach szczepień wykonuje się również szczepienia zalecane, niefinansowane z budżetu państwa, szczepionkami sprowadzonymi z hurtowni jak również dostarczonymi przez pacjenta.

W takim wypadku osoba wykonująca szczepienie przed podaniem preparatu upewnia się, czy szczepionka była transportowana z zachowaniem łańcucha chłodniczego.

Fakt ten odnotowuje się w dokumentacji pacjenta.

W placówkach wykonujących szczepienia ochronne opracowane są i stosowane procedury w zakresie zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

Zakłady opieki zdrowotnej prowadzą rejestry dzieci i młodzieży przybyłych i wypisanych z punktu szczepień, na podstawie których sporządzane są kwartalne sprawozdania z posiadanych przez świadczeniodawcę kart uodpornienia.

W PSSE Gliwice od 2012 r. funkcjonuje Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek, który został w 2013 r. zmodyfikowany w celu zapewnienia jednolitego obiegu dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych, usprawnienia obrotu szczepionkami zakupionymi do realizacji Programu Szczepień Ochronnych w Polsce (dalej: PSO)

Placówki rozliczają w systemie kwartalnym ilość zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną, a raz w roku przedkładają sprawozdanie z wykonanych szczepień ochronnych na druku Mz-54. Analiza roczna Mz-54 uwzględnia stan zaszczepienia przeciwko chorobom zakaźnym dzieci i młodzieży w poszczególnych rocznikach oraz szczepienia grup ryzyka i zalecane, nie finansowane z budżetu państwa.

Zgodnie z PSO od roku 2021 wykonywane są szczepienia przeciwko zakażeniom wywołanym przez rotawirusy u dzieci urodzonych od 01.01.2021 r.

Uodporniono 55,83 % dzieci z rocznika 2022, natomiast z rocznika 2021 szczepienia wykonano w 81,34 %.

W 2022 roku kontynuowano szczepienia dawką przypominającą szczepionki skojarzonej przeciw odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia w celu zapewnienia ochrony dzieci przed rozpoczęciem nauki. Przeniesienie dawki przypominającej z 10 r.ż. na 6 r.ż. uzasadnia się sytuacją epidemiologiczną odry w Europie.

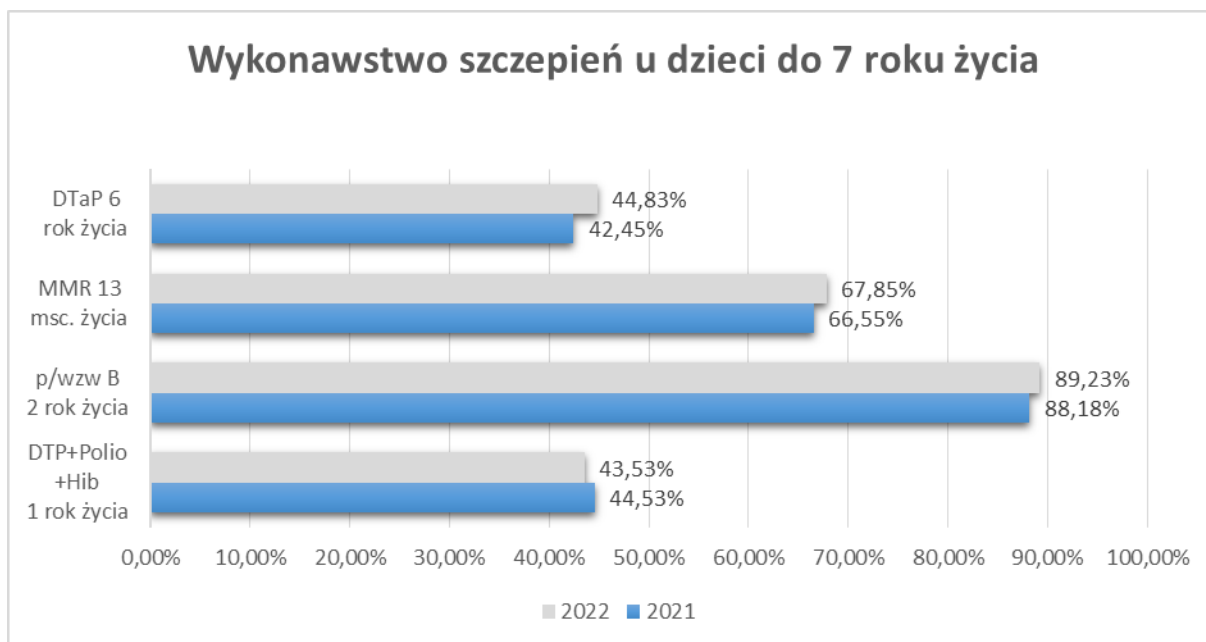
Wykonawstwo szczepień u dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych na terenie miasta Zabrze uległo wzrostowi w stosunku do roku poprzedniego.

Szczepienie dzieci przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13 miesiącu życia wzrosło w stosunku do roku ubiegłego o 1,3%. Szczepienia p/ błonicy, tężcowi, krztuścowi i *poliomyelitis* w 6 roku życia, które wzrosło o 2,38% w stosunku do roku ubiegłego [ryc.18].

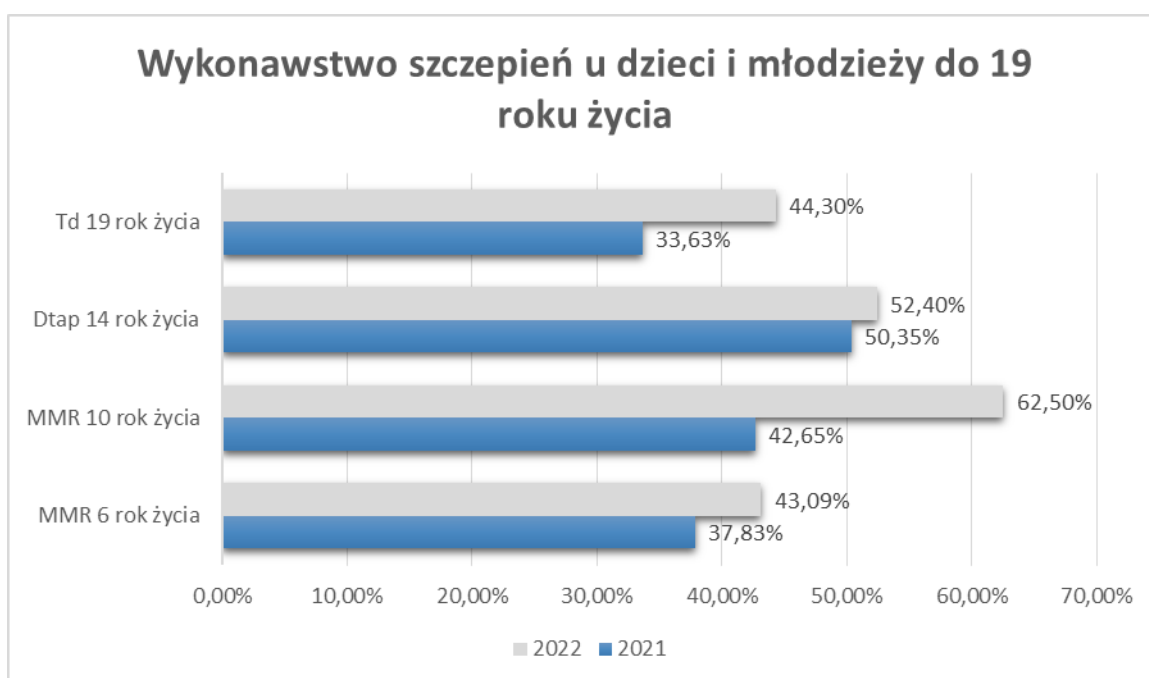
Sytuacja epidemiologiczna związana z pandemią wywołaną przez wirusa SARS-CoV-2, obawy opiekunów dotyczące szczepień dzieci w okresie pandemii oraz zwiększona ilość zachorowań na COVID-19 zarówno wśród personelu medycznego jak i rodziców dzieci wpłynęły na poziom szczepień ochronnych w poszczególnych rocznikach. W 2022 roku ilość rodziców kwestionujących zasadność stosowania szczepień ochronnych u dzieci była podobna w stosunku do roku ubiegłego. Zauważalny jest wpływ dużej aktywności ruchów antyszczepionkowych. Część z rodziców wyraża obawy odnośnie do przeprowadzania dużej ilości szczepień obowiązkowych u dzieci do 2 roku życia. Wśród przyczyn uchylania się od szczepień wymienia się lęk związany z wystąpieniem w przeszłości u osób z rodziny niepożądanego odczynu poszczepiennego.

W mniejszym stopniu jako przyczynę uchylania się od szczepień notuje się odrębność kulturową, etniczną czy religijną. Opóźnienia w stosunku do programu szczepień są spowodowane przeważnie czasowymi przeciwwskazaniami lekarskimi jak również decyzją rodziców o rozdzieleniu poszczególnych szczepień oraz przesuwaniu terminów szczepień, co skutkuje większą ilością wizyt w poradni.

W 2022 roku szczepienie p/błonicy i tężcowi w 19 roku uległo znacznemu wzrostowi o 10,67%. Szczepienie dzieci w 6 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce wzrosło o 5,26% w stosunku do roku ubiegłego. Natomiast szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia wzrosły o 19,85% i wyniosły 62,50%. Szczepienie skojarzone p/błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 roku życia wzrosło w stosunku do roku ubiegłego o 2,05% [ryc.19].

ryc. 18 Wykonawstwo szczepień u dzieci 7 roku życia

ryc. 19 Wykonawstwo szczepień u dzieci i młodzieży do 19 roku życia

W 2022 roku uodporniono p/gruźlicy 96,99 % noworodków.

Kontynuowano szczepienia p/wzw B pracowników służby zdrowia, osób z otoczenia nosicieli HBV, osób z przewlekłym zakażeniem HCV, osób dializowanych.

Oprócz szczepień obowiązkowych przeprowadzano szczepienia profilaktyczne o charakterze zalecanym, co przyczyniło się do zwiększenia odporności populacji.

Uodporniono ogółem:

- p/grypie 3546 osób;
- p/wzw typu A 165 osób;
- p/kleszczowemu zapaleniu mózgu 148 osób;
- p/*Streptococcus pneumoniae* 60 osób;
- p/*Neisseria meningitidis* 354 osoby;
- p/ospie wietrznej 414 osób;
- p/wirusowi brodawczaka ludzkiego 115 osób;
- p/durowi brzuszemu 179 osób;
- p/ żółtej gorączce 80 osób.

Profilaktycznie po zranieniu podano szczepionkę p/tężcowi 2433 osobom.

PSSE w Gliwicach prowadzi elektroniczny powiatowy rejestr zgłoszeń Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych (dalej: NOP), które są zgłaszane od 2021 roku poprzez System SEPIS>

W 2022 roku do PSSE w Gliwicach z terenu miasta Zabrze zgłoszono ogółem 23 przypadków NOP, w tym 23 o charakterze łagodnym. Żaden niepożądany odczyn poszczepienny nie nastąpił w wyniku nieprawidłowego przechowywania lub błędnego podania szczepionki. W porównaniu do roku ubiegłego ilość zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych zmniejszyła się.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO W ZAKŁADACH PRACY NA
TERENIE m. ZABRZE za 2022 rok**

Ciągły rozwój Higieny Pracy ma za zadanie podniesienie standardów ochrony zdrowia i dobrego samopoczucia człowieka podczas wykonywanej pracy.

Podstawowym zadaniem Sekcji Higieny Pracy (dalej: HP) jest rozpoznawanie zagrożeń zdrowotnych w środowisku pracy. Sekcja HP, sprawuje nadzór nad stanem bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy w nadzorowanych zakładach, wprowadzaniem do obrotu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych, środków biobójczych, detergentów, prekursorów narkotyków kategorii II i III, czynników o działaniu rakotwórczym i mutagennym oraz ich stosowaniem w działalności zawodowej. Jednocześnie prowadzony jest nadzór nad wprowadzaniem do obrotu kosmetyków i środków zastępczych.

Na terenie miasta Zabrze, nadzorem objętych jest 252 zakładów pracy różnych branż, w których zatrudnionych jest 19885 pracowników.

W 2022 r. w trakcie 72 kontroli dokonano oceny warunków pracy lub wprowadzania do obrotu w 61 podmiotach, zatrudniających 6986 pracowników. Prowadzono równocześnie szeroko zakrojoną profilaktykę zdrowotną poprzez udzielanie porad i przekazywanie informacji w zakresie zapobiegania i eliminowania wpływu czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych, o działaniu rakotwórczym i mutagennym na zdrowie pracownika. W poniższej tabeli zestawiono liczbę przeprowadzonych kontroli z uwzględnieniem ich tematyki.

Przeprowadzono kontrole m.in. w zakresie:

L.p.	Zakres kontroli	Liczba kontroli	Decyzje
1.	Kontrole w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy	28	12
2.	Kontrole w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin.	34	2
3.	Kontrole w zakresie szkodliwych czynników biologicznych	9	1

4.	Kontrole w zakresie czynników rakotwórczych	9	1
5.	Kontrole w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych	2	0
6.	Kontrole w związku z prośbą o interwencje	3	0
8.	Kontrole w zakładach opieki zdrowotnej	5	1
10.	Kontrole w zakresie realizacji wymogów w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas i drgania mechaniczne	6	1

Tab. 7. Zestawienie przeprowadzonych kontroli

W 2022 r. przeprowadzono 28 kontroli w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy, na stwierdzone podczas tych kontroli nieprawidłowości wydano 12 decyzji administracyjnych.

Udział procentowy najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości obrazuje ryc.20 (54% niewłaściwy stan pomieszczeń higieniczno- sanitarnych, 29% niewłaściwy stan pomieszczeń pracy, 4% brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego, 9% brak aktualnych pomiarów środowiskowych, 4% przekroczenie NDS czynników szkodliwych).

W celu eliminacji stwierdzonych uchybień wydano 22 decyzje administracyjne, strony obciążono kosztami prowadzonych czynności wydając 10 decyzji płatniczych.

Ryc. 20. Nieprawidłowości w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy

Substancje chemiczne i ich mieszaniny

Pracownicy Sekcji HP prowadzą nadzór nad udostępnianymi na rynku substancjami i mieszaninami chemicznymi, w tym produktami biobójczymi oraz detergentami.

Substancje chemiczne i ich mieszaniny, stwarzające zagrożenie

Udostępnianie na rynku substancji i mieszanin chemicznych jest ściśle regulowane przepisami krajowymi oraz przepisami obowiązującymi w całej Unii Europejskiej.

Każda substancja lub mieszanina chemiczna, która została sklasyfikowana jako stwarzająca zagrożenie dla osoby ją stosującej lub dla środowiska naturalnego musi zostać odpowiednio opisana i oznakowana, tak aby odbiorca miał świadomość istniejącego zagrożenia.

Informacja o potencjalnej szkodliwości znajdującego się na rynku środka powinna być umieszczona na etykiecie produktu, jeżeli zaś artykuł będzie używany w działalności zawodowej, jego poszerzony opis zawiera karta charakterystyki. Treści zamieszczane na etykiecie oraz w karcie charakterystyki są ściśle regulowane przepisami, obowiązującymi w całej Unii Europejskiej.

Karta charakterystyki jest dokumentem przekazywanym w łańcuchu dostaw, w którym zawarte są kluczowe informacje, konieczne do zorganizowania bezpiecznego stanowiska pracy, gdzie stosowane są niebezpieczne substancje i mieszaniny chemiczne. Zamieszcza się tam m.in. dane o rodzaju powodowanego zagrożenia (m.in. czy produkt ma właściwości żrące, łatwopalne, uczulające lub czy stanowi zagrożenie dla środowiska), wskazanie do podejmowania konkretnych środków ostrożności, opis środków do udzielenia pierwszej pomocy, opis postępowania w przypadku pożaru, właściwy sposób magazynowania oraz opis środków ochrony indywidualnej, koniecznych podczas stosowania produktu.

W ramach nadzoru nad treściami udostępnianymi odbiorcom w kartach charakterystyki i oznakowaniu pracownicy Sekcji Higieny Pracy przeprowadzają kontrole zarówno u producentów substancji i mieszanin chemicznych, jak i u dystrybutorów.

W roku 2022 na terenie miasta Zabrze przeprowadzono 1 kontrolę w punkcie sprzedaży materiałów budowlanych, gdzie sprawdzono możliwość udostępniania klientom profesjonalnym kart charakterystyki sprzedawanych artykułów chemicznych, sklasyfikowanych jako stwarzających zagrożenie gdyż wiele produktów używanych w branży budowlanej wymaga przedsięwzięcia specjalnych środków ostrożności. Kontrola ta nie wykazała nieprawidłowości.

Produkty biobójcze

Kolejną ważną dziedziną, istotnie wpływającą na zdrowie i życie ludzi, która podlega nadzorowi Sekcji Higieny Pracy, są produkty biobójcze.

Produkt biobójczy oznacza substancję lub mieszaninę, składającą się z jednej lub kilku substancji czynnych, której przeznaczeniem jest niszczenie, odstraszanie, unieszkodliwianie organizmów szkodliwych, zapobieganie ich działaniu lub zwalczanie ich w jakikolwiek sposób inny niż działanie czysto fizyczne lub mechaniczne. Za produkt biobójczy uznaje się też poddany działaniu produktów biobójczych wyrób (artykuł, o którego roli decyduje kształt a nie skład chemiczny), o podstawowej funkcji biobójczej.

Regulujące ten zakres rozporządzenie (UE) nr 528/2012 w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych dzieli produkty biobójcze na zdefiniowane kategorie oraz grupy:

KATEGORIA 1: Środki dezynfekujące

- Grupa 1: Higiena ludzi – Ta grupa składa się z produktów biobójczych stosowanych do celów utrzymania higieny ludzi, stosowanych na skórze lub skórze głowy ludzi lub w kontakcie z taką skórą przede wszystkim w celu dezynfekcji skóry lub skóry głowy.
- Grupa 2: Środki dezynfekcyjne lub glonobójcze nieprzeznaczone do bezpośredniego stosowania wobec ludzi ani zwierząt.
- Grupa 3: Higiena weterynaryjna – Produkty stosowane do celów utrzymania higieny weterynaryjnej, takie jak środki dezynfekcyjne, mydła dezynfekcyjne, produkty do higieny ciała lub paszczy lub produkty przeciwdrobnoustrojowe.
- Grupa 4: Dziedzina żywności i pasz – Produkty stosowane do dezynfekcji urządzeń, kontenerów, przyborów kuchennych, powierzchni i rurociągów związanych z procesem produkcji, transportu, przechowywania i spożycia żywności lub pasz (włącznie z wodą pitną) przeznaczonych dla ludzi i zwierząt.
- Grupa 5: Woda przeznaczona do spożycia – Produkty stosowane do dezynfekcji wody przeznaczonej do spożycia dla ludzi i zwierząt.

KATEGORIA 2: Produkty konserwujące

- Grupa 6: Środki do konserwacji produktów podczas przechowywania – Produkty stosowane do konserwacji produktów wytworzonych, innych niż żywność lub pasze, kosmetyki, produkty lecznicze lub wyroby medyczne, poprzez przeciwdziałanie szkodliwemu wpływowi mikroorganizmów, aby zapewnić im trwałość.
- Grupa 7: Środki do konserwacji błon – Produkty stosowane do konserwacji błon lub powłok, przeciwdziałające szkodliwemu wpływowi mikroorganizmów lub rozwojowi glonów, stosowane w celu ochrony pierwotnych właściwości powierzchni materiałów lub przedmiotów takich jak farby, tworzywa sztuczne, masy uszczelniające, kleje ścienne, spoiwa, papier i dzieła sztuki.
- Grupa 8: Środki stosowane do konserwacji drewna – Produkty stosowane do konserwacji drewna pochodzącego z tartaków, również będącego na etapie przetwarzania w tartaku, lub środki stosowane do wyrobów drewnianych mające na celu zwalczanie organizmów, które niszczą lub szpecą drewno, w tym owadów.
- Grupa 9: Produkty stosowane do konserwacji włókien, skóry, gumy i materiałów polimerowych – Produkty stosowane do konserwacji materiałów włóknistych lub polimerowych, takich jak skóra, guma, papier lub wyroby włókiennicze, poprzez przeciwdziałanie szkodliwemu wpływowi drobnoustrojów.

- Grupa 10: Środki konserwujące do materiałów budowlanych – Produkty stosowane do konserwacji konstrukcji murowanych, materiałów kompozytowych lub materiałów budowlanych innych niż drewno poprzez przeciwdziałanie szkodliwemu wpływowi drobnoustrojów i glonów.
- Grupa 11: Środki do konserwacji płynów chłodzących i stosowane w procesach technologicznych – Produkty stosowane do konserwacji wody lub innych płynów wykorzystywanych w systemach chłodniczych lub przetwórczych, zwalczające organizmy szkodliwe, takie jak mikroorganizmy, glony i małże.
- Grupa 12: Slimicydy (produkty zapobiegające powstawaniu śluzu) – Produkty stosowane w celu zapobiegania powstawaniu i zwalczania śluzu na materiałach, sprzęcie i konstrukcjach, wykorzystywane w procesach przemysłowych, m.in. na drewnie i masie papierniczej lub porowatych warstwach piasku w przemyśle wydobywczym ropy naftowej.
- Grupa 13: Środki konserwujące do płynów stosowanych przy obróbce lub cięciu – Produkty przeciwdziałające szkodliwemu wpływowi drobnoustrojów w płynach stosowanych przy obróbce lub cięciu metali, szkła lub innych materiałów.

KATEGORIA 3: Zwalczanie szkodników

- Grupa 14: Rodentycydy – Produkty stosowane do zwalczania myszy, szczurów lub innych gryzoni, działające na innej zasadzie niż odstraszenie lub wabienie ich.
- Grupa 15: Awicydy – Produkty stosowane do zwalczania ptaków, działające na innej zasadzie niż odstraszenie lub wabienie ich.
- Grupa 16: Środki mięczakobójcze, robakobójcze i produkty do zwalczania innych bezkręgowców – Nieujęte w innych grupach produkty stosowane do zwalczania mięczaków, robaków i bezkręgowców, działające na innej zasadzie niż odstraszenie lub wabienie ich.
- Grupa 17: Pisycydy – Produkty stosowane do zwalczania ryb, działające na innej zasadzie niż odstraszenie lub wabienie ich.
- Grupa 18: Insektycydy, akarycydy i produkty stosowane do zwalczania innych stawonogów – Produkty stosowane do zwalczania stawonogów (m.in. owadów, pajęczaków i skorupiaków), działające na innej zasadzie niż odstraszenie lub wabienie ich.
- Grupa 19: Repelenty i atraktanty - Produkty stosowane do zwalczania organizmów szkodliwych (bezkęgowców, takich jak pchły, kręgowców, takich jak ptaki, ryby, gryznie), odstrasza je lub wabiące, wraz z produktami służącymi do utrzymywania higieny człowieka lub higieny zwierzęcej, stosowane w sposób bezpośredni na skórze lub w sposób pośredni w otoczeniu ludzi lub zwierząt.

- Grupa 20: Produkty do zwalczania innych kręgowców – Produkty stosowane do zwalczania kręgowców, inne niż produkty objęte pozostałymi grupami w tej kategorii, działające na innej zasadzie niż odstraszenie lub wabienie.

KATEGORIA 4: Inne produkty biobójcze

- Grupa 21: Produkty przeciwporostowe – Produkty stosowane do przeciwdziałania osadzaniu się i rozwojowi organizmów porostowych (mikroorganizmów i wyższych form gatunków roślin i zwierząt) na jednostkach pływających, sprzęcie do akwakultury lub innych obiektach wykorzystywanych w środowisku wodnym.
- Grupa 22: Płyny do balsamowania i preparowania – Produkty stosowane do dezynfekcji i konserwacji całości lub niektórych części zwłok ludzkich lub zwierzęcych.

Obrót produktami biobójczymi objęty jest ścisłymi restrykcjami. Na rynku krajowym mogą być udostępniane jedynie produkty, na których wprowadzanie zostało wydane pozwolenie. Również zakres podstawowych danych umieszczanych na etykiecie jest ściśle określony.

Podczas kontroli upoważnionych przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego sprawdzane jest, czy na udostępnianie na rynku produktu zostało wydane stosowne pozwolenie, a także, czy oznakowanie spełnia określone przepisami wymogi.

W powyższym zakresie zostały przeprowadzone 3 kontrole – jedna w aptece (nie wykazała nieprawidłowości), druga u dystrybutora materiałów budowlanych (nie wykazała nieprawidłowości) oraz trzecia w sklepie ogrodniczym (nie stwierdzono nieprawidłowości).

W roku 2022 r. Główny Inspektor Sanitarny zalecił wzmożony nadzór nad artykułami, mającymi w okresie letnim zabezpieczać przed ugryzieniami komarów, kleszczy i meszek. Tego typu insektycydy i repelenty powinny być zaklasyfikowane jako produkty biobójcze, należące do grupy 18 i 19, zgodnie z załącznikiem V rozporządzenia (WE) 528/2012. Tymczasem zdarza się, że udostępniane klientom artykuły nie posiadają aktualnego pozwolenia na obrót produktem biobójczym, a w ich skład wchodzi substancje czynne, których stosowanie w produktach biobójczych zostało zakazane ze względu na udokumentowane szkodliwe działanie lub obecne substancje nie mają udowodnionego działania.

W związku z powyższym przeprowadzono 1 kontrolę w aptece, podczas której nie stwierdzono wprowadzania produktów biobójczych bez pozwolenia na obrót.

Przeprowadzono również monitoring artykułów do odstraszenia komarów, meszek i kleszczy, udostępnianych na portalu internetowym Allegro przez podmioty, działające na nadzorowanym terenie. Nie odnotowano udostępniania produktów bez wymaganego pozwolenia.

Aby dostępne na rynku polskim produkty biobójcze spełniały wymogi prawa i były bezpieczne dla zdrowia użytkownika oraz dla środowiska naturalnego PPIS w Gliwicach współpracuje ze Oddziałem Celnym Poczтовым w Zabrze Śląskiego Urzędu Celno – Skarbowego w Katowicach. Urząd Celny zwrócił się z prośbą o wydanie opinii o zatrzymanym na magazynie składzie środka przeciw algom.

Ze względu na brak pozwolenia na obrót produktem o właściwościach biobójczych oraz z powodu braku prawidłowego oznakowania, co jest sprzeczne z wymogami ustawy z dnia 09.10.2015 r. o produktach biobójczych, wydano negatywną opinię w sprawie możliwości dopuszczenia do obrotu przedmiotowego towaru.

Produkty kosmetyczne

Udostępnianie na rynku produktów kosmetycznych regulowane jest przepisami krajowymi oraz unijnymi

Nadzór Inspekcji Sanitarnej w zakresie produktów kosmetycznych polega na kontroli zarówno producentów, jak i dystrybutorów produktów kosmetycznych.

Zakres kontroli w powyższym zakresie różni się w zależności od rodzaju podmiotu.

Jeżeli podmiot jest tzw. „osobą odpowiedzialną”, czyli zakładem faktycznie wytwarzającym produkt lub firmującym artykuł swoją nazwą, oceniane są następujące parametry:

- czy produkt wytwarzany jest zgodnie z Dobrą Praktyką Produkcji, szczególnie opisaną normą PN-EN ISO 22716 – Kosmetyki, Dobre Praktyki Produkcji (GMP).
- czy dla danego produktu sporządzona jest odpowiednia dokumentacja, opisująca skład, działanie i testy potwierdzające, że produkt jest bezpieczny,
- treści umieszczane na etykiecie produktu.

Jeżeli produkt kosmetyczny jest importowany spoza granic Unii Europejskiej, każdy importer (również sklep lub osoba, sprzedająca kosmetyki poprzez portale internetowe), jest traktowany jako „osoba odpowiedzialna”, która musi posiadać całość wymaganej dokumentacji (w tym podstawowy dokument – raport bezpieczeństwa produktu kosmetycznego).

Jeżeli podmiot jest jedynie dystrybutorem kosmetyków, kontrole obejmują kwestie, za które on odpowiada, w tym:

- czy nie upłynęła data minimalnej trwałości udostępnianego kosmetyku,
- czy informacje na etykiecie kosmetyku sporządzone są w języku polskim,

– czy oznakowanie zawiera dane osoby odpowiedzialnej, numer partii oraz wykaz składników produktu, poprzedzony określeniem „Ingredients”.

W roku 2022 na terenie Zabrza przeprowadzono 2 kontrole u osób odpowiedzialnych nie wykazały one nieprawidłowości oraz 3 kontrole u dystrybutorów które również nie wykazały nieprawidłowości.

Ze względu na prowadzone badania nad bezpieczeństwem stosowanych w kosmetykach składników, przepisy prawa w tym obszarze podlegają nieustannym zmianom.

W oparciu o rozporządzenie Komisji (UE) 2021/1902 z dnia 29.10.2021 r. zmieniające załączniki rozporządzenia (WE) nr 1223/2009 w odniesieniu do stosowania w produktach kosmetycznych niektórych substancji sklasyfikowanych jako rakotwórcze, mutagenne lub działające szkodliwie na rozrodczość, od 01.03.2022 r. wprowadzono zakaz stosowania w produktach kosmetycznych pirytionianu cynku oraz aldehydu 2-(4-tertbutylobenzylo) propionowego (nazwa zwyczajowa: lilia).

Pirytionian cynku jest związkami, który w produktach kosmetycznych znalazł zastosowanie jako składnik aktywny w postaci czynnika przeciwłupieżowego, regulującego wydzielanie sebum, przeciwbakteryjnego i przeciwświądowego. Ze względu na działanie przeciwdrobnoustrojowe stosowany jest także jako składnik konserwujący m.in. w mydłach, szamponach czy kremach.

Lilia to alergen zapachowy i do tej pory występował jako składnik wielu syntetycznych kompozycji zapachowych w preparatach do pielęgnacji twarzy (kremach, serach, olejkach, eliksirach), w kosmetykach do ciała takich jak mleczka i balsamy, w kremach do dłoni oraz stóp, a także w produktach, zapewniających ochronę przed nadmiernym poceniem – dezodorantach, antyperspirantach.

W powyższym zakresie przeprowadzono kontrolę u 2 dystrybutorów. W poddanych ocenie kosmetykach nie stwierdzono zakazanych substancji.

Mechanizmy kontroli i działania, aby dostępne na rynku produkty kosmetyczne były bezpieczne, obejmują również współpracę międzynarodową. **Dla zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów** na obszarze Jednolitego Rynku Unii Europejskiej utworzono **System RAPEX (Safety Gate: the Rapid Alert System for dangerous non-food products)**. Głównym celem funkcjonowania Systemu jest zapewnienie szybkiej wymiany informacji między państwami członkowskimi na temat produktów stwarzających zagrożenie, a także środków podjętych w danym kraju, by wyeliminować lub ograniczyć ich wprowadzanie na rynek.

W ramach Systemu Rapex do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej wpłynęły zgłoszenia odnośnie produktów:

- lakieru do paznokci dla dzieci – artykuł ten zawierał w swoim składzie substancję konserwującą – metyloizotiazolinon (CAS: 2682-20-4), który jako konserwant może być stosowany wyłącznie w spłukiwanych produktach kosmetycznych (produktu nie stwierdzono w sklepie na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach),
- myjki do toalety ciała w łóżku – w wybranych partiach wykryto zanieczyszczenie mikrobiologiczne (bakterie mezofilne *Pseudomonas aeruginosa*), co stwarza ryzyko infekcji szczególnie u osób leczonych na oddziale intensywnej terapii oraz u osób z osłabionym układem odpornościowym,
- czepka do mycia głowy – zanieczyszczenie mikrobiologiczne wykryto w wybranych partiach czepków do mycia głowy (bakterie mezofilne *Pseudomonas aeruginosa*), co stwarza ryzyko infekcji szczególnie u osób leczonych na oddziale intensywnej terapii oraz u osób z osłabionym układem odpornościowym,
- rękawic myjących – zanieczyszczenie mikrobiologiczne wykryto w wybranych partiach rękawic myjących (bakterie mezofilne *Pseudomonas aeruginosa*), co stwarza ryzyko infekcji szczególnie u osób leczonych na oddziale intensywnej terapii oraz u osób z osłabionym układem odpornościowym.
- chusteczek stosowanych do oczyszczania skóry pacjentów – zanieczyszczenie mikrobiologiczne wykryto w wybranych partiach chusteczek myjących (bakterie mezofilne *Pseudomonas aeruginosa*), co stwarza ryzyko infekcji szczególnie u osób leczonych na oddziale intensywnej terapii oraz u osób z osłabionym układem odpornościowym.

Wszystkie kwestionowane produkty zostały niezwłocznie wycofane z obrotu.

Nadzór nad bezpieczeństwem prowadzanych na rynek polski kosmetyków ma również Śląski Urząd Celno – Skarbowy Oddział w Zabrze, który w 2022 r. zwrócił się o wydanie opinii o kosmetyku zatrzymanym w magazynie urzędu.

Ponieważ oznakowanie zabezpieczonych produktów kosmetycznych nie zawierało wymaganych informacji, m.in.: imienia i nazwiska lub zarejestrowanej firmy oraz adresu osoby odpowiedzialnej, szczególnych środków ostrożności, których należy przestrzegać podczas stosowania, podanych w języku polskim, podanej w języku polskim funkcji produktu kosmetycznego, pomimo, że nie wynika ona jednoznacznie ona z prezentacji produktu, wydano negatywną opinię w sprawie możliwości dopuszczenia do obrotu przedmiotowego towaru.

Szczególne trudności w zapewnieniu bezpieczeństwa dostępnych na rynku produktów kosmetycznych dotyczą sytuacji, gdy są one sprowadzane na rynek polski spoza obszaru Unii Europejskiej. W bardzo wielu przypadkach importer udostępniający kosmetyki w sklepie stacjonarnym lub internetowym, nie ma świadomości ciężących na nim obowiązków, m.in. posiadania wymaganej dokumentacji, monitorowania czy składniki udostępnianego kosmetyku są zgodne z przepisami prawa unijnego, gdyż w przeciwnym wypadku mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi.

Czynniki biologiczne

Szkodliwe czynniki biologiczne są to mikro- i makroorganizmy które oddziałują negatywnie na organizm człowieka i w procesie pracy mogą być przyczyną chorób zawodowych lub parazawodowych. Grupy zawodowe o największym ryzyku narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne w środowisku pracy to:

- pracownicy służby zdrowia i laboratoriów,
- weterynarze,
- pracownicy rolnictwa, leśnictwa,
- pracownicy zatrudnieni przy zbieraniu i przetwarzaniu odpadów i oczyszczaniu ścieków,
- pracownicy przemysłu biotechnologicznego,
- pracownicy w zakładach produkujących żywność,
- pracownicy zatrudnieni przy pracach, w których dochodzi do kontaktu ze zwierzętami lub produktami pochodzenia zwierzęcego
- inne grupy zawodowe, m.in. niektóre działy przemysłu włókienniczego, metalurgicznego, górnictwa, bibliotekarze m.in.

Przepisy nie nakładają na pracodawcę obowiązku prowadzenia pomiarów środowiska pracy pod kątem występowania szkodliwych czynników biologicznych. Obowiązkiem pracodawcy jest natomiast uwzględnienie występowania szkodliwych czynników biologicznych w ocenie ryzyka zawodowego. Dokonanie oceny ryzyka zawodowego pozwala na zastosowaniu odpowiednich środków zapobiegawczych.

Ocena ryzyka powinna być aktualizowana w szczególności w przypadku:

- zmiany warunków pracy, które mogą prowadzić do zwiększonego zagrożenia dla zatrudnionych pracowników,
- skażenia środowiska pracy w wyniku awarii z udziałem czynnika biologicznego,

- wystąpienia infekcji lub choroby u pracowników, która może mieć związek z czynnościami wykonywanymi w warunkach występowania czynników biologicznych.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych nakłada na pracodawców szereg obowiązków, m.in.:

- prowadzenia rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia, w formie elektronicznej lub księgi rejestrowej,
- prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do grupy 3 lub 4 zagrożenia, w formie elektronicznej lub księgi rejestrowej,
- zapewnienia pracownikom systematycznych szkoleń,
- stosowania procedur bezpiecznego postępowania ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi,
- ograniczenia liczby pracowników narażonych lub potencjalnie narażonych na działanie szkodliwego czynnika biologicznego,
- zapewnienia warunków bezpiecznego zbierania, przechowywania oraz usuwania odpadów przez pracowników, z zastosowaniem bezpiecznych i oznakowanych pojemników,
- zapewnienia pracownikom środków ochrony zbiorowej lub w przypadku, gdy w inny sposób nie można uniknąć narażenia, środki ochrony indywidualnej, odpowiednie do rodzaju i poziomu narażenia,
- sporządza plan postępowania na wypadek awarii z udziałem szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia,
- zapewnienia warunków bezpiecznego zbierania, przechowywania oraz usuwania odpadów przez pracowników, z zastosowaniem bezpiecznych i oznakowanych pojemników,
- informuje właściwego terenowo państwowego inspektora sanitarnego o użyciu szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 2-4 grupy zagrożenia w celach naukowo-badawczych, diagnostycznych lub przemysłowych.

W 2022 r. pracownicy Sekcji HP przeprowadzili 9 kontroli w zakresie czynników biologicznych. Kontroli w tym zakresie poddano m.in. placówki służby zdrowia, zakład pogrzebowy, piekarnie, zakład zajmujący się przetwórstwem odpadów, zakład świadczący usługi w zakresie utrzymania czystości. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości w dwóch 2 zakładach. Nieprawidłowość dotyczyła oceny ryzyka zawodowego oraz braku szkoleń pracowników w zakresie czynników biologicznych. Na powyższe uchybienia zostały wydane decyzje administracyjne z podanym terminem realizacji.

Czynniki rakotwórcze

Czynniki rakotwórcze (kancerogeny) są to liczne, rozpowszechnione w środowisku czynniki fizyczne i chemiczne, powodujące wzrost zapadalności i umieralności na choroby nowotworowe u osób narażonych na te czynniki. Temat czynników rakotwórczych ze względu na charakter skutków zdrowotnych jest realizowany przez PIS w sposób ciągły w ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy. Szczególny nacisk kładzie się na czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, występujące w środowisku pracy.

Pracodawca zatrudniający pracowników w warunkach narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym obowiązany jest m.in. do:

- prowadzenia badań i pomiarów, zgodnie z częstotliwością określoną w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 419),
- prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, - przechowywania rejestru pracowników przez okres 40 lat po ustaniu narażenia, a w przypadku likwidacji zakładu pracy – przekazanie właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu,
- informowania pracowników o opakowaniu, zbiorniku i instalacji zawierającej substancję chemiczną, mieszaninę lub czynnik o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a także o wymaganiach dotyczących oznakowania i znakach ostrzegawczych,
- zapewnienia udziału pracowników lub ich przedstawicieli w projektowaniu i realizacji działań zapobiegających narażeniu na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym lub ograniczających poziom tego narażenia,
- przeprowadzaniu okresowych szkoleń pracowników,
- przekazywaniu właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu niezwłocznie po rozpoczęciu działalności oraz corocznie do dnia 15 stycznia informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych

o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,

- informowaniu na bieżąco pracowników i ich przedstawicieli o narażeniu na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a w przypadkach narażenia powstałego w wyniku awarii i innych zakłóceń procesu technologicznego lub w wyniku podejmowanych prac remontowych, konserwacyjnych i w innych okolicznościach – o przyczynach powstałego narażenia oraz o środkach zapobiegawczych, jakie już zostały lub będą podjęte w celu poprawy sytuacji.

W 2022 r. przeprowadzono 9 kontroli w zakresie nadzoru nad występowaniem czynników rakotwórczych, w wyniku których stwierdzono nieprawidłowości w 2 zakładach na które została wydana 1 decyzja administracyjna. Nieprawidłowości w zakresie czynników rakotwórczych dotyczyły:

- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- braku rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- braku przekazania Śląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu informację o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku prac,
- braku przeprowadzenia okresowych szkoleń pracowników w zakresie czynników rakotwórczych
- braku poinformowania pracowników o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym.

Radon i produkty jego rozpadu przez Międzynarodową Agencję Badań nad Rakiem jest uznawany za czynnik rakotwórczy klasy 1.

Gaz promieniotwórczy - radon powszechnie występuje w naturalnym środowisku: w podłożu gruntowym, wodzie i powietrzu. Powstaje w wyniku promieniotwórczego rozpadu radu, który tworzy się w wyniku rozpadu uranu. Jako gaz może łatwo się przemieszczać.

W zamkniętych źle wietrzonych pomieszczeniach, do których przedostaje się z gruntu, jego poziom rośnie, co może prowadzić do negatywnych skutków zdrowotnych. Ryzyko narażenia na radon może wystąpić m.in. w miejscu zamieszkania, miejscu pracy.

Radon dostaje się do organizmu człowieka głównie wraz z wdychanym powietrzem atmosferycznym. Wielkość dawki wdychanego pierwiastka zależy między innymi od jego stężenia w powietrzu, częstości oddechów, wentylacji płuc, głębokości wniknięcia do płuc promieniotwórczych cząstek.

Stężenie radonu mierzy się jako ilość promieniotwórczego radonu na każdy metr sześcienny powietrza (w bekerelach na metr sześcienny Bq/m³). Zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi poziom radonu powinien zostać obniżony, jeśli przekracza 100-300 Bq/m³.

Prawo atomowe zobowiązuje kierowników jednostek wykonujących działalność, w której występują stanowiska pracy:

- zlokalizowane wewnątrz pomieszczeń na poziomie parteru lub piwnicy na terenach, na których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu w znacznej liczbie budynków może przekroczyć poziom odniesienia,
- zlokalizowane pod ziemią,
- związane z uzdatnianiem wód podziemnych na terenach, na których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu w znacznej liczbie budynków może przekroczyć poziom odniesienia, do wykonania w tych miejscach pomiarów stężenia radonu lub stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu.

Na terenie nadzorowanym znajduje się podmiot, w którym wykonuje się pomiary stężenia radonu – Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu (Sztolnia Królowa Luiza, Kopalnia Guido).

Na terenie Zabrze zostały podjęte działania informacyjno-edukacyjne skierowane do jednostek organizacyjnych. Przekazane zostały informacje o obowiązku prowadzenia pomiarów stężenia radonu w miejscach pracy oraz działania kontrolne w zakresie przestrzegania przez pracodawców obowiązku wykonywania pomiarów stężenia radonu.

W celu określenia stanu zagrożenia radiacyjnego naturalnymi substancjami promieniotwórczymi w wyrobiskach i pomieszczeniach dołu kopalni Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu wykonuje pomiary:

- stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu,
- ekspozycji na zewnętrzne promieniowanie gamma,
- sumarycznego stężenia izotopów radu Ra-226 i Ra-228 w wodach kopalnianych.

W 2022 r. przeprowadzono pomiar stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu, pobrano próby powietrza z poziomu 170m, chodnik podstawowy na wysokości stacji wentylatorów. Uzyskane wyniki pomiarów stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu nie przekroczyły wartości $0,5 \mu\text{J}/\text{m}^3$.

Wykonane zostały także pomiary stężenia izotopów radu Ra-226 i Ra-228 w wodzie pobranej na trasie wodnej w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej. Zmierzone sumaryczne stężenie izotopów radu nie przekracza $1000 \text{ Bq}/\text{m}^3$.

Akcja denaturat

W związku z doniesieniami Oddziału Toksykologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Sosnowcu o licznych potwierdzonych przypadkach zatruc i zgonów w wyniku spożycia mieszanin chemicznych, zawierających alkohol metylowy. przeprowadzono akcję kontroli podmiotów wprowadzających do obrotu produkty mogące zawierać w składzie w/w alkohol.

Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie ograniczeń produkcji, obrotu lub stosowania substancji i mieszanin stwarzających zagrożenie oraz wprowadzania do obrotu lub stosowania wyrobów zawierających takie substancje lub mieszaniny, na terenie kraju zakazana jest sprzedaż konsumentom mieszanin zawierających metanol w stężeniach większych niż 3% (masowo). W trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających ustalono, iż przedmiotowe zatrucia i zgony spowodowane były spożyciem zanieczyszczonych alkoholem metylowym produktów typu „denaturat”.

W związku z powyższym w ww. temacie przeprowadzono w Zabrze 9 kontroli obiektów wprowadzających do obrotu denaturat. Do badań laboratoryjnych pobrano 5 prób produktu wytwarzanego przez 12 producentów, których siedziby zlokalizowano poza terenem nadzoru PSSE w Gliwicach. Przeprowadzone analizy wykazały przekroczenia zawartości alkoholu metylowego w jednej badanej próbce. W związku z powyższym wydano decyzję o natychmiastowym wstrzymaniu wprowadzania do obrotu produktów z zakwestionowanej partii.

Interwencje

W 2022 r. do Sekcji HP wpłynęły 2 wnioski o podjęcie interwencji - jedna dotyczyła nieprzestrzegania wymagań związanych z zagrożeniem epidemicznym w zakładzie pracy, druga - nieprawidłowych warunków higieniczno - sanitarnych na stanowiskach pracy. W jednym przypadku wydano decyzje z podanym terminem realizacji, nakazującą zapewnić właściwy stan

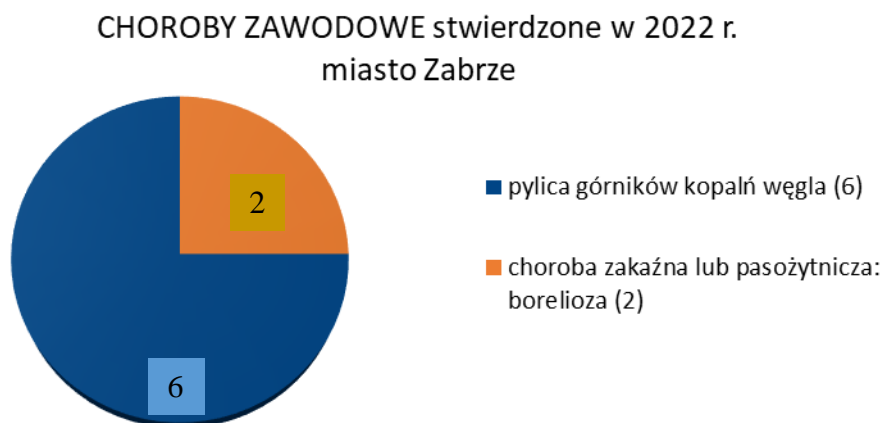
pomieszczeń higieniczno – sanitarnych (pomieszczenia do spożywania posiłków, szatni, umywalni).

Dzięki kontrolom w zakładach różnych branż, poprzez wydanie decyzji administracyjnych, wyegzekwowano przeprowadzenie pomiarów środowiskowych na stanowiskach pracy, założenie rejestrów czynników szkodliwych, zapewnienie pracownikom właściwego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń sanitarnych i pomieszczeń pracy, a także poprawienie warunków pracy poprzez obniżenie stężeń lub natężeń czynników szkodliwych na stanowiskach pracy do granic obowiązujących norm.

Wiedza o skutkach zdrowotnych narażenia na czynniki szkodliwe i uciążliwe środowiska pracy stale się rozszerza i pogłębia. Nieustannie zwiększa się świadomość pracodawców odnośnie zagrożeń występujących na stanowiskach pracy w zakładzie. Poprawę warunków na stanowiskach pracy związaną między innymi z wykonywaniem poleceń, nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organ nadzoru stwierdzono w 10 zakładach (w 4 wyegzekwowano przeprowadzenie pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, w 5 doprowadzenie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych do obowiązujących wymagań, w 5 aktualizację ryzyka zawodowego, w 1 posiadanie prawidłowych karty charakterystyki , w 4 urządzenie pomieszczeń pracy zgodnie z przepisami).

Choroby zawodowe

Sekcja prowadziła także postępowania dotyczące podejrzenia wystąpienia chorób zawodowych. Stwierdzono 8 chorób zawodowych, w 5 zakładach pracy mających siedzibę w mieście Zabrze:

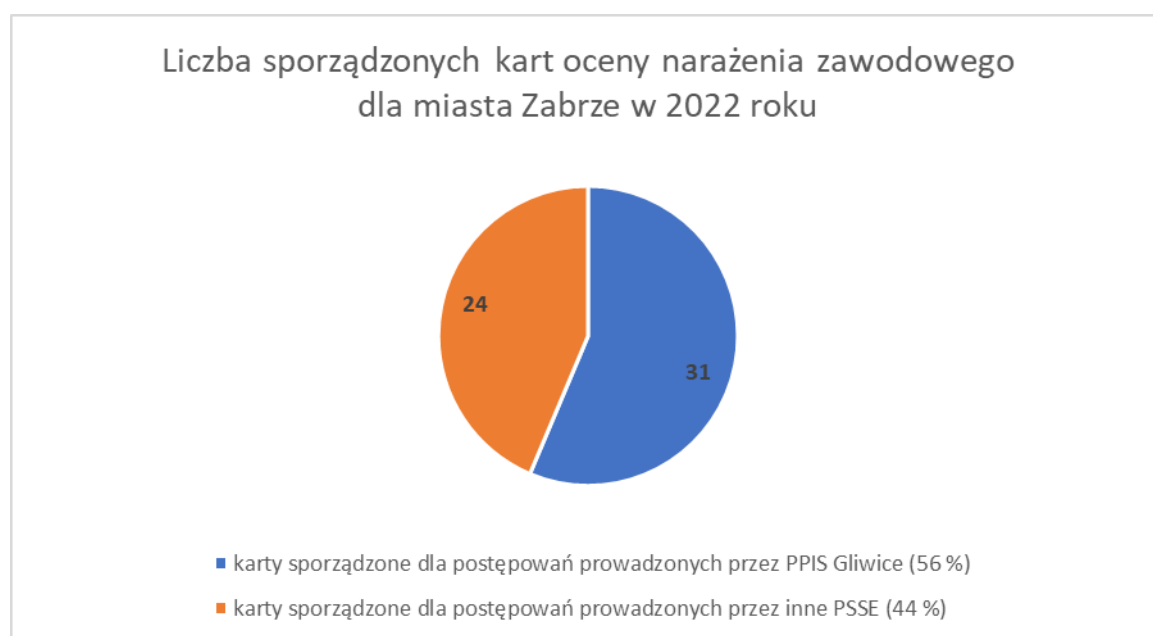
Ryc. 21. Choroby zawodowe stwierdzone w 2022 r. miasto Zabrze

- 6 chorób zawodowych – wyłącznie pylic górników kopalń węgla – stwierdzono u pracowników kopalni węgla kamiennego PKD 05.10.Z i pracowników zakładów zewnętrznych świadczących usługi na terenie kopalni węgla kamiennego PKD 09.90.Z, PKD 43.99.Z
- 2 przypadki choroby zakaźnej lub pasożytniczej: boreliozy stwierdzono u pracowników zakładu dystrybucji paliw gazowych w systemie sieciowym PKD 35.22.Z oraz zakładu transportu kolejowego towarów PKD 49.20.Z.

Podsumowując, jednostką chorobową najczęściej stwierdzaną u pracowników zatrudnionych w zakładach pracy mających siedzibę w mieście Zabrze w 2022 roku była pylica płuc u pracowników zatrudnionych w przemyśle górnym: 6 przypadków tj. 75 % ogółu stwierdzonych chorób zawodowych.

Poza przemysłem górnym stwierdzono 2 przypadki boreliozy w zakładach o innych klasyfikacjach działalności.

Karta narażenia zawodowego jest to dokument który sporządzany jest w celu przedstawienia narażenia pracownika na czynnik, który może przyczynić się do powstania choroby zawodowej.

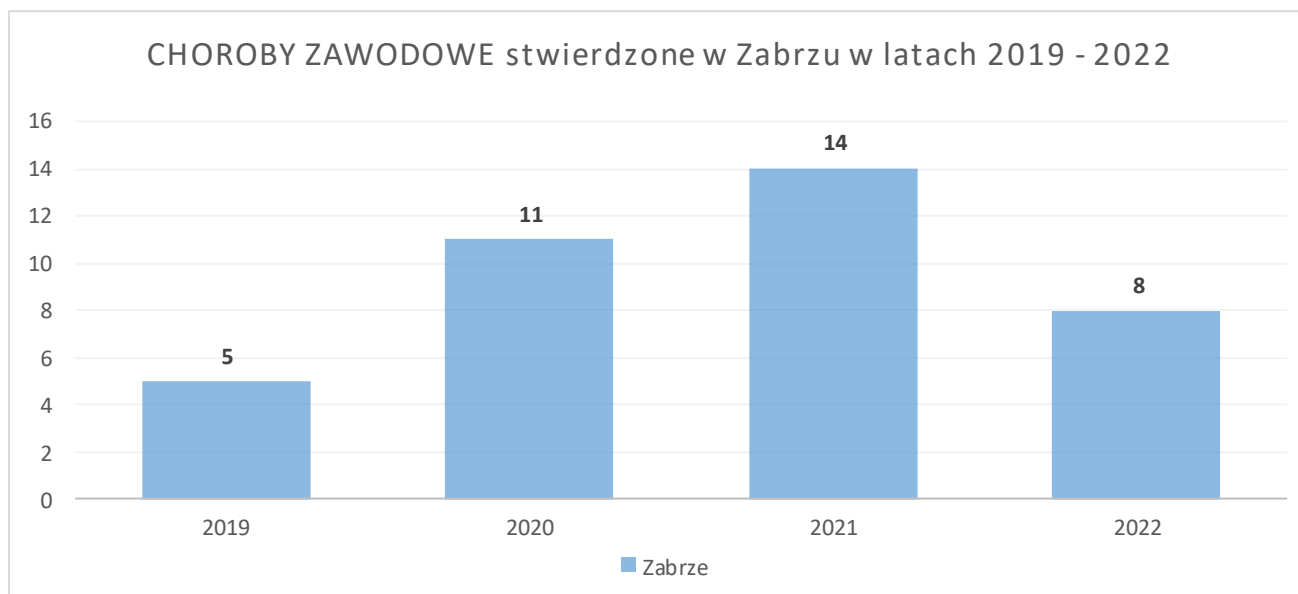

Ryc. 22. Liczba sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego

Łączna liczba sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego dla miasta Zabrze w roku 2022 wynosi 55, z tego 31 kart sporządzonych zostało dla postępowań prowadzonych przez PPIS

Gliwice. Stanowi to 56 % wszystkich sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego w zakładach mających siedzibę w Gliwicach.

Liczba sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego nie przekłada się na liczbę stwierdzonych chorób zawodowych z uwagi na to, że dla pracowników mających więcej niż 1 miejsce pracy, w którym występowało narażenie na czynnik szkodliwy sporządza się ocenę narażenia zawodowego u każdego z pracodawców. Postępowanie administracyjne zakończone jest 1 decyzją o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do jej stwierdzenia. Pozostałe 24 karty zostały sporządzone na wniosek Inspekcji Sanitarnych z siedzibą w całym kraju. W takich przypadkach decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do jej stwierdzenia wydaje Inspektor Sanitarny na terenie, którego znajduje się ostatni zakład pracy, w którym wystąpiło narażenie zawodowe.

Ryc. 23. Choroby zawodowe stwierdzone w Zabrze w latach 2019-2022

W Zabrze zaobserwowano systematyczny wzrost liczby stwierdzanych chorób zawodowych do roku 2022 gdzie odnotowano niewielki spadek względem poprzednich lat.

Wzrost ilości stwierdzonych chorób zawodowych na przestrzeni trzech ostatnich lat może być spowodowany faktem panowania pandemii Covid-19 i związanej z tym częstszej hospitalizacji pacjentów a co za tym idzie dokładniejszej diagnostyki szpitalnej podczas której mogły pojawić się w wynikach badań przesłanki do istnienia choroby zawodowej.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO MIASTA ZABRZE
W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ ZA ROK 2022**

Ocena obrazuje stan sanitarny miasta Zabrze w 2022 r. w zakresie stanu higienicznego nieruchomości, obiektów i użyteczności publicznej oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody wykorzystywanej do kąpieli.

l.p.	GRUPA STATYSTYCZNA	Ilość obiektów wg ewidencji stan na 31.12.2022r.	Ilość skontrolowanych obiektów	Ilość wykonanych kontroli	Ilość decyzji wydanych w poszczególnych grupach (bez decyzji dot. jakości wody)		Mandaty nałożone w trakcie kontroli	
					Nakazujących usunięcie uchybień	Prolongujących termin wykonania decyzji	Ilość	Na łączną kwotę
1.	Ustępy	14	10	12	0	0	0	0 zł
2.	Pływalnie	4	4	10	5	0	1	200 zł
3.	Domy pomocy społecznej	5	5	5	2	0	0	0 zł
4.	Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	3	0	0	0	0	0	0 zł
5.	Noclegownie i domy dla bezdomnych	4	2	2	0	0	0	0 zł
6.	Hotele	4	2	3	0	0	0	0 zł
7.	Inne obiekty świadczące usługi noclegowe	11	3	3	0	0	0	0 zł
8.	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu	258	56	69	7	2	4	900 zł
9.	Dworce kolejowe	1	1	5	0	0	0	0 zł
10.	Tereny rekreacyjne	9	4	4	0	0	0	0 zł
11.	Cmentarze	18	0	0	0	0	0	0 zł
12.	Zakłady pogrzebowe i domy przedpogrzebowe	9	1	2	0	0	0	0 zł
13.	Zakład karny	1	1	1	1	0	0	0 zł
14.	Apteki	49	1	1	0	0	0	0 zł
15.	Obiekty sportowe	16	3	5	0	0	0	0 zł
16.	Obiekty kulturalno-widowiskowe	20	3	5	0	0	0	0 zł
17.	Izby wytrzeźwień	1	1	1	1	0	0	0 zł
18.	Pomieszczenia dla osób zatrzymanych	1	1	1	1	0	0	0 zł
19.	Inne	31	0	0	0	0	0	0 zł
RAZEM		459	98	129	17	2	5	1100 zł

Tab. 8. Stan sanitarny obiektów nadzorowanych na terenie miasta Zabrze w zakresie higieny komunalnej w roku 2022.

Sekcja Higieny Komunalnej (dalej: HK) PSSE w Gliwicach w 2022 r. skontrolowała **98 obiektów z 459 obejmowanych nadzorem** (w tym 6 obiektów skontrolowano w ramach interwencji) przeprowadzając w nich **129 kontroli sanitarnych**.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi wydano **18 decyzji administracyjnych nakazujących** (w tym 1 decyzja natychmiastowa wydana w związku z jakością wody ciepłej w obiekcie). Ponadto wydano **6 decyzji umarzających postępowanie, 1 decyzję wygaszającą oraz 1 decyzję o nałożeniu kary pieniężnej.**

W obiektach, w których stwierdzano nieprawidłowości sanitarno - higieniczne nałożono **5 mandatów karnych** na łączną kwotę **1 100 zł.**

Skontrolowano między innymi: domy pomocy społecznej, dworzec PKP, część zakładów fryzjerskich i kosmetycznych, pływalnie, obiekty świadczące usługi noclegowe oraz piaskownice ogólnodostępne.

Ponadto pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej prowadzili nadzór nad ekshumacjami oraz organizowanymi imprezami masowymi na terenie miasta Zabrze.

USTĘPY PUBLICZNE I OGÓLNODOSTĘPNE

Na terenie Zabrze funkcjonuje **14 obiektów**, do których zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie (5 ustępów publicznych) lub wchodzące w skład dużych obiektów użyteczności publicznej tj. centrów handlowych i Dworca PKP (9 ustępów ogólnodostępnych).

Do grupy **USTĘPÓW PUBLICZNYCH** zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie, zlokalizowane w kontenerach lub pawilonach. Wszystkie ustępy publiczne podłączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej. Zapewniony jest dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz do środków higieny tj.: mydła w płynie, papieru toaletowego, ręczników jednorazowego użytku. W ewidencji figuruje 5 obiektów. Skontrolowano 1 obiekt, w którym przeprowadzono 3 kontrole. Wydano 2 decyzje umarzające postępowanie administracyjne.

W związku z wniesioną interwencją dot. złego stanu sanitarnego i technicznego *ustępu publicznego w Zabrze przy ul. Goethego* oraz kabiny przenośnej typu TOI-TOI ustawionej w okolicach dworca PKP na czas budowy centrum przesiadkowego przy ul. Goethego w Zabrze, upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach przeprowadzili 2 kontrole doraźne interwencyjne. W przypadku ustępu publicznego w Zabrze przy ul. Goethego potwierdzono słuszność wniesionej interwencji, wykazując szereg nieprawidłowości sanitarno-technicznych w obiekcie m.in. uszkodzenie: przycisku spłukującego do toalety, pisuaru, powierzchni blaszanej płyty ściennej z licznymi ubytkami, a także metalowej powierzchni podłogi z licznymi ubytkami spowodowanymi korozją. W związku z tym wszczęto postępowanie administracyjne przed wydaniem decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości. Ze względu na zły stan techniczny obiektu sprawę przekazano również do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla miasta Zabrze. Po przeprowadzeniu kontroli sprawdzających, które potwierdziły

usunięcie wszystkich nieprawidłowości przed wydaniem decyzji nakazujących, wydano 2 decyzję umarzającą postępowanie administracyjne.

Spośród **USTĘPÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH ZLOKALIZOWANYCH W CENTRACH HANDLOWYCH** będących w ewidencji, skontrolowano wszystkie 9 obiektów, w których przeprowadzono 9 kontroli. Mandatów nie nakładano. Ustępy wyposażone są w oddzielne kabiny dla mężczyzn i kobiet oraz dla osób niepełnosprawnych, podłączone do sieci wodno-kanalizacyjnej. Punkty wodne zapewniają bieżący dopływ zimnej i ciepłej wody. Przy umywalkach zamontowane są dozowniki z mydłem, podajniki z ręcznikami jednorazowego użytku oraz suszarki do rąk. W obiektach zapewniono środki higieniczno-czystościowe i dezynfekcyjne (w tym preparaty do dezynfekcji rąk). Odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach wyłożonych workami foliowymi, które usuwane są na bieżąco przez firmy zewnętrzne, z którymi zarządcy posiadają stosowane umowy.

PLYWALNIE

PPIS w Gliwicach prowadzi stały nadzór sanitarny nad **4 pływalniami** wraz z monitoringiem jakości wody w nieckach (2 z nich to baseny szkolne, pozostałe to baseny całoroczne). W roku 2022 r. przeprowadzono 11 kontroli sanitarnych pływalni, w tym:

- 4 kontrole planowane, 3 kontrole sprawdzające usunięcie nieprawidłowości;
- 3 kontrole sprawdzające w związku ze skażeniem bakteriami *Legionella* sp.;
- 1 kontrolę w związku z wniesioną interwencją.

Wydano 4 decyzje dot. zbiorczej rocznej oceny jakości wody na pływalni za 2022 r. (2 z uchybieniami), 3 decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości w związku ze skażeniem bakteriami *Legionella* sp. instalacji ciepłej wody użytkowej oraz 2 decyzje nakazujące usunięcie uchybień. Nałożono 1 mandat.

	Adres	Liczba niecek/ cyrkulacji	Liczba pobranych próbek niecka + cyrkulacja (natryski)	Przekroczone parametry (ilość przekroczeń)
PLYWALNIE SZKOLNE	Szkoła Podstawowa nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze	1 / 1	40 (4)	NIECKA/CYRKULACJA: redox (1), chloroform (8), Σ THM (1), chlor związany (1) NATRYSK: <i>Legionella</i> sp. (1)

PLYWALNIE KRYTE	Szkoła Podstawowa nr 1 ul. Sportowa 5, Zabrze	1 / 1	34 (4)	NIECKA: redox (1) NATRYSK: <i>Legionella</i> sp. (1)
	AQUARIUS Plac Krakowski, Zabrze	1 / 1	45 (8)	NIECKA/CYRKULACJA: chloroform (12), redox (2) NATRYSKI: <i>Legionella</i> sp. (3)
	AQUARIUS KOPERNIK Al. Korfantego 18, Zabrze	5 / 3	174 (3)	NIECKI/CYRKULACJE redox (10), chlor związany (23), chloroform (9), chlor wolny (4), utlenialność (1), mętność (6)

Tab. 9. Pływalnie na terenie miasta Zabrze

Wszystkie pływalnie, na terenie nadzorowanym, ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 oraz w zakresie obejmującym parametry ujęte w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230). Ogółem do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych, w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej, pobrano 312 próbek wody z pływalni.

We wszystkich pływalniach proces uzdatniania wody basenowej jest zautomatyzowany i opiera się na usuwaniu zanieczyszczeń metodami fizycznymi i chemicznymi. Podczas filtracji eliminowane są z wody zawarte w niej substancje stałe występujące w postaci zawiesin. Przed tym etapem dodawany jest zwykle koagulant, mający za zadanie związać się zanieczyszczeń w „większe cząsteczki”, co pomaga w zatrzymaniu ich na złożu filtracyjnym. Następnie dozowany jest korektor pH, który odpowiada za utrzymanie odpowiedniego odczynu wody. Końcowy etap polega na dezynfekcji chemicznej wody przy użyciu głównie podchlorynu sodu (może być wspomagany ozonowaniem lub lampami UV).

Chlor wolny jest jednym z najistotniejszych parametrów wody na pływalni, który należy kontrolować regularnie (min. co 4 godziny, nie rzadziej niż 4 razy dziennie). Jego zbyt niski poziom sprzyja stopniowemu rozwojowi bakterii, co wpływa na spadek bezpieczeństwa mikrobiologicznego wody. Przy zbyt wysokich stężeniach chloru wolnego, pomimo, iż dezynfekcja wody basenowej jest niezbędnym etapem uzdatniania powstaje większa ilość ubocznych produktów dezynfekcji. Chlor, wchodzi w reakcje z zanieczyszczeniami wody na bazie amoniaku (pot, mocz) - tworząc chloroaminy oraz na bazie związków organicznych (związki humusowe, bromki) - trichlorometanany (THM), w tym chloroform. Są to składowe tzw. chloru związanego. Powstałe mono-, di-, tri-chloroaminy powodują zmianę jakości organoleptycznej wody basenowej – wyczuwalny charakterystyczny nieprzyjemny zapach „wody chlorowanej”, a także mogą być przyczyną podrażnienia błony śluzowej oczu i dróg oddechowych oraz zmian skórnych i astmy.

Trihalometany należą do halogenowych związków organicznych traktowanych jako substancje toksyczne, dlatego z uwagi na zdrowie użytkowników ważna jest ich możliwie największa redukcja w środowisku basenowym.

Parametry takie jak chlor związany, redox zależą w dużej mierze od obciążenia pływalni, a ich wartość zmienia się wielokrotnie w ciągu doby. Nie mają istotnego znaczenia dla zdrowia ludzi, są jednak pomocne w ocenie funkcjonowania systemu uzdatniania wody basenowej.

Mętność określa optyczne właściwości wody i oznacza się ją m.in. ze względu na wartości użytkowe. Jest również wskaźnikiem skuteczności procesu filtracji i może wskazywać na problemy z koagulacją. Wzrost mętność wody może wynikać z nadmiernej eksploatacji basenu. Należy zwrócić uwagę na ilość oraz natężenie kąpiących się w nim osób, które są istotnym nośnikiem zanieczyszczeń wody.

Utlonialność jest parametrem będącym wskaźnikiem zużycia wody i jej zanieczyszczenia przez kąpiących. Jej wartość parametryczna stanowi różnicę pomiędzy wodą w nieckach basenowych, a wodą doprowadzoną na pływalnię.

Bakterie *Legionella* sp. są czynnikiem etiologicznym chorób układu oddechowego tzw. choroby legionistów i gorączki Pontiac. Do zakażenia może dojść na skutek wdychania skażonego aerozolu powietrzno-wodnego. Bakterie te występują powszechnie w środowisku naturalnym człowieka, jednak w sprzyjających warunkach (temperatura 25°C - 45°C) bardzo szybko się namnażają. Czynnikiem zwiększającym ryzyko zakażenia jest ich wysoka koncentracja w instalacji ciepłej wody, możliwość przeniesienia drogą wziewną, czemu sprzyja obniżona odporność osób narażonych na infekcję. Z uwagi na powyższe, badania wody pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. wykonuje się w nieckach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny oraz pod natryskami na pływalniach.

Pływalnia szkolna - Szkoła Podstawowa nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji. Od 24.06.2022 r. do 31.08.2022 r. trwała przerwa technologiczna.

W 2022 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 34 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 10 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Analiza laboratoryjna próbek wody pobranych w I półroczu 2022 r. wykazała powtarzające się przekroczenia chloroformu powyżej zalecanej wartości 0,03 mg/l. Wartość ww. parametru w niecce basenowej wynosiła od 0,0386 mg/l do 0,08 mg/l, a w systemie cyrkulacji od 0,0374 mg/l do 0,19 mg/l. Jednorazowo zaobserwowano również przekroczenie sumy THMów = 0,19 mg/l,

przy wartości zalecanej 0,1 mg/l. Zarządca w celu redukcji stężeń ubocznych produktów dezynfekcji wielokrotnie przeprowadzał działania korygujące polegające m. in. na: dopuszczeniu świeżej wody, zmniejszeniu dozowania podchlorynu sodu oraz zwiększeniu koagulacji.

Prowadzone analizy wykazały nieprawidłową wartość potencjału redox oraz chloru związanego w 1 próbce wody. Niezgodności miały charakter incydentalny, co potwierdziły kolejne badanie. Nie miało to wpływu na bezpieczeństwo osób kąpiących się. Wartości tych parametrów zależą w dużej mierze od obciążenia pływalni i zmieniają się wielokrotnie w ciągu doby.

Badanie próbki wody ciepłej pobranej z natrysku pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej w marcu 2022 r., wykazało obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o skażeniu w stopniu wysokim. W związku z powyższym, wydano decyzję administracyjną nakazującą stronie w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia wytwarzające aerozol w instalacji ciepłej wody użytkowej, podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp. oraz poinformować PPIS w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Zarządca poinformował o przeprowadzonych działaniach korygujących polegających na naprawie pompki dozującej podchloryn sodu do obiegu instalacji c.w.u., których skuteczność potwierdziło przeprowadzone badanie kontrolne. W związku z powyższym zakończono prowadzone postępowanie administracyjne. Kontrola przeprowadzona po 3 miesiącach od stwierdzonego skażenia (zgodnie z postępowaniem ujętym w załączniku 3B do ww. rozporządzenia) nie wykazała przekroczeń w zakresie obecności bakterii *Legionella* sp.

Z uwagi na utrzymujące się przekroczenia chloroformu oraz skażenie instalacji ciepłej wody użytkowej bakteriami *Legionella* sp. w stopniu wysokim, została wydana „zbiorcza roczna ocena wody na pływalni” za 2022 r. ze stwierdzeniem uchybień podczas eksploatacji obiektu.

Pływalnia szkolna - Szkoła Podstawowa nr 1 ul. Sportowa 5, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji. W 2022 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 33 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 5 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Prowadzone analizy wykazały obniżoną wartość potencjału redox w 1 próbce wody. Niezgodność miała charakter incydentalny, co potwierdziły kolejne badanie. Nie miało to wpływu na bezpieczeństwo osób kąpiących się. Wartość tego parametru zależy w dużej mierze od obciążenia pływalni i zmienia się wielokrotnie w ciągu doby.

Badanie próbki wody ciepłej pobranej z natrysku pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej w marcu 2022 r., wykazało obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o skażeniu w stopniu wysokim.

W związku z powyższym, wydano decyzję nakazującą stronie w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia wytwarzające aerozol w instalacji ciepłej wody użytkowej, podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp. oraz poinformować PPIS w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Zarządca poinformował o przeprowadzonych działaniach korygujących polegających na dezynfekcji termicznej instalacji, czyszczeniu i dezynfekcji głowic natryskowych, których skuteczność potwierdziło przeprowadzone badanie kontrolne.

W związku z powyższym zakończono prowadzone postępowanie administracyjne. Kontrola przeprowadzona po 3 miesiącach od stwierdzonego skażenia (zgodnie z postępowaniem ujętym w załączniku 3B do ww. rozporządzenia) nie wykazała przekroczeń w zakresie obecności bakterii *Legionella* sp.

Podczas kontroli kompleksowej stwierdzono nieprawidłowości dotyczące:

- zniszczonych, skorodowanych szafek oraz ławek w szatni damskiej i męskiej,
- brudne powłoki malarskie na ścianie i suficie w szatni męskiej i damskiej oraz w pomieszczeniu chlorowni i hali filtrów,
- zniszczone, wyeksploatowane lampy przysufitowe w szatni damskiej i męskiej.

Wydano decyzję administracyjną nakazującą wykonanie usunięcia ww. nieprawidłowości, co potwierdzono podczas kontroli sprawdzaj sprawdzającej. W związku z powyższym zakończono postępowanie administracyjne.

Pływalnia Aquarius, Pl. Krakowski 10, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

W 2022 r. z Pływalni Aquarius pobrano ogółem:

- 49 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 4 próbki w ramach kontroli urzędowej.

Analiza laboratoryjna próbek wody pobranych w I półroczu 2022 r. wykazała utrzymujące się przekroczenia chloroformu powyżej zalecanej wartości 0,03 mg/l. Wartość ww. parametru w niecce basenowej wynosiła od 0,039 mg/l do 0,096 mg/l, a w systemie cyrkulacji od 0,046 mg/l do 0,091 mg/l. Zarządca w celu redukcji stężeń ubocznych produktów dezynfekcji wielokrotnie przeprowadzał działania korygujące polegające m. in. na: kalibracji urządzeń dozujących chemię basenową, dodatkowym płukaniu filtra, zastosowaniu węgla aktywnego oraz dopuszczeniu znacznej ilości świeżej wody. Prawdopodobną przyczyną nieprawidłowości była nieszczelność płótna na jednej z kaset filtracyjnych, którego wymiana przyczyniła się do poprawy jakości wody.

Obserwowano również obniżoną wartość parametru redox w 2 próbkach pobranych z niecki basenowej. Niezgodność miała charakter incydentalny, co potwierdziły kolejne badania. Nie miało to wpływu na bezpieczeństwo osób kąpiących się. Wartość tego parametru zależy w dużej mierze od obciążenia pływalni i zmienia się wielokrotnie w ciągu doby.

Badanie próbek wody ciepłej pobranej z natrysków pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej oraz przez zarządzającego w styczniu 2022 r., wykazało obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o średnim skażeniu instalacji. W związku z powyższym wydano decyzję nakazującą stronie doprowadzić parametr mikrobiologiczny wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa. Zarządca zlecił firmie zewnętrznej wykonanie dezynfekcji chemicznej instalacji c.w.u., której skuteczność potwierdziły przeprowadzone badania kontrolne. W związku z powyższym zakończono prowadzone postępowanie administracyjne.

Z uwagi na utrzymujące się przekroczenia chloroformu oraz problemy ze wzmożoną kolonizacją bakterii *Legionella* sp. w instalacji ciepłej wody użytkowej, została wydana „zbiorcza roczna ocena wody na pływalni” za 2022 r. ze stwierdzeniem uchybień podczas eksploatacji obiektu.

Kryta Pływalnia Aquarius Kopernik Al. Korfantego 18, Zabrze posiada 1 nieckę basenową, 4 niecki wyposażone w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny oraz 3 cyrkulacje.

W 2022 r. z Krytej Pływalni Aquarius Kopernik pobrano ogółem:

- 166 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 11 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Dnia 19.12.2022 r. obiekt został wyłączony z użytkowania z uwagi na realizację inwestycji częściowej wymiany centrali wentylacyjnej.

Analiza próbek wody pobranych w marcu i grudniu wykazała podwyższoną wartość chloroformu. Wartości chloroformu w nieckach basenowych wynosiły od 0,043 mg/l do 0,1 mg/l (4 próbki), a w systemach cyrkulacji od 0,041 mg/l do 0,091 mg/l (5 próbek), przy wartości parametrycznej 0,03 mg/l. Zarządca poinformował, iż przekroczenia, które wystąpiły w marcu mogły mieć związek z awarią ozonatora. Przeprowadzone badania kontrolne nie wykazały nieprawidłowości. W celu redukcji wartości chloroformu w próbkach wody pobranych do badań laboratoryjnych w dniu 06.12.2022 r. zarządca przeprowadzał działania korygujące polegające na dozowaniu dwutlenku chloru oraz dopuszczeniu znacznej ilości świeżej wody. Z uwagi na przerwę technologiczną nie było możliwości wykonania badań kontrolnych.

Ponadto, stwierdzono przekroczenia chloru związanego w 13 próbkach. Wartości chloru związanego w nieckach basenowych wynosiły od 0,4 mg/l do 1,05 mg/l (10 próbek), przy wartości

parametrycznej 0,3 mg/l, a w systemach cyrkulacji od 0,29 mg/l do 0,55 mg/l (3 próbki), przy wartości parametrycznej 0,2 mg/l.

Przeprowadzone analizy laboratoryjne wykazały zbyt niską wartość parametru redox we wszystkich nieckach basenowych - 10 próbek oraz chloru wolnego w wannach jacuzzi – 2 próbki (wartość 0,03 mg/l, przy wartości parametrycznej 0,7-1,0 mg/l), przy braku nieprawidłowości mikrobiologicznych. Powyższe nieprawidłowości miały charakter incydentalny, co potwierdzały kolejne badania. Parametry fizykochemiczne tj. redox, chlor związany, chlor wolny zależą w dużej mierze od obciążenia pływalni, a ich wartości zmieniają się wielokrotnie w ciągu doby. Nie mają bezpośredniego znaczenia dla zdrowia ludzi. Podwyższoną wartość utlenialności stwierdzono

w 1 próbce pobranej do badań laboratoryjnych w październiku z niecki jacuzzi prawego (5,5 mg/l, przy wartości parametrycznej 4 mg/l).

W związku z interwencją w sprawie nawracającego zapalenia pęcherza po wizycie na pływalni, mętnej wody oraz brudnych obrzeży wokół niecki, przeprowadzono kontrolę doraźną oraz pobrano próbki wody do badań. Podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarne tj.:

- brudny z ciemnym nalotem pleśniowym silikon
- brudne z zielonym nalotem fugi przy niecce basenowej sportowej,
- widoczny osad na kratkach w rynnach przelewowych wokół niecki sportowej, niecki brodzika, niecki rekreacyjnej,
- ubytki silikonu wokół niecki jacuzzi prawego oraz przy niecce rekreacyjnej,
- osad na rancie jacuzzi prawego i lewego oraz na ścianie niecki basenu sportowego i rekreacyjnego na linii tafla wody-powietrze,
- piasek na dnie niecki brodzika,
- skorodowany stelaż płyt sufitowych w szatni męskiej.

W związku z powyższym nałożono 1 mandat karny oraz wydano doraźne zalecenia. Z uwagi na niewykonanie części zaleceń wydano decyzję nakazującą uzupełnić ubytki silikonu wokół niecki jacuzzi prawego oraz uzupełnić ubytki silikonu przy niecce rekreacyjnej. Pozostałe nieprawidłowości zostały usunięte w terminie, co potwierdziły przeprowadzone kontrole sprawdzające.

Analiza laboratoryjna pobranych próbek wykazała przekroczenia parametrów fizykochemicznych tj. chlor wolny (2 próbki), chlor związany (10 próbek) oraz mętność (6 próbek) w nieckach basenowych. Kolejne badania wykazały utrzymujące się przekroczenia fizykochemiczne. Z uwagi na przerwę technologiczną nie było możliwości wykonania badań

kontrolnych. Zarządca pływalni zobowiązał się do przeprowadzenia skutecznych działań naprawczych podczas zamknięcia obiektu oraz wykonania badań przed ponownym udostępnieniem pływalni.

Zarządzający Krytej Pływalni Aquarius Kopernik realizował badania wody w niecce basenowej oraz wody wprowadzonej do niecki basenowej z systemu cyrkulacji, zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem kontroli wewnętrznej. Jednakże nie wykonał w 2022 r. badań wody w natryskach w zakresie parametru *Legionella* sp.

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Domy pomocy społecznej świadczą szeroki wachlarz usług, tj. opiekuńcze, socjalne, terapeutyczne, rehabilitacyjne czy edukacyjne. W większości obiektów mieszkańcy korzystają z rehabilitacji, a usługi pielęgnacyjne i zdrowotne zapewnione są całodobowo. Domy Pomocy dysponują pokojami wyposażonymi w łazienki dostosowane dla osób niepełnosprawnych lub z możliwością skorzystania z łazienek ogólnodostępnych zlokalizowanych w korytarzach.

Pokoje

sąumeblowane i w większości domów urządzone zgodnie z gustami pensjonariuszy. Wszystkie obiekty posiadają podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych, a te które posiadają gabinety lekarskie również ze specjalistycznymi firmami na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych. Domy posiadają własne pralnie lub podpisane umowy z firmą zewnętrzną na usługi pralnicze.

W ewidencji figuruje **5 obiektów**, z których wszystkie skontrolowano przeprowadzając w nich 5 kontroli. W 2022 r. mandatów nie nałożono, natomiast wydano 2 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości w następujących obiektach:

- *Dom pomocy społecznej nr 2 w Zabrze, ul. Jaskółcza 11;*
- *Dom pomocy społecznej nr 3 w Zabrze, ul. Brysza.*

Nieprawidłowości te dotyczyły m. in.: odnowienia powierzchni ściennych i sufitowych w poszczególnych pomieszczeniach oraz doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego powierzchnię drzwi wejściowych do węzłów sanitarnych ogólnodostępnych.

W 2022 r. przeprowadzono badania jakości wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę zgodnie z ustalonym harmonogramem. Częstotliwość badań została ustalona w oparciu o wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

Przeprowadzono badania wody w 3 obiektach:

- *DPS nr 3 w Zabrze, ul. Brysza 3;*
- *DPS nr 1 w Zabrze, ul. Matejki 62;*
- *DPS w Zabrze, ul. Knurowska 17.*

Pobrano łącznie 11 próbek wody ciepłej do badań pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. We wszystkich obiektach jakość wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella* sp. spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294). Nie wydano decyzji administracyjnych.

NOCLEGOWNIE I DOMY DLA BEZDOMNYCH

W ewidencji figurują 4 obiekty. W roku 2022 skontrolowano **2 obiekty**. Przeprowadzono w nich 2 kontrole dotyczące nadzoru nad jakością wody ciepłej - *Legionella* sp. Pobrano łącznie 5 próbek wody w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez PPIS w Gliwicach. Skontrolowane obiekty zarządzane są przez Towarzystwo Pomocy Im. św. Brata Alberta – Koło Zabrzeńskie i są to:

– Ośrodek Wsparcia:

- *Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, ul. Ofiar Katynia 48, Zabrze;*
- *Schronisko dla Bezdomnych Kobiet ul. Ofiar Katynia 48, Zabrze;*
- *Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn ul. Kochanowskiego 26, Zabrze.*

Jakość wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella* sp. w ww. obiektach spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

HOTELE I INNE OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI NOCLEGOWE

W ewidencji figuruje 15 obiektów noclegowych, tj.: 4 hotele skategoryzowane oraz 11 innych obiektów świadczących usługi noclegowe (w tym 5 obiektów hotelarskich bez kategoryzacji i 6 obiektów, w których znajdują się pokoje gościnne). W 2022 r. skontrolowano **5 obiektów**, w których przeprowadzono 6 kontroli. Nie wydano decyzji administracyjnych. Mandatów nie nakładano.

Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Hotele charakteryzują się wysokim standardem wyposażenia i poziomem świadczonych usług. Obiekty te przystosowane są dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Pokoje posiadają pełne węzły sanitarne. Budynki są zadbane,

a ich otoczenie uporządkowane i zagospodarowane. Gospodarka odpadami komunalnymi oraz postępowanie z bielizną prowadzone były prawidłowo.

Obiekty w grupie hoteli bez kategoryzacji oraz pokoi gościnnych są zróżnicowane pod względem wyposażenia i stanu sanitarno-technicznego oraz charakteru świadczonych usług. Część obiektów tej grupy posiada pełne węzły sanitarne przy pokojach, natomiast pozostałe posiadają węzły sanitarne ogólnodostępne. Stan higieniczno-sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Obiekty posiadały umowy na wywóz nieczystości stałych i płynnych z firmami posiadającymi zezwolenia na prowadzenie tego typu działalności, jak również umowy z firmami świadczącymi usługi w zakresie prania bielizny. Ponadto powyższe obiekty posiadają wydzielone magazyny do przechowywania bielizny czystej i brudnej, a także pomieszczenia gospodarcze przeznaczone do przechowywania zapasu środków czystościowych i sprzętu do utrzymania czystości.

W obiekcie *Hotele ALPEX**** i ALPEX VIEW** w Zabrze, ul. Franciszkańska 8* przeprowadzono kontrolę doraźną w związku z wydaniem opinii sanitarnej dotyczącej spełnienia wymagań kategoryzacji obiektów hotelarskich. Obiekt ten uzyskał pozytywną opinię w zakresie spełnienia wymogów higienicznych i zdrowotnych dla prowadzenia usług hotelarskich.

W 2022 r. przeprowadzono badania jakości wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez PPIS w Gliwicach oraz kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę zgodnie z ustalonym harmonogramem. Częstotliwość badań została ustalona w oparciu o wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

Przeprowadzono badania wody w 4 hotelach:

- *Hotel ALPEX**** i ALPEX VIEW** ul. Franciszkańska 8, Zabrze;*
- *Park Hotel Diament, ul. 3 Maja 122a, Zabrze;*
- *Hotel Diament, ul. Cisowa, Zabrze;*
- *Hotel IBIS ul. Jagiellońska, Zabrze;*

oraz w 2 innych obiektach świadczących usługi noclegowe:

- *Valdi Classic, ul. Wyciska, Zabrze;*
- *Willa Ambassador, ul. 3 maja 78, Zabrze;*

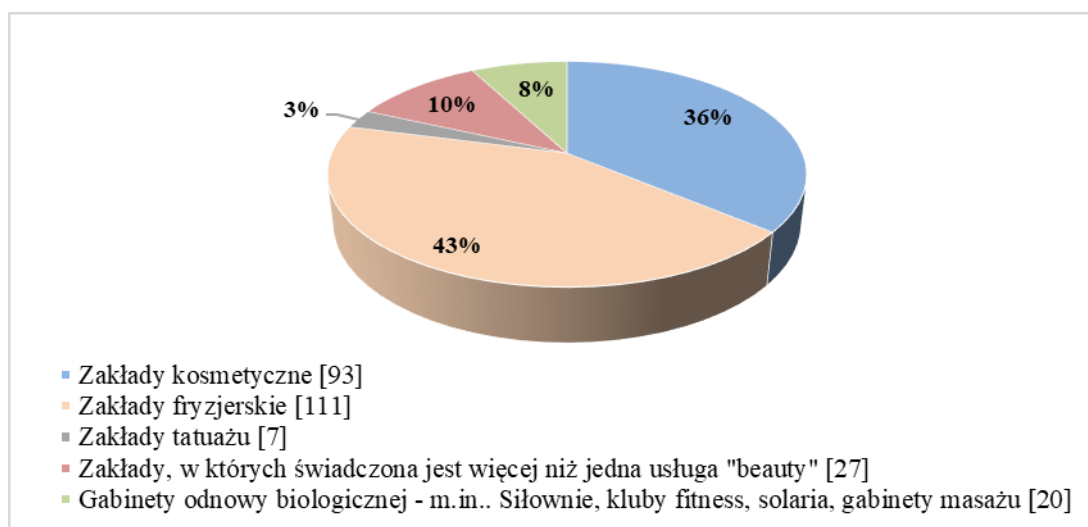
Pobrano łącznie 24 próbek wody ciepłej do badań pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* (16 prób w hotelach skategoryzowanych oraz 8 prób w innych obiektach noclegowych). We wszystkich obiektach jakość wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella sp.* spełniała

wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

ZAKŁADY FRYZJERSKIE, KOSMETYCZNE, ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ, TATUAŻU I SOLARIA, ORAZ ZAKŁADY W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE WIĘCEJ NIŻ JEDNA Z WW. USŁUG

Spośród ujętych w ewidencji 258 obiektów, skontrolowano **56** i przeprowadzono w nich 69 kontroli sanitarnych, w tym 2 kontrole w ramach wniesionego wniosku o interwencję.

Jest to najliczniejsza i najbardziej rozbudowa grupa obiektów usługowych. Zapewnione są w nich: pomieszczenia świadczenia usług, pomieszczenia lub miejsca do spożywania posiłków i napojów, szatnie lub miejsca do oddzielnego przechowywania odzieży, pomieszczenia higieniczno-sanitarne, w tym ustępy dla klientów i personelu (często wspólne dla obu grup). Wyposażenie zakładów dostosowane jest do rodzaju wykonywanych usług. Podział obiektów sektora „beauty” będących w ewidencji PPIS w Gliwicach przedstawiono na Rycinie 1.

Ryc. 24. Podział obiektów sektora „beauty” będących, zlokalizowanych na terytorium miasta Zabrze, będących w ewidencji PPIS w Gliwicach

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami higieniczno-sanitarnymi wydawane były zalecenia doraźne, a na nieprawidłowości sanitarno-techniczne wydawane były decyzje nakazujące. Ogółem wydano 7 decyzji nakazujących stronom usunięcie nieprawidłowości sanitarno-techniczne, 2 decyzje zmieniające termin wykonania zarządzeń oraz 1 decyzję o nałożeniu kary pieniężnej. W celu przymuszenia stron do wykonania obowiązków wynikających z wydanych decyzji, zastosowano 2-krotnie upomnienia oraz nałożono 2 grzywny na łączną kwotę 800 zł. Za nieprawidłowości higieniczno-sanitarne stwierdzone podczas kontroli sanitarnych nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 900 zł. W jednym przypadku brak było podstaw

prawnych i faktycznych do kontynuowania postępowania administracyjnego, w związku z zakończeniem działalności podmiotu (wydano decyzję wygaszającą).

Najczęstsze powody nakładania mandatów to:

- nieprzestrzeganie i/lub nieaktualizowanie opracowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi;
- brak lub stosowanie przeterminowanych preparatów do dezynfekcji narzędzi;
- wielokrotne stosowanie sprzętów jednorazowych;
- stosowanie do zabiegów z naruszeniem ciągłości tkanek narzędzi niesterylnych;
- przechowywanie materiałów oraz narzędzi stosowanych do zabiegów w warunkach niezabezpieczających ich przed zanieczyszczeniem lub uszkodzeniem;
- brak rozdziału brudnej i czystej odzieży roboczej;
- niezachowanie należytej czystości pomieszczeń i urządzeń.

Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości sanitarno-techniczne dotyczyły:

- brudnych i/lub zniszczonych powierzchni ścian i sufitów;
- braku stanowiska do prowadzenia zabiegów dekontaminacji sprzętu;
- braku stanowiska do mycia i dezynfekcji rąk;
- braku punktu do higienicznego poboru wody do celów porządkowych;
- zniszczonego wyposażenia meblowego.

W 2 obiektach aktualnie toczy się postępowanie administracyjne - obiekty zakwalifikowano jako złe pod względem sanitarno-technicznym. Wydane decyzje nakazują m. in. wymienić zniszczoną wykładzinę podłogową oraz odnowić powierzchnię ścian i sufitów w pomieszczeniach zakładów, a także wymienić lub naprawić zniszczone meble.

W związku z prośbami o interwencje (wpłynęły 3 wnioski) przeprowadzono kontrole doraźne oraz postępowania wyjaśniające. Jedną sprawę, która dotyczyła nieprzestrzegania przepisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111), uznano za zasadną. Przeprowadzona kontrola interwencyjna potwierdziła słuszność wniesionych zarzutów w zakresie reklamy usług solarium, m.in. poprzez udostępnianie plakatów wielkoformatowych zachęcających do skorzystania z usług opalania ciała poprzez naświetlanie. Za reklamowanie usług w zakresie udostępniania solarium wymierzono stronie karę pieniężną. Natomiast sprawę w kwestii wielkości promieniowania emitującego przez stosowane urządzenia do opalania ww. obiekcie, przekazano do Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej w Katowicach.

Dwa pozostałe wnioski o interwencję dotyczyły niewłaściwych warunków sanitarnych podczas świadczenia usług kosmetycznych oraz fryzjerskich. W obu przypadkach przeprowadzono postępowanie wyjaśniające – wezwano do tut. Stacji osoby, na które złożono skargi. W przypadku postępowania dot. działalności kosmetycznej ustalono, że w lokalu wykonywane były projekty reklamowe firm produkujących preparaty kosmetyczne wykorzystywane do stylizacji paznokci – malowanie paznokci modelek odbywało się sprzętem i preparatami udostępnionymi przez zleceniodawcę w ramach współpracy. Osoba wezwana aktualnie nie świadczy usług kosmetycznych. Podczas spotkania przekazano osobie wezwanej informacje dotyczące jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi kosmetyczne.

Podczas drugiego postępowania ustalono, że osoba wezwana świadczy usługi mobilne wyłącznie poza miejscem swojego zamieszkania, dysponuje odpowiednim sprzętem oraz zapasem środków dezynfekcyjnych. Podczas spotkania przekazano osobie wezwanej informacje dotyczące jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi fryzjerskie. Ponieważ brak jest obecnie przepisów prawnych regulujących działalność usług wykonywanych mobilnie – obie sprawy uznano za zakończone (niezasadne).

DWORZEC KOLEJOWY

W ewidencji figuruje **1 obiekt**, który skontrolowano i przeprowadzono w nim 5 kontroli.

Dworzec kolejowy w Zabrze – obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych. W holu dworca znajdują się kasy biletowe, ławki dla podróżnych, punkt informacyjny oraz pojemniki na odpady komunalne. W przejściu podziemnym na peron, funkcjonują toalety ogólnodostępne – damska, męska, dla osób niepełnosprawnych oraz pokój dla matki z dzieckiem. Peron posiada zadaszenie i wyposażony jest w miejsca siedzące dla pasażerów oraz kosze na odpady. Utrzymaniem porządku i czystości na terenie dworca zajmują się firmy zewnętrzne, z którymi zarządcy obiektu posiadają stosowne umowy.

W okresie sprawozdawczym zakończono 2 decyzje administracyjne z roku 2021, które nakazywały odnowić powierzchnię ścian i sufitów holu oraz uzupełnić ubytki tynku i płytek ceramicznych na ścianach w pomieszczeniach *dworca oraz* naprawy uszkodzonego poszycia dachowego w przejściu tunelu prowadzącego na peron oraz odnowienia powierzchni sufitu. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała, iż wszystkie punkty wydanych decyzji zostały wykonane.

TERENY REKREACJI I WYPOCZYNKU

W roku sprawozdawczym w tej grupie obiektów nadzorowano obiekty dysponujące nieckami basenowymi nie będące pływalniami.

W tej grupie znajduje się **9 obiektów**, z których 4 skontrolowano i przeprowadzono 4 kontrole.

• **INNE OBIEKTY DYSPONUJĄCE NIECKAMI BASENOWYMI NIE BĘDĄCE PŁYWALNIAMI**

Na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach znajdują się **2 obiekty** dysponujące nieckami basenowymi niebędące pływalniami. Obiekty te ze względu na brak cyrkulacji (przepływu) wody nie spełniają kryteriów pływalni określonych Ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2022 r, poz. 147). Nie posiadają one systemu uzdatniania wody, a dezynfekcja wody odbywa się poprzez ręczne dozowanie środków chemicznych. Przeprowadzono 2 kontrole kompleksowe stanu sanitarno–technicznego w 2022 r.:

- *Kąpielisko Leśne w Zabrze, ul. Srebrna 10,*
- *Kąpielisko Miejskie w Zabrze, ul. Jaskółcza 40.*

Kąpielisko Leśne w Zabrze przy ul. Srebrnej 10 otwarte było od 24 czerwca do 31 sierpnia 2022 r. Dla Kąpieliska Miejskiego w Zabrze przy ul. Jaskółczej 40 sezon kąpielowy ustalono w okresie od 01.07.2022 r. do 28.08.2022 r. W trakcie trwania sezonu kąpielowego prowadzony był przez PPIS w Gliwicach i zarządzających monitoring jakości wody w powyższych obiektach.

Kąpielisko Leśne, ul. Srebrna 10, Zabrze

W 2022 r. pobrano ogółem:

- 10 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 9 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Kąpielisko, ul. Jaskółcza 40, Zabrze

W 2022 r. pobrano ogółem:

- 10 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 8 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Przeprowadzona analiza laboratoryjna w zakresie parametrów mikrobiologicznych wykazała bezpieczeństwo dla osób kąpiących się.

PIASKOWNICE OGÓLNODOSTĘPNE

Ogółem przeprowadzono 2 kontrole, podczas których skontrolowano **14 piaskownic** zlokalizowanych na 13 placach zabaw.

Skontrolowane piaskownice posiadały wymieniony piasek, podczas kontroli nie stwierdzono jego zanieczyszczeń. Konstrukcje piaskownic (wykonane m.in. z drewna, betonu lub z płyt MDF) utrzymane były w dobrym stanie higieniczno-sanitarnym. Place zabaw, na których znajdowały się

piaskownice częściowo były ogrodzone siatką lub płotem metalowym. Na placach zabaw umieszczone były ławki dla opiekunów oraz pojemniki do zbierania odpadów. W pobliżu piaskownic ustawiono również tablice informacyjne, określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego oraz informujące o zakazie wprowadzania zwierząt na teren placu zabaw. Teren wokół piaskownic utrzymany był w należyтым porządku.

Ze względu na brak przepisów prawnych nakazujących administratorom zabezpieczać piasek przed zanieczyszczeniami – piaskownice ogólnodostępne nie posiadają osłon (np. pokryw, czy plandek). W związku z tym, zaleca się administratorom aby szybko interweniowali w razie zanieczyszczenia piasku odchodami psów, kotów lub dziko żyjących ptaków i gryzoni oraz usuwali odpady, zwłaszcza te które mogące przyciągać okoliczne zwierzęta (resztki żywności).

W roku sprawozdawczym wpłynęła prośba o interwencję, dotycząca braku wymiany piasku i jego zanieczyszczenia w piaskownicy zlokalizowanej w *Zabrzu przy ul. Opolskiej 30*. Podczas kontroli doraźnej stwierdzono, że piaskownica była wyłączona z użytku i zabezpieczona (otoczona taśmą), w związku z jej renowacją. Zarządca poinformował o zakończeniu prac remontowych oraz o wymianie piasku – piaskownica została ponownie oddana do użytkowania.

DOMY PRZEDPOGRZEBOWE

W ewidencji figurują 4 obiekty, skontrolowano 1 obiekt, w którym przeprowadzono 2 kontrole. Nie wydano decyzji administracyjnych nakazujących, wydano decyzję umarzającą postępowanie. Nie nałożono mandatów.

Domy przedpogrzebowe wykonują usługi na zlecenie stron w zakresie przechowywania oraz przygotowywania zwłok do pochówku. Wyposażone są w pomieszczenia do przygotowywania zwłok osób zmarłych do pochówku, chłodnie stacjonarne oraz przenośne, pomieszczenia gospodarcze oraz magazyny.

W przypadku jednego obiektu, podczas kontroli kompleksowej stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarne, w związku z czym wszczęto postępowanie administracyjne. Nieprawidłowości dotyczyły odpadających płytek ceramicznych przy wejściu do pomieszczenia sali pożegnań oraz zniszczonych i zawilgoconych powierzchni ścian i sufitu w pomieszczeniu magazynu i agregatów prądotwórczych. W związku z usunięciem wszystkich nieprawidłowości wydano decyzję umarzającą postępowanie.

ZAKŁAD KARNY

W ewidencji tut. Stacji znajduje się *Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Bytomiu, przy ul. Janika 12 w Zabrze* (dawny zakład karny przekształcony z dniem 01.12.2021 r. w Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Bytomiu).

W 2022 r. przeprowadzono w ww. obiekcie kontrolę w związku z przekazaniem przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, pismem Dyrektora Zespołu ds. Wykonywania Kar przy Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Podczas kontroli stwierdzono szereg nieprawidłowości, m.in. zawilgoconie z odpadającymi powłokami malarskimi sufitów i ścian w pomieszczeniach pralni, palarni, korytarzach komunikacji wewnętrznej oraz pomieszczeniach WC i niektórych salach mieszkalnych, w związku z czym wydano decyzję administracyjną.

OBIEKTY SPORTOWE

W ewidencji figuruje 16 obiektów, z czego skontrolowano **3 obiekty** (w tym 2 boiska sportowe oraz stadion im. Ernesta Pohla w Zabrze). Przeprowadzono 5 kontroli, wydano 1 decyzję administracyjną umarzającą postępowanie. Mandatów karnych nie nakładano.

Podczas kontroli kompleksowej jednego z boisk sportowych stwierdzono nieprawidłowości dotyczące zawilgoconych, zniszczonych powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach obiektu, w związku z tym wszczęto postępowanie administracyjne. Strona poinformowała, że ze względu na zły stan techniczny pomieszczeń, obiekt zostaje zamknięty. Wydano decyzję umarzającą postępowanie.

W roku sprawozdawczym wpłynęła interwencja dotycząca jednego z obiektów sportowych, która dotyczyła nieprawidłowej gospodarki ściekowej. Podczas kontroli stwierdzono, iż teren boiska jest nieskanalizowany. Nie stwierdzono widocznego zrzutu nieczystości płynnych ze względu na wyłączenia z użytkowania urządzeń sanitarnych. Zarządca zobowiązał się zapewnić przenośne toalety dla uczestników zajęć sportowych. Kontrola sprawdzająca wykazała zaślepienie rury mogącej odprowadzać nieczystości płynne do rzeki oraz zapewnienie przenośnych toalet do czasu zapewnienia zbiornika bezodpływowego. Zarządca obiektu poinformował pisemnie o zainstalowaniu na terenie boiska szamba bezodpływowego.

OBIEKTY KULTURALNO– WIDOWISKOWE

W ewidencji figuruje 20 obiektów. W skontrolowanych **3 obiektach** przeprowadzono 5 kontroli. Wydano decyzję umarzającą, mandatów nie nakładano.

W roku 2022 przeprowadzono kontrolę w związku z interwencją dotyczącą występowania moli w salach kinowych, podczas której stwierdzono ślady bytowania i obecności insektów latających.

W związku z tym wszczęto postępowanie administracyjne. Strona poinformowała o przeprowadzeniu skutecznych zabiegów dezynsekcji sali kinowych i korytarza komunikacji wewnętrznej, co zostało potwierdzone podczas kontroli sprawdzającej. Wydano decyzję umarzającą postępowanie.

IZBY WYTRZEŻWIENÍ

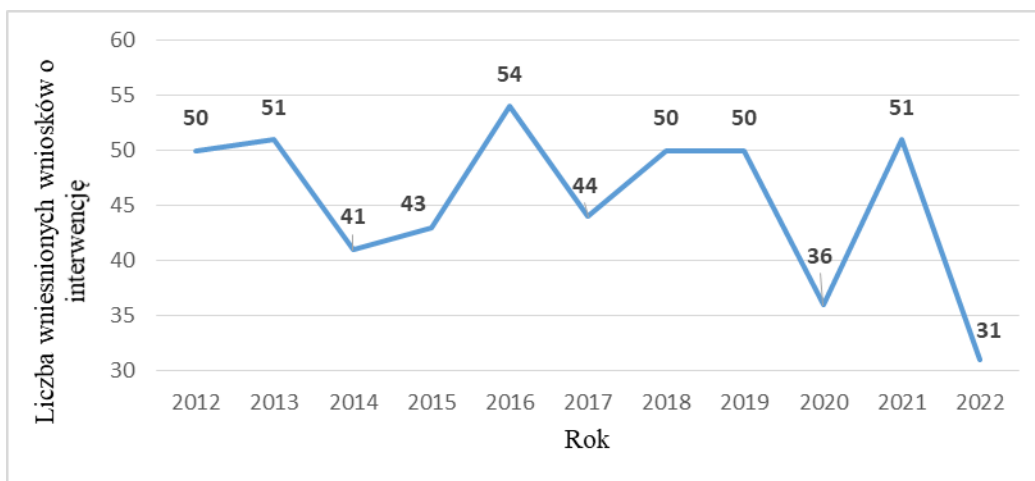
W ewidencji PSSE w Gliwicach znajduje się *Izba wytrzeźwień w Zabrze, przy ul. Wolności 94*, w której w 2022 r. przeprowadzono 1 kontrolę. Mandatu nie nałożono, wydano 1 decyzję administracyjną dotyczącą m.in. uszkodzonego podajnika do przechowywania ręczników jednorazowych, zniszczonych materacy w pokoju pobytu, brudnych powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach.

POMIESZCZENIA DLA OSÓB ZATRZYMANÝCH

W okresie sprawozdawczym skontrolowano *pomieszczenia dla osób zatrzymanych przy ul. Maja 10 w Zabrze*, w których przeprowadzono kontrolę wspólnie z Sekcją Higieny Pracy, która wykazała szereg nieprawidłowości technicznych dotyczących brudnych powłok malarskich we wszystkich pomieszczeniach, zniszczonych powierzchni brodzika oraz grzejnika w pomieszczeniu sanitarnym. W związku z powyższym wydano decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości.

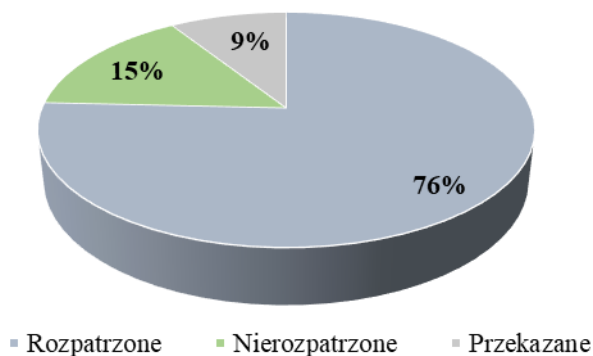
STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY NIERUCHOMOŚCI, HIGIENA POMIESZCZEŃ PRZEZNACZONYCH NA POBYT LUDZI NA PODSTAWIE WNIESIONÝCH INTERWENCJI

W roku 2022, wpłynęło **31 wniosków o interwencję** wniesionych przez mieszkańców miasta Zabrze. W porównaniu do lat poprzednich, liczba zgłaszanych interwencji zmalała (Rycina 2.).

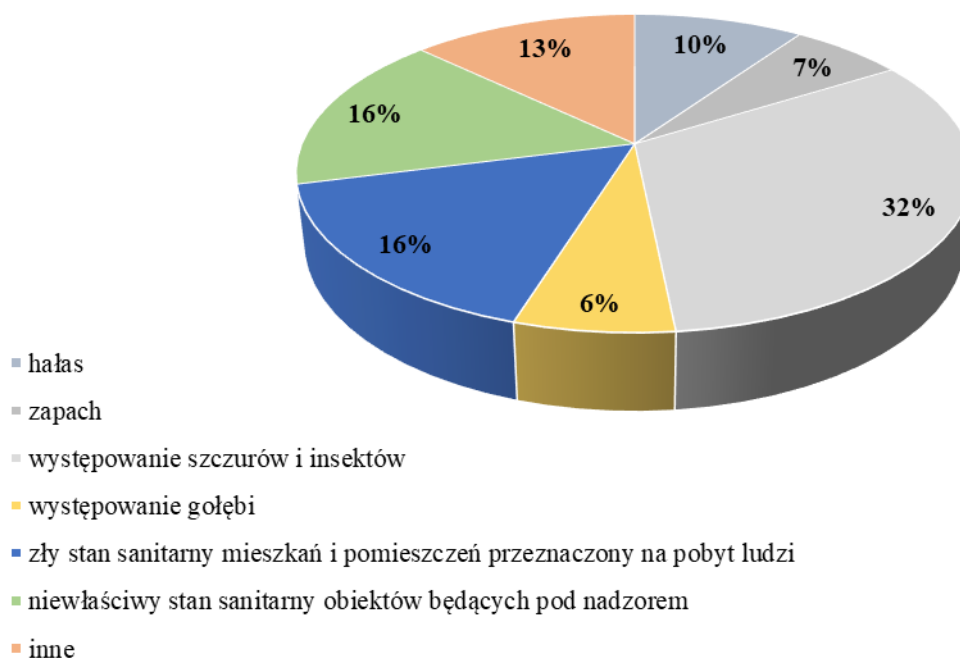
Ryc. 25. Liczba wniesionych wniosków o interwencje przez mieszkańców miasta Zabrze w latach 2012-2022.

Spośród wniesionych interwencji **25 zostało rozpatrzonych**, w przypadku 1 interwencji strona zrezygnowała z dalszego rozpatrzenia sprawy. Pozostałe, których załatwienie nie należało do kompetencji inspekcji sanitarnej, przekazano innym organom lub informowano strony o sposobie załatwienia sprawy (Rycina 25).

Ryc. 26. Interwencje (rozpatrzone, nierozpatrzone, przekazane) w 2022 r.

Na Rycinie 26. przedstawiono rozkład procentowy kategorii uciążliwości zgłaszanych przez mieszkańców miasta Zabrze w 2022 r. Wnioski o interwencje dotyczyły najczęściej uciążliwości spowodowanych przez obecność gryzoni i insektów w budynkach mieszkalnych i ich najbliższym otoczeniu, a także złego stanu sanitarnego lokali mieszkalnych i pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz obiektów będących pod nadzorem.

Ryc. 27. Rodzaje uciążliwości zgłaszanych przez mieszkańców miasta Zabrze w roku 2022.

Uciążliwości powodowane przez hałas

W okresie sprawozdawczym wpłynęły **3 wnioski o interwencję** dot. uciążliwości spowodowanych przez hałas przenikający do lokali mieszkalnych.

Jedną sprawę uznano jako niezasadną, jednocześnie informując stronę o braku możliwości przeprowadzenia badań hałasu bytowego przez Inspekcję Sanitarną. Problem nadmiernej emisji hałasu w środowisku przekazano zgodnie z właściwością rzeczową i miejscową organom ochrony środowiska Urzędu Miasta w Zabrzu, nad którymi nadzór sprawuje Prezydent Miasta. Natomiast, w przypadku ostatniego zgłoszenia strona zrezygnowała z przeprowadzenia pomiarów hałasu.

Interwencje związane z niewłaściwym stanem sanitarnym mieszkań i związane z tym uciążliwości.

W roku sprawozdawczym wpłynęło **5 wniosków o interwencję**, z których 4 rozpatrzono (1 sprawy nie rozpatrzono ze względu na rezygnację strony). Za zasadne uznano 3 sprawy, przeprowadzono 3 kontrole oraz 2 wizje lokalne. Uczestniczono również w organizowanych przez zarządców budynków oględzinach lokali mieszkalnych. Interwencje te dotyczyły przede wszystkim zalegających odpadów, a także występowaniem insektów w pomieszczeniach mieszkalnych.

Wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie zalegających odpadów oraz przeprowadzenie zabiegów dezynsekcyjnych i dezynfekcyjnych. Wykonanie zarządzeń decyzji potwierdzono podczas kontroli sprawdzającej

Uciążliwości spowodowane przez nieprawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi:

W tej grupie spraw wpłynęło **5 interwencji**, z których 4 zostały rozpatrzone i uznane za zasadne. W pozostałym przypadku powiadomiono stronę pisemnie, iż sprawa ta nie leży w gestii Inspekcji Sanitarnej. W ramach rozpatrywanych spraw przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych oraz 2 wizje lokalne. Interwencje te dotyczyły:

- **występowania gryzoni przy stanowiskach śmietnikowych (3 sprawy)** – zarządcy podejmowali działania polegające na zleceniu specjalistycznym firmom DDD przeprowadzenie zabiegów deratyzacyjnych, co potwierdzano podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych oraz wizji lokalnej;
- **zalegających odpadów komunalnych na stanowiskach śmietnikowych** – zarządca podjął działania polegające na usunięciu nieprawidłowości.

Inne

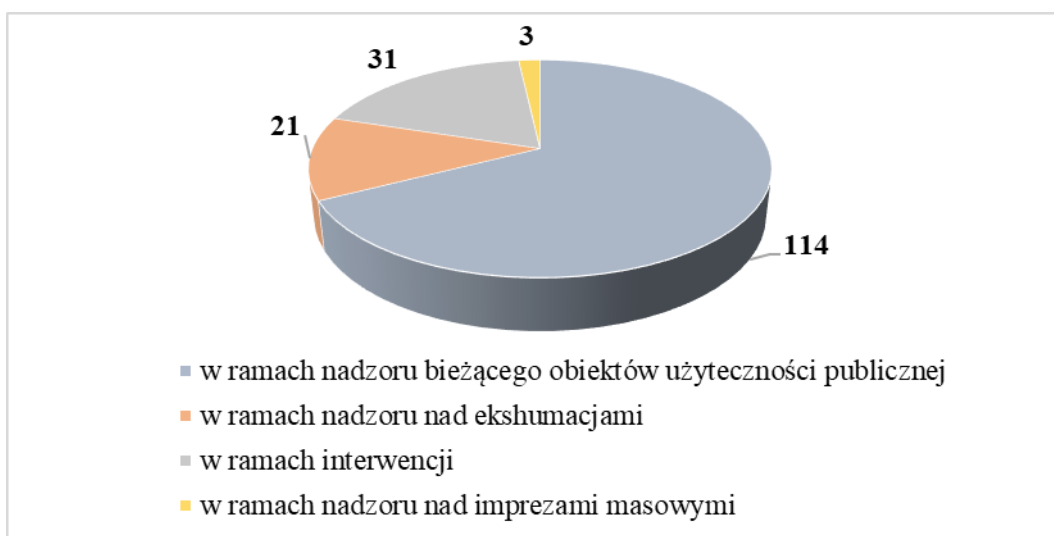
W roku sprawozdawczym wpłynęło **5 wniosków o interwencję**. Wszystkie sprawy rozpatrzono. Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne oraz 2 wizje lokalne. Za zasadną uznano 1 interwencję, która dotyczyła występowania gryzoni na terenie posesji mieszkalnych. Zainterweniowano u zarządcy budynków, który zlecił przeprowadzenie zabiegów deratyzacyjnych firmie specjalistycznej.

Pozostała działalność

W okresie sprawozdawczym, oprócz sprawowanego stałego nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej i rozpatrywaniem interwencji mieszkańców Zabrze, pracownicy sekcji Higieny Komunalnej nadzorowali przeprowadzenie ekshumacji, a także sprawowali nadzór w ramach interwencji oraz nad imprezami masowymi (Rycina 5.).

W 2022 r. wydano:

- 15 decyzji ekshumacyjnych;
- 24 opinii w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy;
- 11 opinii na organizowanie imprez masowych sezonowych i okolicznościowych.

Ryc. 28. Liczba kontroli z zakresu Higieny Komunalnej przeprowadzonych w roku 2022 na terenie miasta Zabrze.

NADZÓR SANITARNY W ZAKRESIE JAKOŚCI WODY DO SPOŻYCIA

Miasto Zabrze

- Ludność zaopatrywana w wodę - ok. 180 096 osób.
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody - 20052,15 m³/d.
- Za dystrybucję wody odpowiada Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. przy ul. Wolności 215.
- Producentami wody są: Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. przy ul. Wolności 215, Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągowe S.A. z siedzibą przy ul. Wojewódzkiej 19 w Katowicach oraz ujęcie pokopalniane „Szyb Maciej” przy ul. Srebrnej w Zabrzu.

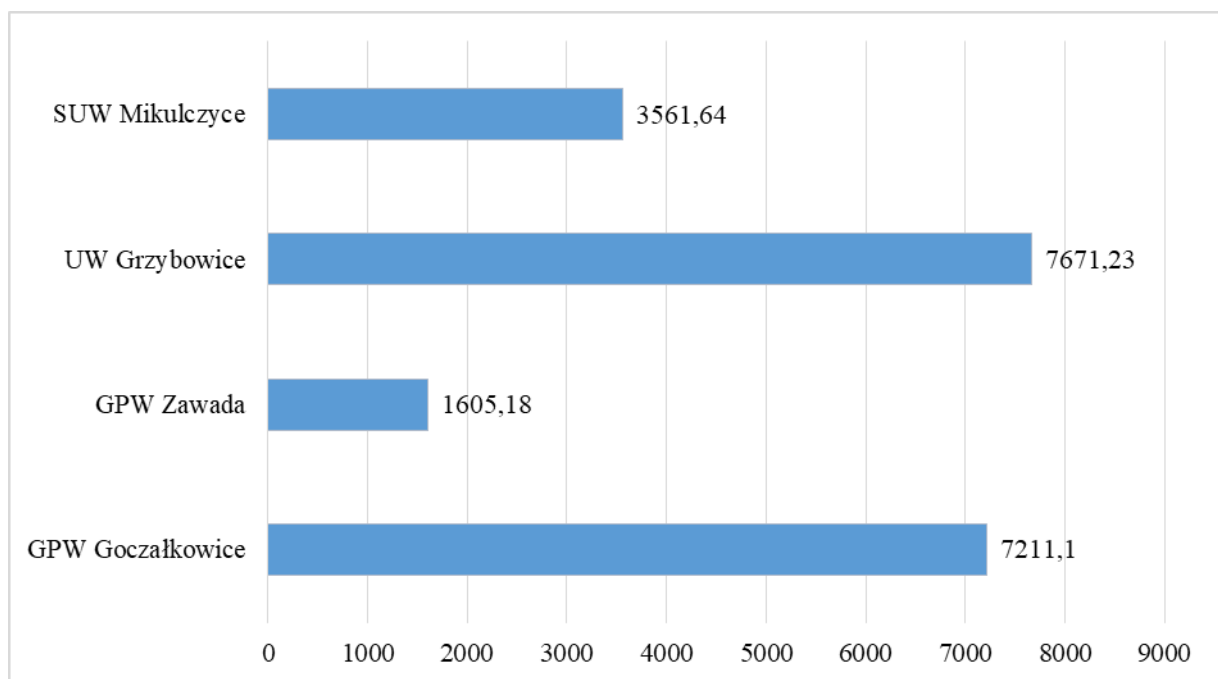
Mieszkańcy miasta Zabrze zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. przy ul. Wolności 215. Dostarczana woda pochodzi z ujęć własnych wód podziemnych tj. ujęcia Grzybowice i ujęcia Mikulczyce oraz z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach. Woda z zakupu napływa do Zabrza z dwóch kierunków: Zawady (ujęcie głębinowe) i strefy zasilania „Mikołów”, gdzie miesza się woda z Goczałkowic, Czańca i Dzieńkowic – (ujęcia powierzchniowe).

Lp.	Ujęcie wody/ Zakup	[m ³ /dobę]	Ludność zaopatrywana wodę	Zaopatrywane strefy
1	UW Grzybowice	7671,23	65 892	Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce, częściowo Śródmieście

2	SUW Mikulczyce	3561,64	30 010	Centrum Północ, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego, Maciejów
3	Zakup z GPW Zawada	1605,18	12 529	Rokitnica, Helenka, Biskupice
4	Zakup z GPW Czaniec, Goczałkowice, Dzieńkowice	7211,10	71 616	Zaborze, Pawłów, Kończyce, Makoszczy, os. Janek, częściowo Śródmieście

Tab. 10. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie miasta Zabrze.

Woda pochodząca z ujęcia w Grzybowicach zasila sieć wodociągową dzielnic: Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce i częściowo Śródmieście. Eksploatowane są 4 studnie głębinowe: S-1, S-2, S-3, S-4 z utworów węglanowych triasu, o głębokości odwiertów 128-156 m. Ujmowana woda jest dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania, przez co może być wtłaczana bezpośrednio do sieci. Celem wyeliminowania wtórnego skażenia mikrobiologicznego prowadzony jest proces dezynfekcji końcowej. Dezynfekcja odbywa się w sposób ciągły przy pomocy podchlorynu sodu.

Ryc. 29. Udział wody produkowanej oraz pochodzącej z zakupu na terenie miasta Zabrze [m³/dobę].

Stacja Uzdatniania Wody Mikulczyce zaopatruje w wodę dzielnice: Centrum Północ, Maciejów, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego. Ujęcie zasilane jest w wodę ze studni głębinowej OPH-1 (utwory triasowe), a studnia P-1 pełni funkcję studni rezerwowej. Uzdatnianie wody polega na napowietrzaniu, utlenianiu oraz filtracji (odmanganianie i odżelazianie) na 5 filtrach (piaskowo-zwirowych ze złożem katalitycznym). Dezynfekcja końcowa prowadzona w sposób ciągły przy użyciu podchlorynu sodu.

Mieszkańcy dzielnicy Biskupice oraz częściowo Helenka i Rokitnica zaopatrywani są w wodę pochodzącą z zakupu z ujęcia głębinowego Stacji Wodociągowej "Zawada" w Karchowicach, które eksploatuje 6 studni głębinowych. Poza dezynfekcją ujmowana woda nie jest poddawana innym procesom uzdatniania.

Woda z ujęć powierzchniowych dopływa z kierunków „Czaniec”, „Goczalkowice” oraz „Dzieckowice”, skąd trafia do zbiorników wyrównawczych w Mikołowie. Zanim dostarczona zostanie z ww. stacji uzdatniania do mieszkańców dzielnicy Pawłów, Kończyce, Makoszowy, Zaborze, os. Janek i częściowo Śródmieście, w celu minimalizacji ryzyka wystąpienia wtórnego zanieczyszczenia mikrobiologicznego, woda poddawana jest procesowi dodatkowej dezynfekcji w punktach: „Przepompownia Urbanowice”, „SZW Mikołów”, „SZW Czarny Las”.

Prowadzony jest stały nadzór nad ujęciem oraz stacją uzdatniania wody. Jakość wody podawanej bezpośrednio do sieci spełniała wymagania obowiązujących norm. Badania wody były prowadzone w 25 wyznaczonych punktach zgodności.

Upoważnieni Przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach zgodnie z ustalonym planem pracy na 2022 r. oraz w ramach wzmożonego nadzoru pobrali:

- 62 próbki wody do badań mikrobiologicznych,
- 62 próbki wody do badań fizykochemicznych.

Zabrzańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz GPW S.A. w ramach wewnętrznego monitoringu jakości w 2022 r. pobrało:

- 180 próbek wody do badań mikrobiologicznych,
- 184 próbki wody do badań fizykochemicznych.

Wszystkie pobrane próbki wody spełniały pod względem parametrów mikrobiologicznych i wskaźnikowych mikrobiologicznych wymagania załącznika nr 1 część A. tabela 1. oraz załącznika nr 1 część C. tabela 1. do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Wszystkie pobrane próbki wody ze strefy „Grzybowice”, „Mikulczyce”, „GPW Zawada”, „GPW S.A./ZPWik mieszana” spełniały pod względem wykonywanych oznaczeń chemicznych, wskaźnikowych organoleptycznych i fizykochemicznych oraz dodatkowych chemicznych wymagania określone w załączniku nr 1 część B., załączniku nr 1 część C. tabela 2 oraz załączniku nr 1 część D. tabela 1. i tabela 2. ww. rozporządzenia.

Analiza wyników badań z obszaru zasilania „GPW Czaniec” wykazała w sierpniu i wrześniu w 4 próbkach przekroczenia wartości parametrycznej ustalonej dla chloroformu (od 0,0397 mg/l do 0,0421 mg/l, przy wartości parametrycznej do 0,03 mg/l). W wyniku dezynfekcji wody związkami na bazie chloru zawierającej prekursorów organiczne powstają m.in. trihalometany (THM), do

których należy chloroform oraz bromodichlorometan. Na całkowite narażenie na lotne trichalometany ma w przybliżeniu równy wpływ: spożywanie wody do picia, wdychanie powietrza w pomieszczeniach (w znacznej mierze w związku z ulatnianiem się THM z wody do spożycia), kontakt przez skórę np. w trakcie kąpieli. W chwili obecnej brak jest dowodów na genotoksyczność tych związków. Chloroform został zakwalifikowany jako przypuszczalnie rakotwórczy dla ludzi.

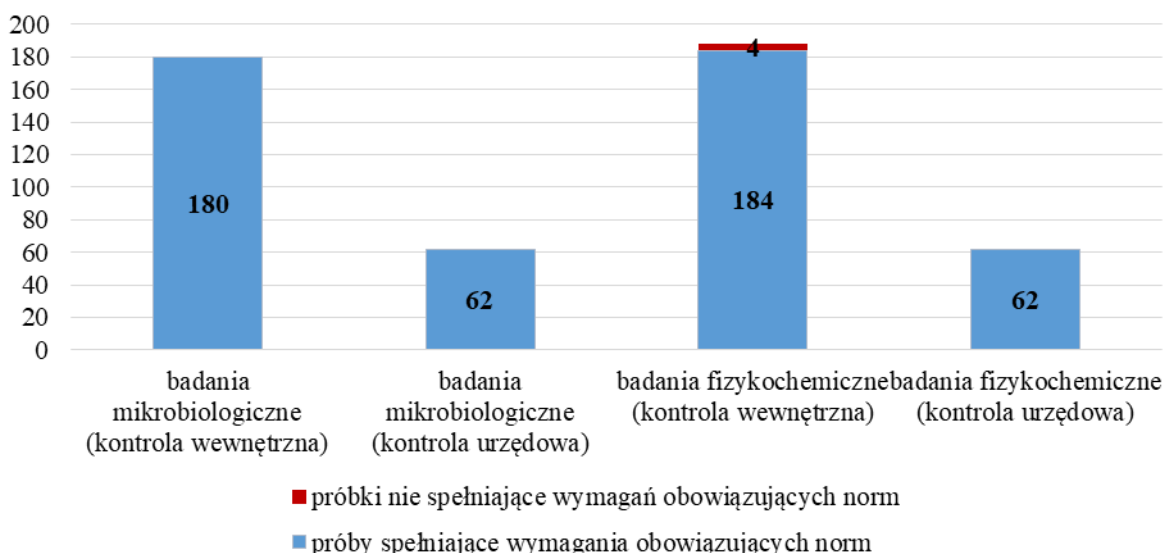
Woda ujmowana zaopatrująca strefę „GPW Czaniec” posiada wysoką zawartość związków organicznych, które w powiązaniu z warunkami eksploatacyjnymi w podsystemie dystrybucji wody tj. wysoka temperatura wody (powyżej 20°), niskimi prędkościami przepływu, długim czasem kontaktu dezynfektanta z wodą (od SUW Czaniec do miasta Zabrze to nawet 7 dni), stanowi niemal wzorcowe warunki do powstawania ubocznych produktów dezynfekcji.

Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w celu zagwarantowania bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów poinformowało, iż:

- wdrożono monitoring operacyjny chloru wolnego (system tych badań wspiera podejmowanie decyzji w zakresie korekty stężeń dozowania dezynfektanta zarówno w podsystemach uzdatniania wody jak i w punktach dochlorowywania wody w podsystemie jej dystrybucji, szczególnie w sieciowych zbiornikach wyrównawczych w Mikołowie i Czarnym Lesie)
- ograniczono ilość wody dopływającej z SUW Czaniec do zbiorników w Mikołowie
- prowadzone są czynności eksploatacyjne na ciągu technologicznym SUW Czaniec
- chwilowo zmniejszono stężenia dezynfektanta dozowanego w podsystemie dystrybucji wody.

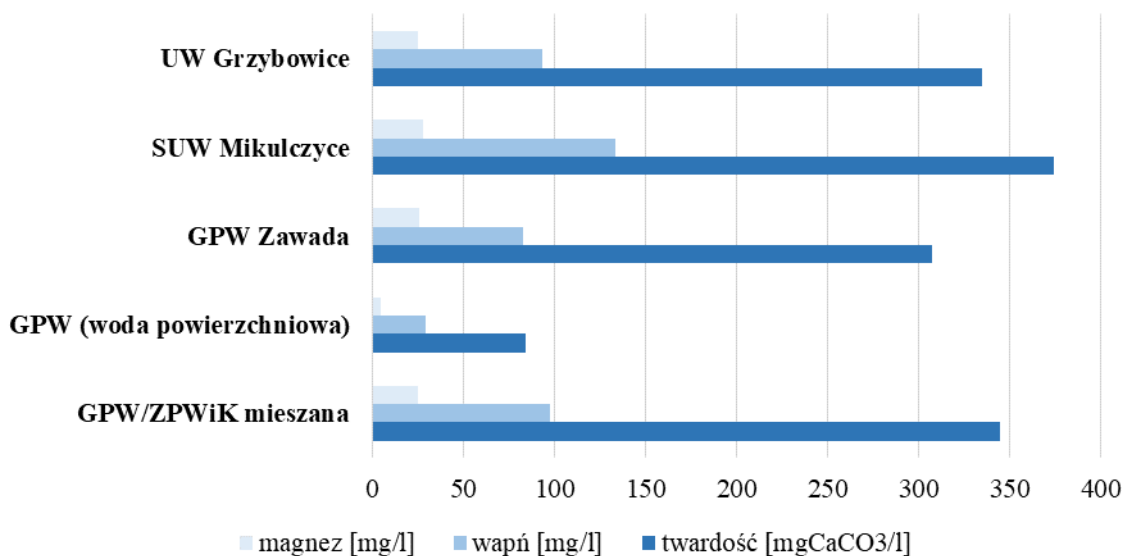
W przypadku wody do spożycia narażenie na działanie chloroformu następuje drogą pokarmową, poprzez wdychanie powietrza i kontakt przez skórę np. w trakcie kąpieli. W chwili obecnej brak jest dowodów na genotoksyczność chloroformu. Został on zakwalifikowany jako przypuszczalnie rakotwórczy dla ludzi. Najszerzej obserwowanym efektem jego toksyczności w wyższych stężeniach jest uszkodzenie wątroby. Miasto Zabrze znajduje się na końcu sieci magistralnej GPW, dlatego obserwowany jest wzrost stężenia omawianego parametru. Woda z tego kierunku zaopatruje jeszcze mieszkańców części gminy Gierałtowice. Ponadto należy zaznaczyć, iż w wodę ze strefy zaopatrzenia ”Mikołów” zasilane są pływalnie, dla których ustawodawca określił wymagania dla chloroformu na takim samym poziomie, jak dla wody do spożycia.

Zabrzańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w związku z pracami na sieci wodociągowej zgłosiło 339 awarii, skutkujące brakiem ciągłości dostawy wody dla mieszkańców. Nie miało to wpływu na bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów.

Ryc. 30. Porównanie ilości próbek wody spełniających wymagania obowiązujących norm pod względem parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych do ilości próbek niespełniających obowiązujących norm na terenie miasta Zabrze.

Woda dostarczana mieszkańcom miasta Zabrze w zależności od źródła pochodzenia (głębiniowa, powierzchniowa) charakteryzuje się zróżnicowaną twardością. W badanych próbkach wody nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie twardości wody. Zalecana wartość tego wskaźnika (60-500 mg CaCO₃/l) określona została ze względów zdrowotnych, jako wartość pożądaną dla zdrowia ludzkiego. Twardość wody jest skutkiem obecności rozpuszczonych w niej jonów metali wielowartościowych, zwłaszcza kationów magnezu i wapnia. Stopień twardości wody jest ważny z perspektywy jej organoleptycznej akceptowalności przez konsumentów, ale też ze względów ekonomicznych i technicznych. Woda do spożycia ma istotny udział w dostarczaniu organizmowi wapnia i magnezu, co ma duże znaczenie dla osób, które przyjmują graniczne ilości tych pierwiastków. Zalecana wartość dla magnezu wynosi 7–125 mg/l, wartość dla wapnia nie została określona w przepisach. Należy zaznaczyć, iż rozporządzenie MZ nie nakłada obowiązku uzupełniania minimalnej zawartości omawianych związków.

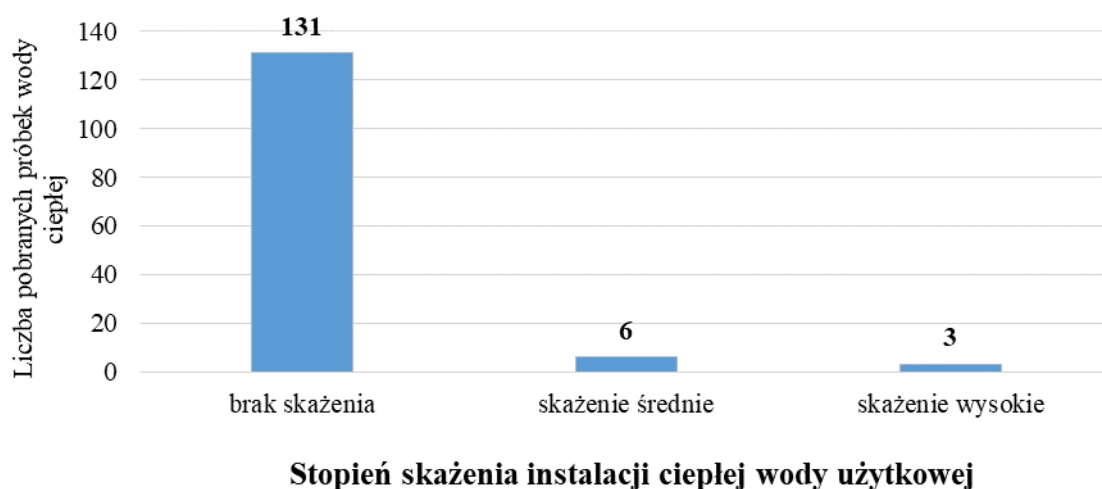

Ryc. 31. Średnie wartości twardości, magnezu i wapnia na terenie miasta Zabrze.

Na terenie Zabrze eksploatowane jest ujęcie pokopalniane „Szyb Maciej” przy ul. Srebrnej wykorzystujące wodę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Średni pobór wody z ujęcia wynosi 3 m³/d, a szacunkowa liczba ludności zaopatrywanej przez ujęcie wynosi 49 osób. Zarządca ujęcia przeprowadzał badania wody w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym z PPIS w Gliwicach harmonogramem na 2022 r. Pobrano ogółem z ww. ujęcia 7 próbek do badań mikrobiologicznych oraz 6 próbek do badań fizykochemicznych. Analiza laboratoryjna próbki wody pobranej do badań dnia 07.11.2022 r. w ramach kontroli urzędowej wykazała wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów. Przedsiębiorstwo niezwłocznie podjęło działania naprawcze polegające na przepłukaniu instalacji oraz wprowadziło wzmożony nadzór nad jakością wody polegający na przeprowadzaniu okresowej dezynfekcji chemicznej podchlorynem sodu wraz z płukaniem instalacji. Przeprowadzone badanie kontrolne nie wykazało nieprawidłowości. Ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72h jest wskaźnikiem mikrobiologicznym niemającym bezpośredniego odniesienia do bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi, natomiast wzrost jej wartości może świadczyć o dużej zasobności wody w organiczną substancję pokarmową bądź o złym stanie instalacji sieci wodociągowej. Parametr ten może być przydatny w ocenie czystości i szczelności systemu dystrybucji wody, potencjalnej obecności biofilmu, a także skuteczności dezynfekcji. Pozostałe analizy laboratoryjne pobranych próbek wody wykazały, iż woda w badanym zakresie pod względem parametrów mikrobiologicznych, wskaźnikowych mikrobiologicznych, chemicznych, wskaźnikowych organoleptycznych i fizykochemicznych oraz dodatkowych chemicznych spełniała wymagania załącznika nr 1 część A. tabela 1., załącznika nr 1 część C. tabela 1. nr 1 część C. tabela 2, załącznika nr 1 część B. oraz załącznika nr 1 część D. tabela 1. i tabela 2. do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 roku w sprawie jakości wody

przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). Woda z ww. ujęcia charakteryzuje się wysoką twardością – ok. 500 mg/l.

W 2022 r. wniesiono 1 zgłoszenie dotyczące pogorszenia jakości wody w Zabrze (metaliczny posmak wody przy ul. Zwrotniczej). Z uwagi na powyższe pobrano próbki wody do badań w lokalu mieszkalnym osoby skarżącej oraz z przyłącza wodociągowego budynku, celem określenia wpływu wewnętrznej instalacji budynku na jakość wody przeznaczonej do spożycia w kranie u konsumenta. Zakres badań obejmował parametry mikrobiologiczne, wskaźnikowe mikrobiologiczne, chemiczne, wskaźnikowe fizykochemiczne i organoleptyczne oraz dodatkowe chemiczne. Wszystkie badane parametry spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). Potwierdziły to również wyniki badań próbki wody pobranej przez Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp.z o.o. z przyłącza. Z uwagi na powyższe zgłoszenie uznano za niezasadne.

Ryc. 32. Zestawienie liczby przebadanych próbek wody ciepłej na terenie Zabrze pod względem parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp. w zależności od oceny skażenia.

Podmioty wykonujące działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz właściciele lub zarządcy budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej zgodnie z §18 ww. rozporządzenia są zobowiązani do wykonania badań wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. Bakterie *Legionella* sp. odpowiedzialne za przypadki zachorowań na legionellozę występującą w dwóch postaciach klinicznych: choroby legionistów oraz gorączki Pontiac. Grupą szczególnie narażoną są osoby o obniżonej odporności.

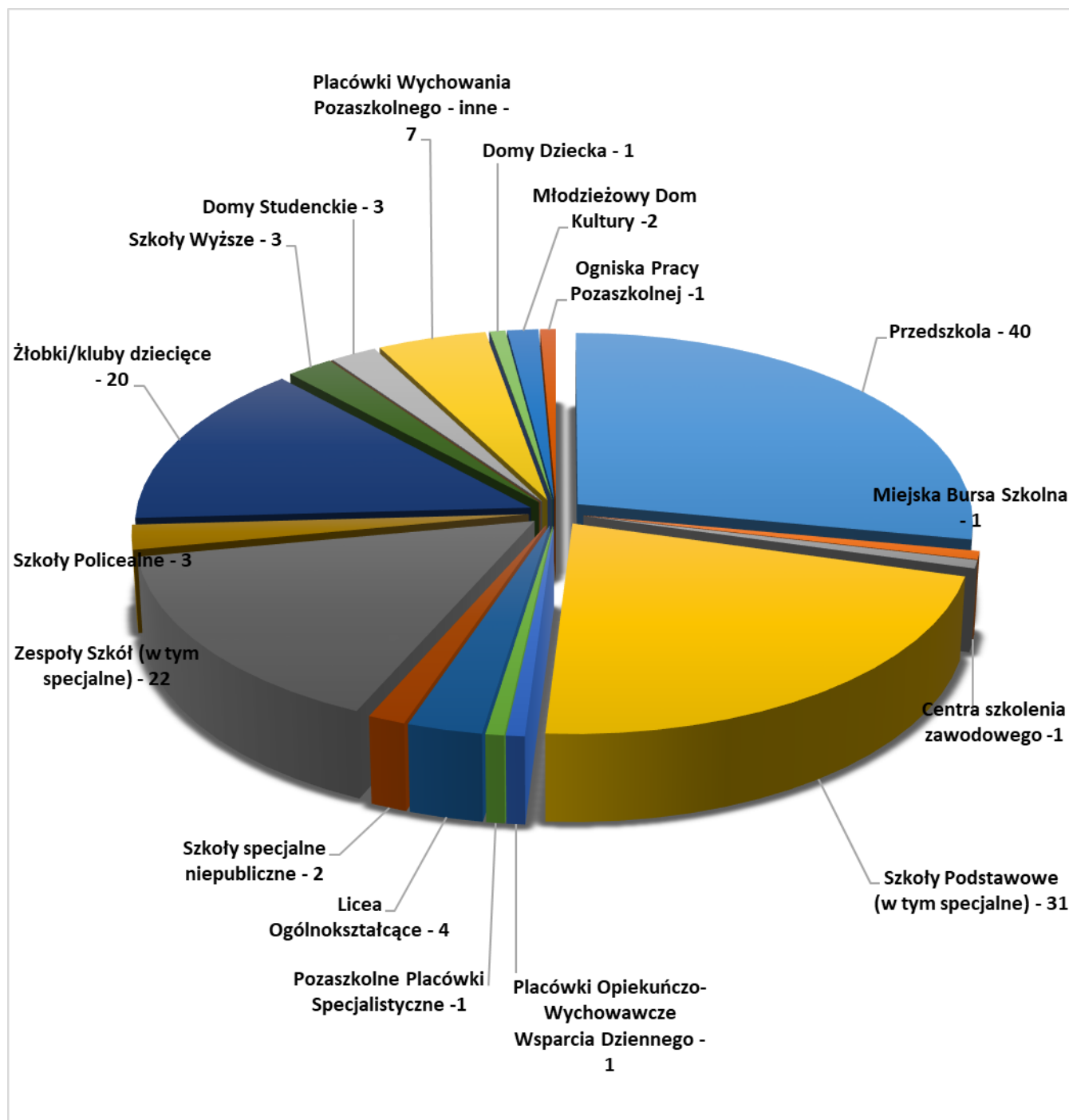
W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządców oraz w ramach kontroli urzędowej pobrano 140 próbek wody w 21 obiektach. Analiza wyników badań wody ciepłej pobranej w 17 obiektach nie wykazała nieprawidłowości.

Natomiast w 4 obiektach stwierdzono niezgodności z wymaganiami ujętymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). w zakresie wartości parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp. Właściciele oraz zarządcy obiektów podjęli natychmiastowe działania korygujące zmierzające do redukcji ww. parametru do wartości określonych w przepisach prawa.

Na podstawie wydanych okresowych decyzji o jakości wody, po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych z terenu miasta Zabrze oraz podejmowanych działań naprawczych stwierdza się przydatność wody do spożycia w badanym zakresie w 2022 r.

**OCENA STANU SANITARNEGO
w zakładach nauczania i wychowania miasta Zabrze za rok 2022**

PPIS w Gliwicach, Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży (dalej: HDM) nadzoruje warunki higieniczno – sanitarne w 143 zakładach nauczania i wychowania.

Ryc. 33 Placówki oświatowo-wychowawcze pod nadzorem na terenie miasta Zabrze

Sekcja HDM w okresie sprawozdawczym przeprowadziła 148 kontroli w 122 zakładach nauczania i wychowania na terenie miasta Zabrze.

	Ewidencja	Skontrolowane
Żłobki/kluby malucha	20	19
Przedszkola/punkty przedszkolne	40	36
Szkoły Podstawowe w tym specjalne	35	30
Licea Ogólnokształcące	4	2
Szkoły Policealne	3	1
Zespoły Szkół w tym specjalne	22	20
Szkoły Wyższe	3	3
Domy Studenckie	3	3
Placówki Wychowania Pozaszkolnego	7	5
Młodzieżowy Dom Kultury	2	0
Dom Dziecka	1	0
Centra Szkolenia Zawodowego	1	1
Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego	1	1
Miejska Bursa Szkolna	1	1
Ognisko Pracy Pozaszkolnej	1	0
Pozaszkolne Placówki Specjalistyczne	1	0
Niepubliczne Szkoły Specjalne	2	0

Ryc. 34 Placówki skontrolowane na terenie miasta Zabrze

Wzorem lat ubiegłych przedmiotem kontroli w placówkach było:

1. egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,

2. nadzór nad stanem technicznym sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, sal zajęć, boisk szkolnych,
3. nadzorowanie placów zabaw oraz piaskownic w przedszkolach,
4. nadzorowanie warunków w pracowniach chemicznych nad niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
5. higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
6. ocena warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
7. ocena prowadzenia dożywiania dzieci i młodzieży,
8. ocena zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych,
9. nadzór nad przestrzeganiem ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,
10. nadzór nad dostosowaniem mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

OCENA STANU SANITARNO – TECHNICZNEGO W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

W bieżącym roku sprawozdawczym nałożono mandaty karne w:

- Przedszkole Nr 14 Zabrze, ul. Ściegiennego 1 – nieprawidłowo prowadzone leżakowanie,
- Niepubliczny Żłobek „Akademia Rozwoju” Zabrze, ul. Gdańska 27 – nieprawidłowo przechowywana pościel,
- Pozytywny Żłobek Zabrze, ul. Wandy 7 – nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny w pomieszczeniu sanitarnym,
- Społeczne Przedszkole Integracyjne „Skrzat” Zabrze, ul. Kowalska 18 – nieprawidłowo prowadzone leżakowanie,
- Przedszkole z Oddziałami Specjalnymi i Oddziałami Integracyjnymi Nr 34 Zabrze, ul. Brysza 4 – nieprawidłowo prowadzone leżakowanie.

W bieżącym roku kalendarzowym PPIS w Gliwicach zakończył postępowanie administracyjne w 2 placówkach oświatowych:

1. Przedszkole Nr 46 Zabrze, ul. Pokoju 37 (2016 r.),
2. Przedszkole Nr 12 Zabrze, ul. Św. Urbana 2 b (2015 r.).

W związku z niewykonaniem zaleceń z lat ubiegłych w 2022 r. wydano decyzje administracyjne zmieniających termin w 5 poniżej wymienionych obiektach:

1. Przedszkole Nr 6 Zabrze, ul. Jordana 59 (2014 r.),
2. Szkoła Podstawowa Nr 26 Zabrze, ul. Ogórka 9 (2019 r.),
3. Szkoła Podstawowa Nr 28 Zabrze, ul. Kosmowskiej 43 (2 x 2019 r.),
4. Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 16 Zabrze, ul. Cmentarna 7 (2 x 2016 r.),
5. IV Liceum Ogólnokształcące Zabrze, ul. Andersa 64 (2009 r.).

ZAPEWNIENIE UCZNIOM MIEJSCA NA POZOSTAWIENIE W SZKOLE CZĘŚCI PODRĘCZNIKÓW I PRZYBORÓW SZKOLNYCH

W roku sprawozdawczym na terenie Zabrza w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (Dz. U. 2020 poz. 1604) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, przeprowadzone kontrole w szkołach podstawowych, liceach funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół wykazały, że wszystkie ze skontrolowanych szkół zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN.

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

W 2022 roku w placówkach dokonano oceny warunków do utrzymania higieny osobistej. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zapewnienie: bieżącej ciepłej wody oraz środków higieny osobistej w pomieszczeniach sanitarnych dla uczniów.

W porównaniu do lat ubiegłych odnotowuje się stałą poprawę warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów.

Kontrola w Zespole Szkół Nr 10 ul. Chopina 26 wykazała, że nie są zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych (umywalki) w stosunku do liczby uczniów uczęszczających do szkoły.

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Podczas kontroli przeprowadzonych w szkołach stwierdzono, że wszystkie placówki posiadały gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami do własnej dyspozycji, w dwóch przypadkach opieka zapewniona jest w pomieszczeniach zastępczych (Międzynarodowa Szkoła

Podstawowa Zabrze, ul. Niemcewicza 1, Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Pod Skrzydłami” Zabrze, ul. Lipowa 11).

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

W 2022 roku została przeprowadzona ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii w niżej wymienionych placówkach:

- Szkoła Podstawowa Nr 22 Zabrze, ul. Zamkowa 2

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu uczniów wśród 62 uczniów w 5 oddziałach - stwierdzono 4 uczniów siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- Szkoła Podstawowa Nr 6 Zabrze, ul. Klonowa 23

Badaniem objęto 96 uczniów w 5 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo - 23 uczniów w 4 oddziałach.

- Szkoła Podstawowa Nr 21 Zabrze ul. Bytomska 26

Badaniem objęto 107 uczniów w 6 oddziałach. Analiza wykazała, iż wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

- Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 6 Zabrze, ul. Sikorskiego 74

Badaniem objęto 63 uczniów w 3 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo - 34 uczniów w 3 oddziałach.

- Szkoła Podstawowa Nr 29 Zabrze, ul. Budowlana 26

Badaniem objęto 66 uczniów w 3 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo – 42 uczniów w 3 oddziałach.

- Szkoła Podstawowa Nr 42 Zabrze, ul. Gagarina 2

Badaniem objęto 119 uczniów w 6 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo – 17 uczniów w 5 oddziałach.

- Zespół Szkół Nr 10 Zabrze, ul. Chopina 26

Badaniem objęto 109 uczniów w 6 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo 84 uczniów w 6 oddziałach.

- Szkoła Podstawowa nr 8 Zabrze , ul. Wajdy 7

Badaniem objęto 66 uczniów w 4 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo - 49 uczniów w 4 oddziałach.

- Zespół Szkół Społecznych „Nasza Szkoła” Zabrze, ul. Zwrotnicza 13

Badaniem objęto 101 uczniów w 6 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo – 21ucniów w 4 oddziałach.

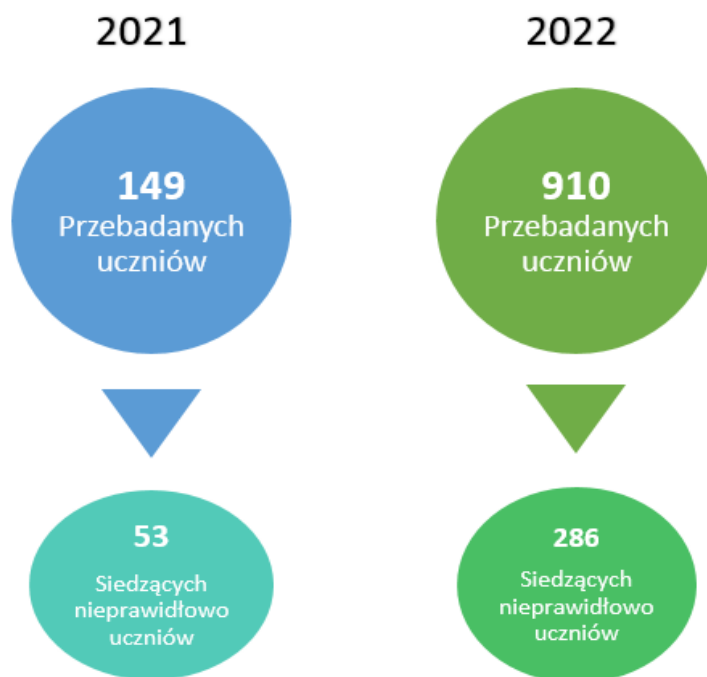
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 7 Zabrze, ul. Daleka 2

Badaniem objęto 41 uczniów w 3 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo – 10 uczniów w 3 oddziałach.

- Zespół Szkół Katolickich Zabrze, ul. Tarnopolska 3

Badaniem objęto 80 uczniów w 6 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo - 2 uczniów w 2 oddziałach.

Ogółem badaniem objęto 910 uczniów, z czego 286 siedzi nieprawidłowo.

Ryc. 35 Ocena dostosowania mebli szkolnych do wzrostu dzieci

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Higieniczną ocenę rozkładów zajęć oceniono w:

- 30 szkołach podstawowych w 444 oddziałach,
- 20 zespołach szkół w 360 oddziałach,
- 2 liceach ogólnokształcących w 34 oddziałach.

Analiza wykazała, że na 838 skontrolowanych rozkładów zajęć w 52 szkołach, wszystkie układane są prawidłowo z zachowaniem podstawowych zasad higieny.

NADZÓR NAD NIEBEZPIECZNYMI SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pracownikami chemicznymi stwierdzono, że w 26 placówkach skontrolowanych w 2022 r. znajduje się 452,373 kg niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. Nie stwierdzono substancji przeterminowanych.

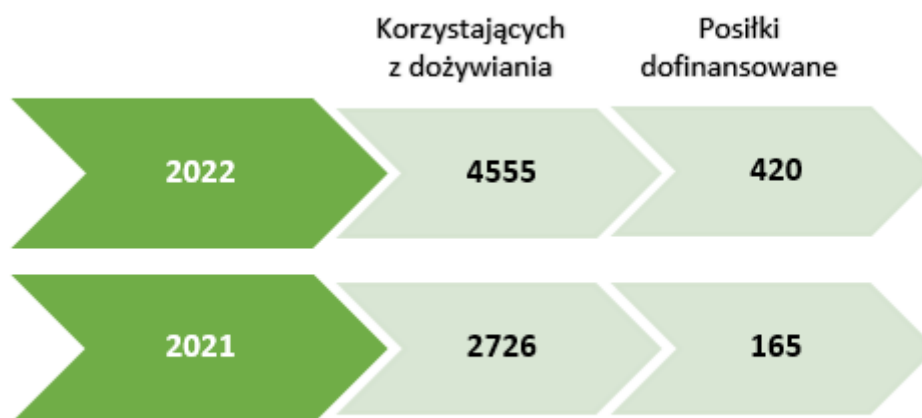
W porównaniu do lat poprzednich również nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

W części szkół podstawowych zajęcia prowadzone są wyłącznie w formie teoretycznej.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku sprawozdawczym na terenie miasta Zabrze 37 szkół, prowadziło dożywianie w formie obiadów dwudaniowych, z których skorzystało 4555 uczniów. Ponadto z posiłków dofinansowanych skorzystało 420 uczniów.

Akcję „Szlanka mleka” w roku 2022 prowadziły 22 zabrzańskie placówki i skorzystało z niej 4432 dzieci. 28 szkół przystąpiło także do programu „Owoce w szkole” dofinansowywanego przez Agencję Rynku Rolnego ze środków Unii Europejskiej, skorzystało z niego 4894 dzieci.

Ryc. 36 Liczba dzieci korzystających z dożywiania

INTERWENCJE

W 2022 roku nie zgłoszono do PPIS w Gliwicach interwencji wskazujących na nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówek oświatowych z terenu Zabrze.

W BIEŻĄCYM ROKU SPRAWOZDAWCZYM PRZEPROWADZONO NASTĘPUJĄCE ZAMIERZENIA:

W roku 2022 w placówkach oświatowo - wychowawczych prowadzone były zamierzenia zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego:

Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego:

Sekcja HDM dokonała oceny stanu przygotowania szkół do nowego roku szkolnego.

Na terenie miasta Zabrze skontrolowane zostały pod tym kątem 4 placówki w tym:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 5 Zabrze, ul. Piłsudskiego 29,
- Zespół Szkół Mechaniczno-Samochodowych Zabrze, ul. Franciszkańska 4,
- Zespół Szkół Nr 3 Zabrze, ul. 3 Maja 118,
- Zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych Zabrze, ul. Traugutta 1.

W czasie kontroli zwrócono szczególną uwagę na zakres i przebieg prac prowadzonych w placówkach przed rozpoczęciem roku szkolnego.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że placówki oświatowe na terenie Zabrze zostały w większości prawidłowo przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. Prace remontowo - porządkowe zostały zakończone do 31.08.2022 r.

Wypoczynek zimowy i letni dzieci i młodzieży:

W 2022 roku na terenie miasta Zabrze przeprowadzono 7 kontroli podczas wypoczynku zimowego, z którego skorzystało 300 dzieci. Wyżywienie zapewniło 6 placówek dla 247 uczestników.

Natomiast podczas wypoczynku letniego przeprowadzono 19 kontroli, z wypoczynku skorzystało 615 dzieci. Wyżywienie zapewniło 15 placówek dla 453 uczestników.

Przeprowadzone na terenie Zabrze kontrole wypoczynku zimowego i letniego nie wykazały nieprawidłowości.

DODATKOWE INFORMACJE

W 2022 roku w obiektach na terenie miasta Zabrze PPIS w Gliwicach, ze względu na występujące w dalszym ciągu duże zapotrzebowanie społeczne wyraził zgodę na funkcjonowanie dodatkowego oddziału przedszkolnego w 1 placówce tj. w Szkole Podstawowej Nr 43 w Zabrzu (ostatecznie w roku szkolnym 2022/2023 nie został on uruchomiony).

Ponadto zwiększono limit miejsc w Filii Żłobka Miejskiego w Zabrzu przy ul. Niedziałkowskiego 2.

OBIEKTY NOWOURUCHOMIONE

W 2022 r. na terenie Zabrze zostały uruchomione również nowe obiekty:

1. Niepubliczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Zabrze, ul. Karczewskiego 10,
2. Niepubliczna Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna Zabrze, ul. Karczewskiego 10,
3. Policealna Szkoła Zawodowa Start Edukacja i Policealna Szkoła Medyczna Start Edukacja w pomieszczeniach Niepublicznej Szkoły Podstawowej „Pod Skrzydłami” Zabrze, ul. Lipowa 12,
4. Przedszkole Niepubliczne „Ulubione Przedszkole” Zabrze, ul. Pośpiecha 16-18.

PODSUMOWANIE

Dyrekcje placówek sukcesywnie podejmują działania zmierzające do poprawy warunków technicznych budynków. Jednak dużą trudność stwarza terminowe wykonanie decyzji administracyjnych, co spowodowane jest brakiem środków finansowych.

Wzrasta liczba placówek zakupujących nowe ergonomiczne wyposażenie sal lekcyjnych, jednak nadal występuje problem niedostosowania stanowisk do zasad ergonomii.

Pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży podczas kontroli prowadzili działania w zakresie profilaktyki: wad postawy u dzieci i młodzieży, a także przeciwdziałania wszawicy, z uwagi na częste zgłaszanie tego typu problemu.

OCENA STANU SANITARNEGO

TERENU DZIAŁANIA PAŃSTWOWEGO POWIATOWEGO INSPEKTORA SANITARNEGO W GLIWICACH Z ZAKRESU ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO – OBSZAR MIASTA ZABRZE

I. Zagadnienia dotyczące opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Dla Miasta Zabrze w roku 2022 wydano 1 opinię sanitarną dla projektów dokumentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Miasto Zabrze objęte jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego na powierzchni **2598,45 ha** co stanowi **32,32%** powierzchni miasta. Wydana opinia dotyczyła łącznej powierzchni **12,27 ha**. Opinia ta dotyczyła miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w części południowej i wschodniej Osiedla Słoneczna Dolina w Zabrzu – I etap.

Dla miasta Zabrze, w roku 2022 wydano 2 uzgodnienia określające zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

II. Zagadnienia dotyczące uzgadniania przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych

Dla miasta Zabrze wydano 21 opinii, dotyczących następujących zagadnień:

- budowa, rozbudowa i przebudowa hal produkcyjnych i produkcyjno-magazynowych głównie na terenach strefy ekonomicznej,

- przebudowa odcinka sieci ciepłowniczej 2xDn500,
- punkt zbierania i przetwarzania odpadów,
- modernizacja Zakładu Segregacji i Kompostowni Odpadów,
- rozbudowa Browaru,
- budowa budynków mieszkalnych w zabudowie wielorodzinne,
- rozbudowa układu drogowego,
- budowa farm fotowoltaicznych,
- budowa sieci kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji teletechnicznej, sieci elektroenergetycznej i wodociągu.

We wszystkich opracowaniach gwarantuje się, że zakres oddziaływania realizacji pozostaje w granicach terenu, do którego Inwestor ma prawo. W trakcie uzgodnienia inwestycji brano pod uwagę następujące zagadnienia: emisja zanieczyszczeń, ochronę powietrza, usytuowanie terenów mieszkaniowych i kierunków oddziaływania transgranicznego, a także poziom emisji hałasu i zanieczyszczeń pyłowych. Dla ww. opinii nie odnotowano protestów.

III. Zagadnienia związane z uzgadnianiem dokumentacji projektowej

W roku 2022 dla miasta Zabrze uzgodniono 7 projektów przedłożonych przez wnioskodawców. Dokumentacja dotyczyła głównie obiektów służby zdrowia, gabinetów indywidualnej praktyki lekarskiej, salonów fryzjersko – kosmetycznych oraz projektu technologii wodnego placu zabaw.

Projekty obiektów nowych przedkładane były wraz projektami branżowymi instalacji sanitarnych.

IV. Zagadnienia dotyczące uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

W roku 2022 wydano 84 opinie/decyzje w tym 18 opinii z art. 56 Prawa Budowlanego (hale produkcyjno-magazynowe, obiekty handlowo-usługowe, obiekty oświatowe, obiekty służby zdrowia itp.) oraz dwie opinie negatywne. Wszystkie obiekty zgłaszane do odbioru z art. 56 Prawa Budowlanego zostały odebrane po pierwszych oględzinach. Większość Inwestorów przystosowała obiekty zgodnie z projektem uzgodnionym w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, choć w niektórych przypadkach przekazano Inwestorowi zalecenia do wykonania. Wskazówki nie miały wpływu na procedurę odbiorową związaną z koniecznością wydania decyzji sprzeciwu. Sprawy te

dotyczyły nieprawidłowego wykonawstwa i przygotowania pomieszczeń oraz innych drobnych usterek. Zdarzały się także sytuacje samowolnych zmian dokonywanych przez Inwestorów, które uznawano, jeżeli nie miały wpływu na zachowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

V. Zagadnienia odnośnie współpracy z innymi organami

Współpraca przebiegała bez zarzutów, polegała na kontaktach telefonicznych oraz ewentualnych spotkaniach.

VI. Współpraca z nadzorem bieżącym

Współpraca między działami polegała głównie na udziale sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w zakresie doradztwa merytorycznego w poszczególnych sprawach. W mieście Zabrze nie odnotowano interwencji.

VII. Wnioski w formie opisowej

Procentowa powierzchnia miasta Zabrze objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego zmniejszyła się w stosunku do roku 2021 (34,82%-2799,92 ha). Aktualnie teren miasta Zabrze objęty jest w 32,32% (2598,45 ha) obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (dane opublikowane na stronie internetowej miasta Zabrze - stan na 08.11.2022 r.). Wnioski Prezydenta Miasta Zabrze przygotowywane są prawidłowo i zawierają niezbędne załączniki.

Zauważalny jest wzrost standardu wykończenia obiektów zgłaszanych do oględzin odbiorowych wśród których przeważającej mierze są zakłady fryzjersko-kosmetyczne, sklepy usługowo handlowe oraz lokale gastronomiczne. Ponadto wiele lokali usługowych modernizuje się oraz rozszerza zakres dotychczasowej działalności dostosowując nieruchomości do aktualnych przepisów. Podczas odbiorów przedkładane są protokoły skuteczności wentylacji lub opinie kominiarskie. Zwraca się uwagę na prawidłowe rozwiązania wentylacji tak, aby wyeliminować uciążliwość dla otoczenia.

Zauważalne jest zwiększenie powierzchni terenów należących do KSSE Zabrze. W postępowaniach do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nadal dominującą rolę odgrywają inwestycje przemysłowe, magazynowe i drogowe.

DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO-ZDROWOTNA I PROMOCJI ZDROWIA

PPIS w Gliwicach w ramach prowadzonej działalności inicjuje, organizuje, prowadzi, koordynuje i nadzoruje działalność oświatowo-zdrowotną w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz social mediach, zakładach opieki zdrowotnej, innych zakładach, instytucjach i organizacjach oraz udziela im pomocy w prowadzeniu tej działalności. Realizowane są zadania dotyczących bieżących potrzeb zdrowotnych społeczeństwa wynikających z ustawy PIS, wytycznych GIS, sytuacji epidemiologicznej, zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia.

W roku 2022 zagadnienia edukacyjne realizowane były poprzez interwencje programowe i nieprogramowe oraz całoroczne akcje informacyjno-edukacyjne.

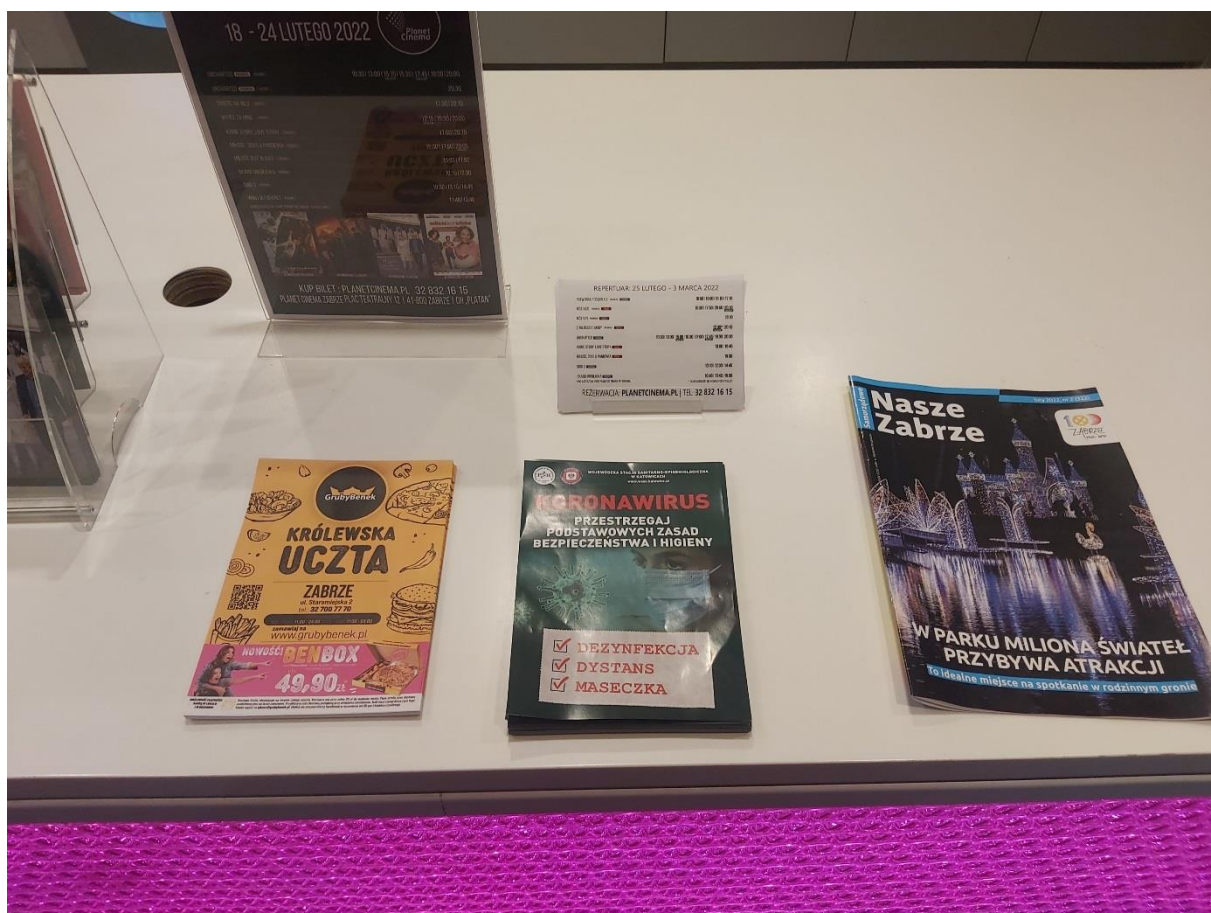
Całoroczne akcje informacyjno-edukacyjne.

W Miejskiej Bursie Szkolnej w Zabrze odbyły się warsztaty z profilaktyki uzależnień z wykorzystaniem alkogogli. W zajęciach uczestniczyło 21 wychowanków. Celem niecodziennych zajęć z zakresu profilaktyki było zapoznanie młodzieży ze skutkami zażywania substancji psychoaktywnych. W celu lepszego zrozumienia i zobrazowania poruszanych tematów wychowankowie mieli możliwość założenia alkogogli - specjalnych okularów, które pokazują jak świat wygląda po wypiciu alkoholu. Skutkuje podwójne widzenie, spowolnieniem czasu reakcji, problem z ustaleniem odległości, myleniem kierunków, pogorszeniem koordynacji ruchowej, zniekształceniem widzenia kolorów. Zajęcia były bardzo potrzebne i podobały się młodzieży.

Materiały dotyczące koronawirusa rozdysponowano również w Kinie Planet w Zabrzu dodając do biletów- 300 osób.

Współpracując z Sekcją HDM podczas wypoczynku zimowego na półkoloniach rozdysponowano materiały edukacyjne dotyczące: koronawirusa, szczepień ochronnych, wirusochrony, szkoły czystych rąk, dopalaczy.- 31 półkolonii – 1195 osób.

W PM nr 34 w Zabrze, przy ul. Brysza 4, odbyła się akcja informacyjno-edukacyjna dla dzieci pod hasłem "Kiedy Ziemia źle się czuje?" Podczas akcji, licznych gier i zabaw, dzieci uczyły się kształtowania postaw proekologicznych, uświadamiania konieczności segregacji odpadów, utrwalanie zasad segregacji odpadów, zrozumienie jak dbać o planetę. Dzieci tańczyły, śpiewały, segregowały odpady, malowały w odpowiednim kolorze kosze na śmieci, segregowały nakrętki na planszy ,rzucały kulką papieru do celu, przechodziły przez przeszkody w celu wyszukania szklanej kulki w ryżu w celu odpowiedniej segregacji.

W ramach podziękowań za udział w akcji dzieci otrzymały owoce. Podczas wizyty pozostawiono

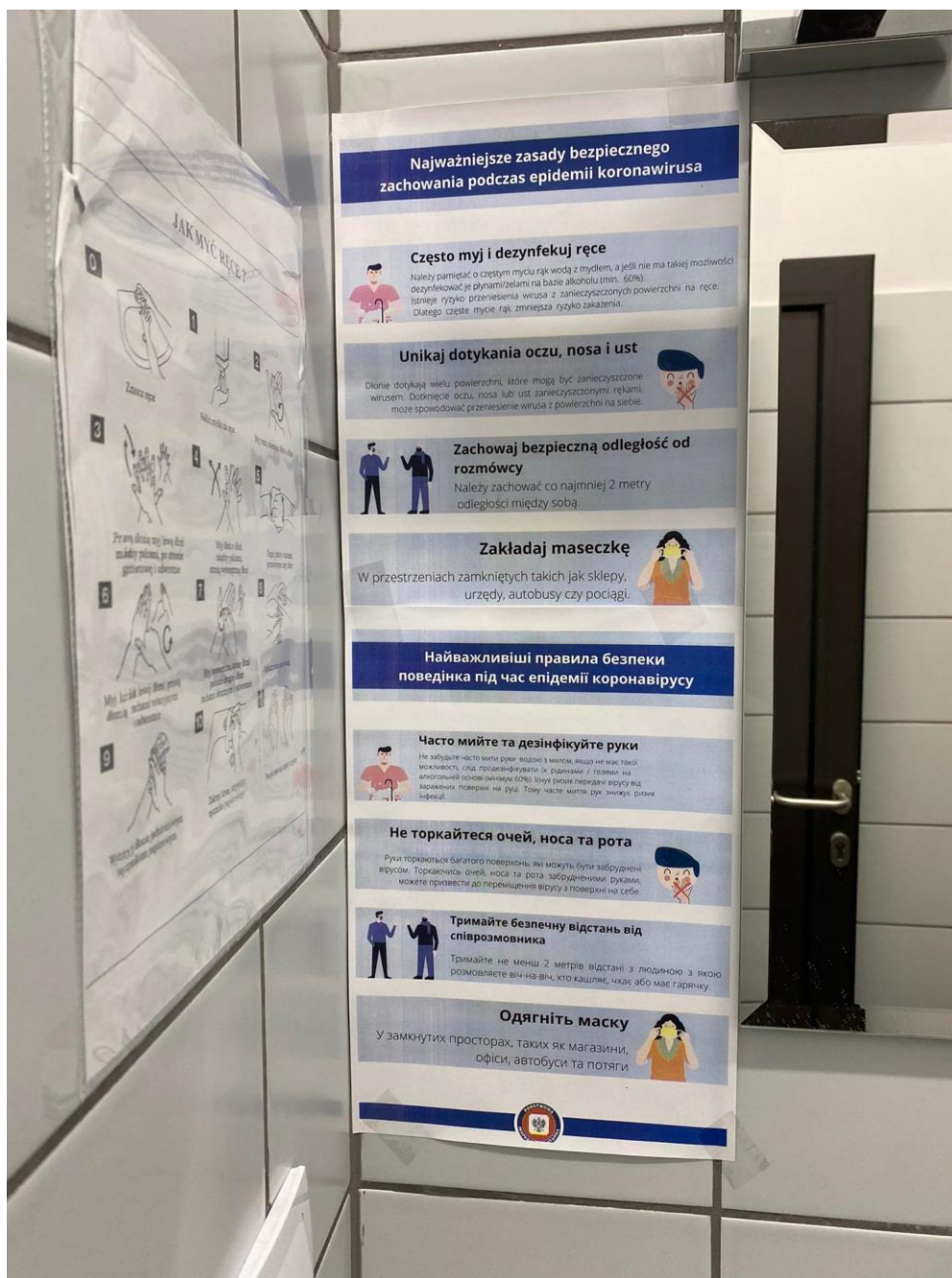
materiały informacyjno - edukacyjne dotyczące "Podstawowych Zasad Bezpieczeństwa i Higieny" dla rodziców oraz opiekunów dzieci.-100 osób.

Biblioteka szkolna w Zespole Szkół Spożywczych, ZS Nr 3 oraz SP nr 25 w Zabrze udostępnia materiały edukacyjne w zakresie profilaktyki koronawirusa, chorób przenoszonych drogą kropelkową, jak również w zakresie przeciwdziałania stosowania środków odurzających.- 650 osób.

- Podczas akcji w PM nr 34 w Zabrzeu dotyczącej ekologii rozdysponowano oraz wyeksponowano materiały dotyczące koronawirusa.
- Przesłano w formie elektronicznej do wszystkich Urzędów Miast i Gmin, Ośrodków Pomocy Społecznej oraz do CRG w Gliwicach z terenu PSSE dla obywateli Ukrainy. Materiały w postaci ulotek zostały również przesłane do wszystkich placówek oświatowych przy współpracy z jednostkami nadrzędnymi.

„Trzymaj Formę”

„Trzymaj formę” w Szkole Podstawowej nr 25 im. Jana Pawła II (lekcja pokazowa) w Zabrze, zrealizowano Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Trzymaj formę”, którego koordynatorami były: Lidia Janikowska oraz Krystyna Błaszczyk.

Projektem zostali objęci uczniowie klasy szóstej. Głównym celem zajęć było kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród uczniów. Przeprowadzono prelekcję na temat prawidłowego odżywiania i aktywności fizycznej a następnie uczniowie wykonali plakaty, które zostały wystawione na tablicy przy sali gimnastycznej.

Działania zamieszczone na Facebooku PSSE Gliwice – 173.

„Wybierz Życie, Pierwszy Krok” (lekcja pokazowa)

W Zespole Szkół nr 3 w Zabrze, odbyły się zajęcia z realizacji programu "Wybierz życie, pierwszy krok". Zajęcia cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród młodzieży.

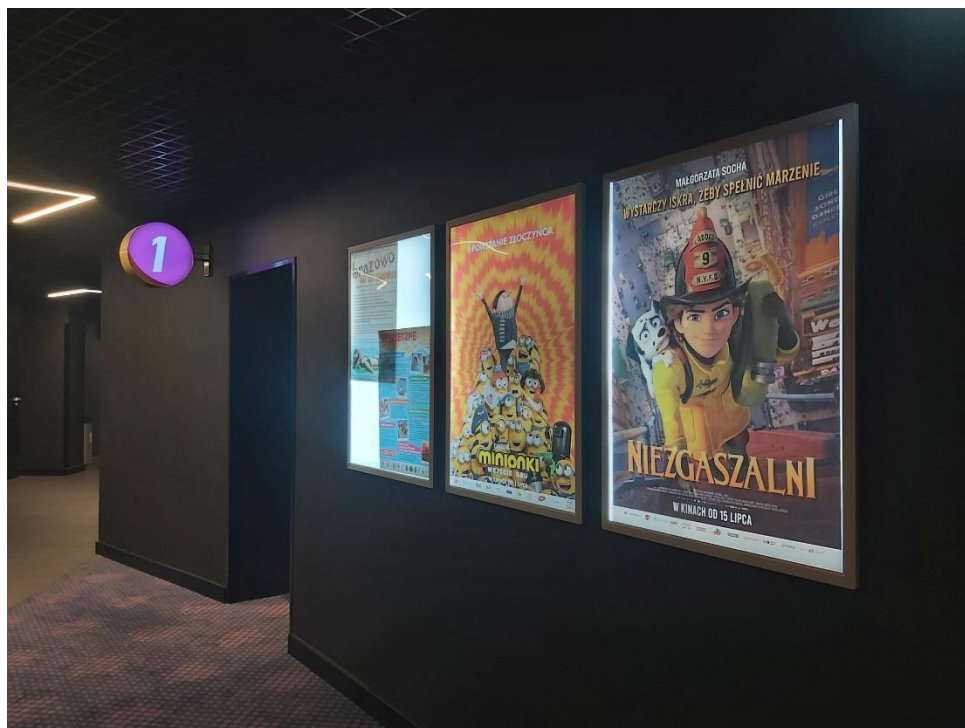
Działania zamieszczone na Facebooku PSSE Gliwice – 192.

"Podstępne WZW", "Wybierz życie, pierwszy krok" oraz "Znamie! Znam je? (lekcje pokazowe)

W Zespole Szkół Spożywczych w Zabrzu odbyły się zajęcia z młodzieżą dotyczące realizacji programów edukacyjnych "Podstępne WZW", "Wybierz życie, pierwszy krok" oraz "Znamie! Znam je?". Działania zamieszczone na Facebooku PSSE Gliwice – 184.

"Bezpieczne Wakacje" oraz "Brazowo, ale czy zdrowo" w Planet Cinema w Zabrzu.

Zabrze. W akcji wzięły udział osoby po przeszczepie serca ale również społeczność lokalna, która aktywnie brała udział w zorganizowanych przedsięwzięciach. Na miejscu znajdowały się stoiska edukacyjne Śląskiego Centrum Chorób Serca, na których można było przeprowadzić badania poziomu cukru, cholesterolu, zmierzyć ciśnienie oraz wskaźnik BMI wraz z poradą dietetyka. PSSE w Gliwicach, promowała zdrowy tryb życia poprzez propagowanie szczepień ochronnych, nie zabrakło tematyki związanej z Zabrze. W akcji wzięły udział osoby po przeszczepie serca ale również społeczność lokalna, która aktywnie brała udział w zorganizowanych przedsięwzięciach. Na miejscu znajdowały się stoiska edukacyjne Śląskiego Centrum Chorób Serca, na których można było przeprowadzić badania poziomu cukru, cholesterolu, zmierzyć ciśnienie oraz wskaźnik BMI wraz z poradą dietetyka. Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Gliwicach, promowała zdrowy tryb życia poprzez propagowanie szczepień ochronnych, nie zabrakło tematyki związanej

z profilaktyką HIV/AIDS, paleniem tytoniu, antybiotyków, dopalaczy, bezpiecznego grzybobrania, nowotworów oraz pogadań z najmłodszymi na temat wirusów, dbania o higienę, zdrowego odżywiania. Dużym zainteresowaniem cieszyło się badanie tlenku węgla wykonane smokolyzerem oraz algogogle. Nie zabrakło pysznych i zdrowych przekąsek. Liczba uczestników ok. 1000 osób.

W sobotę 1 października prowadziliśmy stoisko edukacyjno-profilaktyczne podczas SKARBNIKOWYCH GODÓW – ŚWIĘTA MIASTA ZABRZE 2022. 100 URODZINY MIASTA pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Zabrze Pani Małgorzaty Mańki-Szulik. Prezentowaliśmy wystawę na temat zdrowego kręgosłupa, wad postawy i prawidłowego doboru tornistra. Rozmawialiśmy o piramidzie zdrowia i aktywności fizycznej, promowane były szczepienia ochronne, przypominaliśmy o szkodliwości palenia tytoniu (badanie smokolyzerem), picia alkoholu z wykorzystaniem algkogli oraz szkodliwości jakie niesie za sobą zażywanie dopalaczy. Uczestnicy chętnie zapoznawali się również z materiałami edukacyjnymi na temat higieny, profilaktyki chorób zakaźnych, profilaktyki HIV/AIDS oraz zapobiegania zatruciom pokarmowym i bezpieczeństwa żywności. W wydarzeniu uczestniczyło ok 3000 osób.

W Szkole Podstawowej nr 6 w Zabrze akcja „Wirusochrona” w klasach III zakończona Uczniowie sprawdzili w praktyce zdobyte wiadomości - żaden wirus nie uchwycił się. Każdy, kto aktywnie uczestniczył w tej formie profilaktyki zdrowotnej, otrzymał dyplom .

#lekcjaHIGIENY

WIRUSOOCHRONA

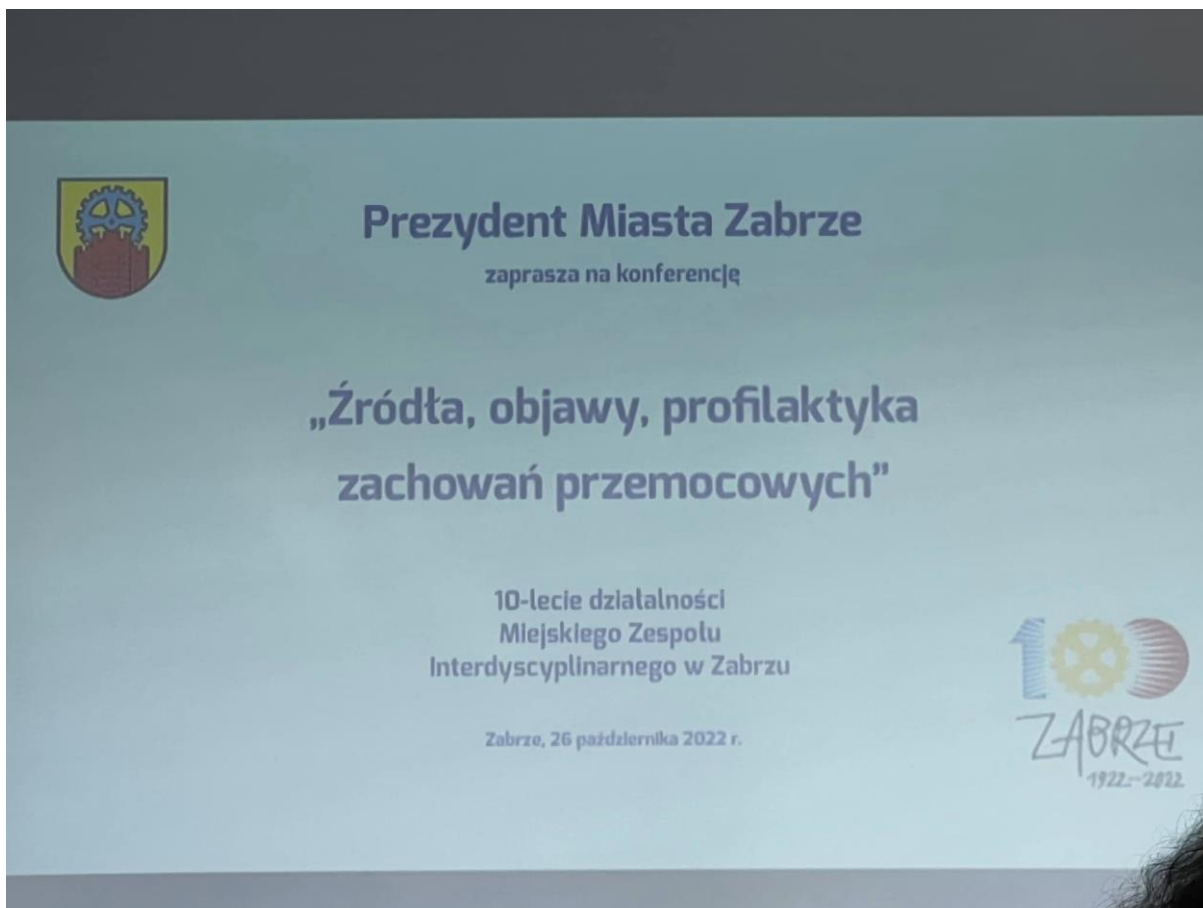
Akcja informacyjno-edukacyjna dla dzieci

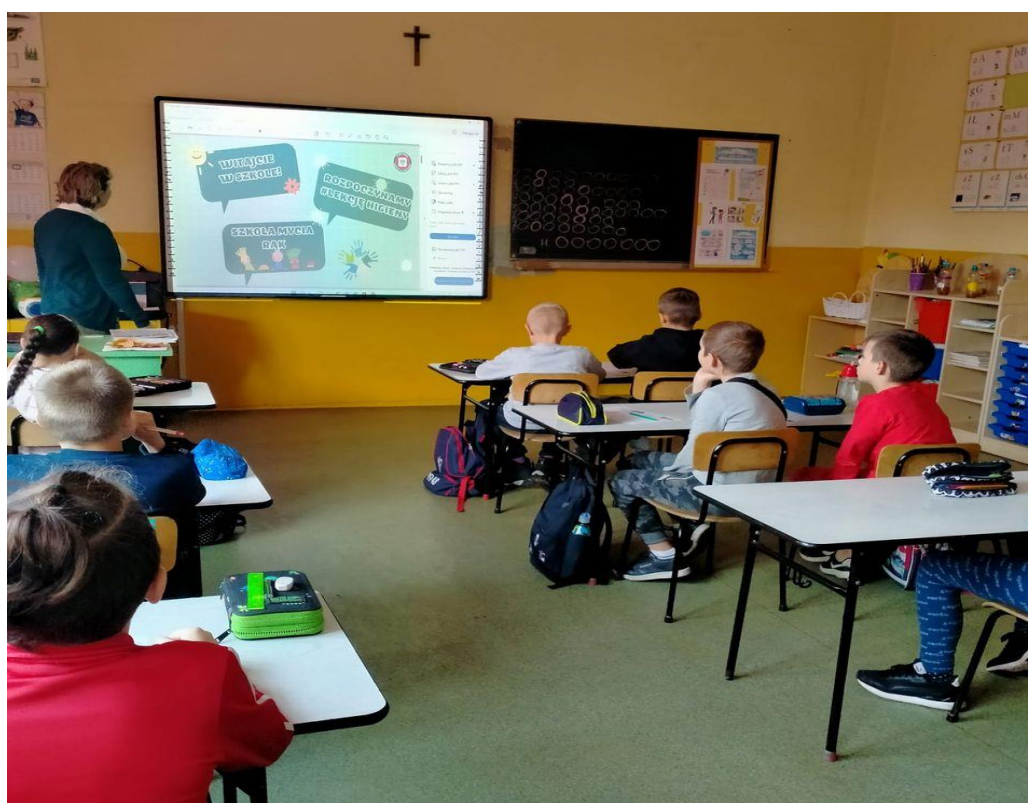

Pracownicy Promocji Zdrowia PSSE w Gliwicach jako członkowie Komisji d/s promocji zdrowia przy Urzędzie miejskim w Zabrzu wzięli udział w konferencji „Źródła, objawy, profilaktyka zachowań przemocowych”. Prelegenci omawiali różne zagadnienia, między innymi o agresji w chorobach psychicznych, po zażyciu dopalaczy, narkotyków jak i pod wpływem alkoholu. Liczba odbiorców 150 osób.

W ramach akcji „Wirusoochrona” w Szkole Podstawowej nr24 w Zabrze przeprowadzone zostały zajęcia Szkoła Mycia Rąk Maxa i Elli.

Konkurs „Wirusochrona”

1. Szkoła Podstawowa nr 6 w Zabrze, ul. Klonowa 23 wygrała Konkurs na 30 sekundowy spot edukacyjny zachęcający do mycia rąk w ramach Wojewódzkiej Akcji informacyjno-edukacyjnej pt. „WIRUSOOCHRONA”.
2. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 w Gliwicach, ul. Żwirki i Wigury 85 otrzymał wyróżnienie za spoty edukacyjne zachęcające do mycia rąk w ramach Wojewódzkiej Akcji informacyjno-edukacyjnej pt. „WIRUSOOCHRONA”.
3. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 w Gliwicach, ul. Żwirki i Wigury 85 otrzymał wyróżnienie za spoty edukacyjne zachęcające do mycia rąk w ramach Wojewódzkiej Akcji informacyjno-edukacyjnej pt. „WIRUSOOCHRONA”

W Szkole Podstawowej nr 6 im. Marii Curie - Skłodowskiej w Zabrze, odbyło się w uroczyste wręczenie nagrody ufundowanej przez partnera programu dla szkoły oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach dla koordynatora szkolnego. Szkoła wygrała konkurs, na 30-sekundowy spot edukacyjny zachęcający do mycia rąk. Placówka otrzymała certyfikat "Szkoły Czystych Rąk", dzieci drobny upominek. Podczas spotkania zaprezentowano

dzieciom specjalną lampę UV, która wskazuje jakie obszary dłoni są prawidłowo umyte, a które pominięto. Każde zainteresowane dziecko mogło przekonać się, czy umie myć prawidłowo ręce.

Interwencje Programowe

1. Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS.

Głównym celem programu było, przekazanie rzetelnych informacji na temat zakażeń wirusem HIV oraz dostarczenie wiedzy i kształtowanie właściwych postaw wobec osób żyjących z HIV i chorych na AIDS. W ramach profilaktyki HIV/AIDS realizowano również kampanie edukacyjne, podczas których prowadzono działania edukacyjno-informacyjne w placówkach nauczania i wychowania. Działaniami objęto 16 054 osób w 49 placówkach, ponadto informacje umieszczono na stronie internetowej PSSE w Gliwicach i Facebook.

2. Bieg po zdrowie.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla IV klas szkół podstawowych, którego głównym celem jest opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży. Realizowany we współpracy z dyrektorami szkół podstawowych program zrealizowano w 32 szkołach podstawowych.

W programie wzięło udział 1012 odbiorców.

3. Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu innych środków psychoaktywnych.

Jednym z głównych celów jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym. Realizowany głównie poprzez kampanię społeczną, „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”, której istotą był przekaz edukacyjny wsparty materiałami promocyjnymi akcja

realizowana poprzez rozmowy indywidualne, dystrybucję materiałów edukacyjnych. Realizowano w 71 zakładach opieki zdrowotnej, liczba odbiorców 6660.

W ramach Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu innych środków psychoaktywnych oprócz kampanii realizowano również program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość” adresowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, w programie brało udział, 41 szkół - 2803 odbiorców.

4. Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”.

Celem programu było, zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program adresowany był przede wszystkim do dzieci w wieku 5-6 lat uczęszczających do przedszkoli. W 2022 roku do programu przystąpiło 8 przedszkoli. Łącznie działaniami objęto 440 odbiorców.

5. Czyste powietrze wokół Nas.

Celem programów było, ochrona dzieci przed szkodliwością biernego palenia tytoniu, adresatami programu były dzieci przedszkolne oraz ich rodzice. W programie brało udział 113 przedszkoli. Łącznie działaniami objęto 13946 odbiorców.

6. „Podstępne WZW”- program profilaktyki WZW typu A,B i C.

Celem programu było, upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C, przekazanie wiedzy na temat ryzyka zakażenia HAV, HBV i HCV, uświadomienie zagrożeń wynikających z zakażenia i zasad profilaktyki w tym zakresie, Pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością dot. zachowań zdrowotnych własnych i innych ludzi.

Adresatami programu byli uczniowie szkół ponadpodstawowych. Do programu przystąpiły 43 placówki. Łącznie działaniami objęto 30785 odbiorców.

7. Znamie! Znam je?

Celem programu było, budowanie wśród młodzieży świadomości w zakresie profilaktyki czerniaka, upowszechnienie wiedzy o nowotworze złośliwym skóry, zwłaszcza czynników ryzyka

zachorowania; uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki (m.in. samobadanie skóry); uświadomienie wartości odpowiednich zachowań i postaw (złote zasady ochrony). Adresatami programu byli uczniowie szkół ponadpodstawowych. Do programu przystąpiły 43 placówki. Łącznie działaniami objęto 32737 odbiorców.

8. Klub zdrowego przedszkolaka.

Celem programu było, promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci przedszkolnych i ich rodziców, zwrócenie szczególnej uwagi na walory odżywcze i zdrowotne owoców, warzyw oraz mleka w diecie dzieci, podkreślenie właściwości zdrowotnych codziennego picia odpowiedniej ilości wody, zachęcenie dzieci do codziennej aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania, budowanie i wyrabianie wśród dzieci potrzeby i nawyków dbania o higienę rąk, nauczanie dzieci prawidłowego mycia rąk, zapoznanie dzieci z tematem bezpiecznego korzystania z kąpielii słonecznych, rozróżnianie dymów, ich źródeł oraz właściwości niekorzystnych dla zdrowia. Do programu przystąpiło 113 przedszkoli. Łącznie działaniami objęto 23063 odbiorców.

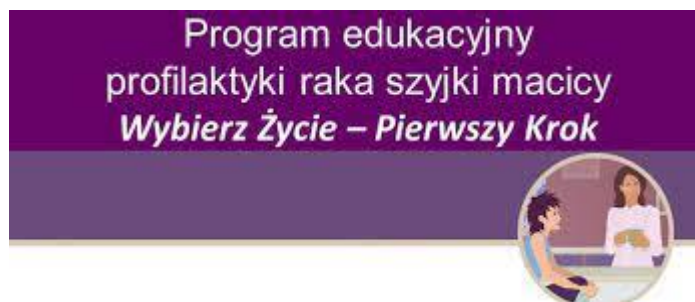

9. Smak życia, czyli debata o dopalaczach.

Celem programu było, dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami. Program skierowany do uczniów w wieku 13-15 lat, ich rodziców i opiekunów. Do programu przystąpiło 83 placówki. Łącznie działaniami objęto 17518 odbiorców.

10. Program Wybierz Życie Pierwszy Krok

Celem programu było, podniesienie poziomu wiedzy na temat zagrożeń związanych z zakażeniami wirusem HPV i profilaktyki raka szyjki macicy wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych oraz ich rodziców i opiekunów. Motywowanie młodzieży do podjęcia roli liderów edukacji zdrowotnej w ich środowisku oraz wpływanie na zachowania zdrowotne rodziców i opiekunów, a zwłaszcza wzrost zainteresowania badaniami profilaktycznymi (na przykład badaniami cytologicznymi) . Do programu przystąpiło 24 placówki. Łącznie działaniami objęto 5375 odbiorców.

Interwencje Nieprogramowe- social media

Profilaktyka palenia tytoniu- informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 1124.

Profilaktyka używania alkoholu- informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 31442.

Profilaktyka używania narkotyków, w tym środków zastępczych- - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 805.

Światowy Dzień Zdrowia- - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 209.

Profilaktyka cukrzycy - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 862.

Promocja zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 3500.

Profilaktyka zatruc grzybami - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 2696.

Profilaktyka grypy - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 2479.

Profilaktyka chorób nowotworowych - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 8122.

Profilaktyka wszawicy- informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 95.

Profilaktyka chorób zakaźnych, w tym chorób odzwierzęcych- gruźlica, meningokoki, wirusowe zapalenia wątroby B, C, kleszczowe zapalenie mózgu i inne- informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 5026.

Promocja zdrowia psychicznego- informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 925.

Profilaktyka zakażeń wirusem Sars-CoV-2, zapobieganie rozprzestrzenianiu się koronawirusa - informacja dla ogółu społeczeństwa zamieszczona na Facebook PSSE Gliwice – liczba odbiorców 1170.

Interwencje Nieprogramowe – akcje informacyjno -edukacyjne

Promocja szczepień ochronnych(„Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, „Europejski Tydzień Szczepień”)- skierowana do ogółu społeczeństwa, dzieci, młodzieży, dorosłych, osób starszych przy współpracy z placówkami ochrony zdrowia. Do interwencji przystąpiło 641 placówek. Łącznie działaniami objęto 117812 odbiorców.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach; Światowy Dzień Walki z Antybiotykami- skierowana do ogółu społeczeństwa, służb medycznych. Do interwencji przystąpiło 110 placówek. Łącznie działaniami objęto 22513 odbiorców.

Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu środków psychoaktywnych wśród młodzieży- Dopalacze Wypalacze” groźne narkotyki” – skierowana do młodzieży, rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej. Do interwencji przystąpiło 105 placówek. Łącznie działaniami objęto 12838 odbiorców.

Bezpieczne Ferie 2022- skierowana do dzieci i młodzieży, organizatorów wypoczynku zimowego, organizatorów półkolonii, rodziców oraz opiekunów. Do interwencji przystąpiło 37 placówek. Łącznie działaniami objęto 5178 odbiorców.

Bezpieczne Wakacje 2022- skierowana do dzieci i młodzieży, organizatorów wypoczynku letniego, organizatorów półkolonii, rodziców oraz opiekunów. Do interwencji przystąpiło 75 placówek. Łącznie działaniami objęto 22129 odbiorców.

Profilaktyka niekorzystnych skutków zdrowotnych wynikających z nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV – „Brązowo, ale czy zdrowo?” – skierowana do dzieci i młodzieży, organizatorów wypoczynku letniego, organizatorów półkolonii, rodziców oraz opiekunów, ogółu społeczeństwa. Do interwencji przystąpiło 155 placówek. Łącznie działaniami objęto 47954 odbiorców.

Profilaktyka Wad Postawy ph. „Lekki Tornister”- skierowana do uczniów klas od I-III, rodziców, opiekunów, kadry pedagogicznej. Do interwencji przystąpiło 68 placówek. Łącznie działaniami objęto 18207 odbiorców.

Akcja informacyjno -edukacyjna „Wirusoochrona”- skierowana do dzieci przedszkolnych, rodziców, opiekunów, kadry pedagogicznej. Do interwencji przystąpiło 77 placówek. Łącznie działaniami objęto 24447 odbiorców.

Akcja informacyjno -edukacyjna „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”- skierowana do ogółu społeczeństwa. Do interwencji przystąpiło 9 partnerów. Łącznie działaniami objęto 6110 odbiorców.

Kampania informacyjna ”Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood- skierowana do konsumenta w wieku 25-45 lat, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców. Interwencje zrealizowano w ramach 4 webinarów. Łącznie działaniami objęto 6277 odbiorców.

Działalność w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej realizowana była zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia oraz Planem Zasadniczych Przedsięwzięć. Realizowano programy ogólnopolskie, programy wojewódzkie oraz interwencje nieprogramowe. Odbiorcami naszych działań profilaktycznych były zróżnicowane grupy społeczeństwa. Nasze przedsięwzięcia miały na celu poszerzenie wiedzy poprzez edukację prowadzoną różnorodnymi metodami dostosowanymi do potrzeb i oczekiwań odbiorców, zachęcanie do właściwych zachowań prozdrowotnych, dążenie do kształtowania pozytywnych zmian postaw ,propagowanie zdrowego stylu życia i motywowanie do podwyższenia jakości życia społeczności.